

Planologische Kernbeslissing Project Mainportontwikkeling Rotterdam (2006)

Deel 4: Definitieve tekst na parlementaire instemming

de voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

Contactpersoon

Doorkiesnummer

Datum

Bijlage(n)

Ons kenmerk

Uw kenmerk

DGTL/PMR/06.009677/d30647

Onderwerp

Project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR)

Geachte voorzitter,

Mede namens de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, de Minister van Financiën en de Staatssecretaris van Economische Zaken sturen wij u hierbij deel 4 van de planologische kernbeslissing voor het Project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR). Een overeenkomstige brief is aan de voorzitter van de Eerste Kamer gestuurd.

Deel 4 bevat de definitieve tekst van deze PKB PMR (2006). In de tekst van deel 4 zijn enkele wijzigingen van redactionele aard aangebracht om de leesbaarheid te vergroten en is de beschrijving van het procesverloop geactualiseerd tot en met de instemming van de Tweede en Eerste Kamer op respectievelijk 10 oktober en 20 november 2006.

De PKB PMR (2006) schept de ruimtelijke voorwaarden voor een impuls in de economie en de leefomgeving van de Rotterdamse regio. Daartoe bevat de PKB het ruimtelijke kader voor de realisering van drie deelprojecten, die in samenhang PMR vormen. Het gaat om leefbaarheidprojecten en de intensivering in Bestaand Rotterdams Gebied (BRG), om de landaanwinning voor maximaal 1000 hectare netto haven- en industrieterrein met bijbehorende natuurcompensatie en om 750 hectare nieuw natuur- en recreatiegebied verdeeld over IJsselmonde en een drietal gebieden in de noordflank van Rotterdam. De PKB heeft een geldingsduur van 15 jaar.

Op basis van de PKB, het Bestuursakkoord en de Uitwerkingsovereenkomsten zijn de PMR-partners voortvarend aan de slag met de realisatie van de genoemde deelprojecten. Conform de toezegging aan uw Kamer zal het Rijk daarbij de samenhang in de uitvoering bevorderen. Uw Kamer wordt, in het kader van de Procedureregeling Grote Projecten, elk

Postadres Postbus 20901 2500 EX Den Haag
Bezoekadres Plesmanweg 1-6 2597 JG Den Haag

Telefoon 070 - 351 6171

Fax 070 - 351 7895

Internet www.verkeerenwaterstaat.nl

half jaar met een Voortgangsrapportage, op de hoogte gesteld van de vorderingen. De eerste rapportage is voorzien voor het voorjaar van 2007.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

DE MINISTER VAN VERKEER EN WATERSTAAT,

Karla Peijs

DE MINISTER VAN VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN MILIEUBEHEER,

Dr P. Winsemius

de voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 22
2513 AA DEN HAAG

Contactpersoon	Doorkiesnummer
-	-
Datum	Bijlage(n)
-	-
Ons kenmerk	Uw kenmerk
DGTL/PMR/06.009685/d30757	-
Onderwerp	
Project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR)	

Geachte voorzitter,

Mede namens de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, de Minister van Financiën en de Staatssecretaris van Economische Zaken sturen wij u hierbij deel 4 van de planologische kernbeslissing voor het Project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR). Een overeenkomstige brief is aan de voorzitter van de Tweede Kamer gestuurd.

Deel 4 bevat de definitieve tekst van deze PKB PMR (2006). In de tekst van deel 4 zijn enkele wijzigingen van redactionele aard aangebracht om de leesbaarheid te vergroten en is de beschrijving van het procesverloop geactualiseerd tot en met de instemming van de Tweede en Eerste Kamer op respectievelijk 10 oktober en 20 november 2006.

De PKB PMR (2006) scheidt de ruimtelijke voorwaarden voor een impuls in de economie en de leefomgeving van de Rotterdamse regio. Daartoe bevat de PKB het ruimtelijke kader voor de realisering van drie deelprojecten, die in samenhang PMR vormen. Het gaat om leefbaarheidsprojecten en de intensivering in Bestaand Rotterdams Gebied (BRG), om de landaanwinning voor maximaal 1000 hectare netto haven- en industrieterrein met bijbehorende natuurcompensatie en om 750 hectare nieuw natuur- en recreatiegebied verdeeld over IJsselmonde en een drietal gebieden in de noordflank van Rotterdam. De PKB heeft een geldingsduur van 15 jaar.

Op basis van de PKB, het Bestuursakkoord en de Uitwerkingsovereenkomsten zijn de PMR-partners voortvarend aan de slag met de realisatie van de genoemde deelprojecten. Conform de toezegging aan de Tweede Kamer zal het Rijk daarbij de samenhang in de uitvoering bevorderen. De Tweede Kamer wordt, in het kader van de Procedureregeling

Postadres Postbus 20901 2500 EX Den Haag
Bezoekadres Plesmanweg 1-6 2597 JG Den Haag

Telefoon 070 - 351 6171
Fax 070 - 351 7895
Internet www.verkeerenwaterstaat.nl

Grote Projecten, elk half jaar met een Voortgangsrapportage, op de hoogte gesteld van de vorderingen. De eerste rapportage is voorzien voor het voorjaar van 2007.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

DE MINISTER VAN VERKEER EN WATERSTAAT,

Karla Peijs

DE MINISTER VAN VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN MILIEUBEHEER,

Dr P. Winsemius

Planologische Kernbeslissing Project Mainportontwikkeling Rotterdam (2006)

Deel 4: definitieve tekst na parlementaire instemming

Inhoudsopgave

1. Inleiding	7
1.1 Hoofdpijnen PMR en PKB-procedure	7
1.2 Achtergrond	8
1.3 Procesverloop van PKB-plus deel 1 tot en met deel 4	9
1.4 Procesverloop sinds het verschijnen van PKB-plus deel 4	9
1.5 Aard, plaats en status van de PKB-procedure	16
1.6 Leeswijzer	17
2. Visie en probleemstelling	19
2.1 Visie en ambities	19
2.1.1. De functies van mainport Rotterdam	20
2.1.2. Europese context	21
2.1.3. Ambities van het kabinet voor mainportontwikkeling	21
2.1.4. Ruimtelijke visie op de Rotterdamse regio	24
2.2 Problemen van haven en leefomgeving bij ongewijzigd beleid	27
2.2.1. Het ruimteprobleem in de haven	27
2.2.2. Problemen voor de kwaliteit van de leefomgeving	30
2.3 Probleemvaststelling	32
2.4 Afweging van alternatieven	34

3. Beleidskeuze Mainportontwikkeling Rotterdam	37
3.1 Hoofdlijnen van het kabinetsbesluit	37
3.2 Bestaand Rotterdams Gebied	41
3.2.1. Projecten voor intensivering en optimalisering van het ruimtegebruik	42
3.2.2. Projecten voor een verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving	43
3.2.3. Realisering	45
3.3 Landaanwinning	46
3.3.1. Beslissingen	46
3.3.2. Randvoorwaarden	46
3.3.3. Zandwinning	51
3.3.4. Mitigatie en compensatie	54
3.3.5. Realisering	64
3.4 750 hectare natuur- en recreatiegebied	65
3.4.1. Inleiding	65
3.4.2. Zuidflank Rotterdam	65
3.4.3. Noordflank Rotterdam	70
3.4.4. Realisering	72
3.5 Besluitvorming over uitvoerbaarheid en doorzetkracht	73

4. Aanvullende toelichting en motivering bij PKB PMR (2006)	79
4.1 Inleiding	79
4.2 Beknopt overzicht omzetting en actualisatie oorspronkelijke beslissingen	79
4.3 Toelichting en motivering op hoofdlijnen van de PKB	87
4.3.1. Inhoudelijke hoofdlijnen	87
4.3.2. Procedurele hoofdlijnen	94
4.4 Aanvullende toelichting en motivering bij Bestaand Rotterdams Gebied (bwb 1)	99
4.5 Aanvullende toelichting en motivering bij Landaanwinning	100
4.5.1. Omvang en locatie zoekgebied landaanwinning (bwb 2)	100
4.5.2. Demarcatielijn (bwb 3)	101
4.5.3. Fasering landaanwinning (bwb 9)	101
4.5.4. Toegankelijkheid van de haven voor scheepvaart (bwb 8)	103
4.5.5. Zoekgebied zandwinning (bwb 10)	104
4.5.6. Europese en Nederlandse natuurbeschermingsregelgeving (bwb's 14 tot en met 18)	104
4.5.7. Milieurandvoorwaarden voor de uitvoering (bwb 7)	108
4.5.8. Elektriciteitsproductie (gerelateerd aan bwb's 4 en 5)	108
4.6 Aanvullende toelichting en motivering bij 750 hectare natuur- en recreatiegebied	109
4.6.1. Hernieuwde besluitvorming na vernietiging (bwb's 19 en 23)	109
4.6.2. Inventarisatie en afweging bestaande belangen	109
4.6.3. Actualisatie oorspronkelijke bwb's	114
4.6.4. Actualisatie van overige aspecten	116

Bijlage 1

Literatuurlijst

119

Bijlage 2

Detailinformatie procesverloop tussen PKB-plus deel 1 en PKB-plus deel 4

123

B 2.1 Procesverloop tussen PKB-plus deel 1 en PKB-plus deel 3

123

B 2.2 Wijzigingen in PKB-plus deel 3 ten opzichte van PKB-plus deel 1

125

B 2.3 Procesverloop tussen uitbrengen PKB-plus deel 3 en vaststelling deel 4

126

B 2.4 Procesverloop na vernietiging vaststelling deel 4

129

I. Inleiding

I.1 Hoofdlijnen PMR en PKB-procedure

Voor u ligt de definitieve tekst van de Planologische Kernbeslissing (PKB) van het Project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR). In deze PKB legt het kabinet het ruimtelijk kader vast voor de realisering van drie deelprojecten, die in samenhang PMR vormen:

- Bestaand Rotterdams Gebied (BRG);
- Landaanwinning;
- 750 hectare natuur- en recreatiegebied.

De PKB PMR heeft eerder in vier stappen de volledige PKB-procedure doorlopen en is in september 2003, na de publicatie van deel 4, in werking getreden. Ingesteld beroep bij de Afdeling bestuursrecht-spraak van de Raad van State heeft echter in januari 2005 geleid tot vernietiging van de acht in de PKB opgenomen concrete beleidsbeslissingen. In vervolg hierop heeft het kabinet gewerkt aan herstel van de besluitvorming, hetgeen heeft geleid tot deze aangepaste definitieve tekst (deel 4) van de PKB. De aangepaste PKB PMR wordt voor de herkenbaarheid hier verder aangeduid met PKB PMR (2006). De onderzoeken, die zijn uitgevoerd om de door de Raad van State aangeduide kennislacunes op te vullen en ter actualisatie van al eerder afgewogen informatie, hebben geleid tot een in essentie ongewijzigde PKB. De concrete beleidsbeslissingen uit de oorspronkelijke PKB zijn in lijn daarmee in

hoofdlijn ongewijzigd in deze PKB opgenomen, echter nu als beslissingen van wezenlijk belang. De onderbouwing is waar nodig aangevuld en geactualiseerd. Dit heeft in eerste instantie geleid tot een aangepast kabinetsstandpunt (deel 3) van de PKB. De milieugevolgen zijn weergegeven in een Strategische Milieubeoordeling (SMB) en de effecten van de landaanwinning op gebieden met beschermde natuurwaarden in een Passende Beoordeling Landaanwinning (PB Landaanwinning). Over deze SMB en PB Landaanwinning, vervat in afzonderlijke documenten, is in de zomer van 2006 gecombineerde inspraak georganiseerd.

Tevens heeft de Commissie voor de milieueffect-rapportage over beide documenten advies uitgebracht. De resultaten van de inspraak en advisering zijn, voorzien van een kabinetsstandpunt, opgenomen in een Notitie van Bevindingen. Ten behoeve van de parlementaire behandeling heeft het kabinet de Notitie van Bevindingen aan het kabinetsstandpunt van de PKB PMR (2006) toegevoegd. In de Notitie van Bevindingen onderbouwt het kabinet dat de inspraakreacties en het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage geen aanleiding geven tot wijziging van de tekst van het kabinetsstandpunt.

De behandeling van het kabinetsstandpunt in de Tweede Kamer heeft vervolgens geleid tot de toezegging van de zijde van het kabinet om twee beslissingen van wezenlijk belang aan te vullen. Het parlement heeft vervolgens ingestemd met de aangevulde tekst van het kabinetsstandpunt van de PKB PMR (2006). Daarmee is de definitieve tekst van de PKB PMR (2006), zoals die luidt na parlementaire behandeling, tot stand gebracht. In dit deel 4 is op diverse plaatsen de beschrijving van het procesverloop geactualiseerd ten opzichte van het in juni gepubliceerde kabinetsstandpunt.

De tekst van deze definitieve PKB PMR (2006) volgt de hoofdlijn van deel 4 van de oorspronkelijke PKB. Waar nodig heeft een actualisatie plaatsgevonden. Dit betreft in de eerste plaats het in dit hoofdstuk 1 weergegeven procesverloop. Hoofdstuk 2, waarin de visie en probleemstelling zijn opgenomen, bevat slechts een beperkt aantal aanvullingen. Deze zijn deels van redactionele aard en hebben deels betrekking op actuele groeiprognozes. Hoofdstuk 3, met de ruimtelijke reserveringen, de randvoorwaarden en de uitgangspunten voor de realisatie is een geactualiseerde versie van de naar inhoud en structuur goeddeels gelijk gebleven tekst van de oorspronkelijke PKB. Hoofdstuk 4 bevat – in vergelijking met de oorspronkelijke PKB – een geheel nieuwe, aanvullende toelichting op de uitgevoerde actualisatie.

1.2 Achtergrond

Het kabinet wil de ruimtelijke voorwaarden scheppen voor een impuls in de economie en de leefomgeving van de Rotterdamse regio. Deze impuls dient om de tweeledige doelstelling te realiseren, zoals die in de startnotitie Mainportontwikkeling Rotterdam van mei 1998 is verwoord: versterking van de positie van de mainport Rotterdam¹ en het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving in Rijnmond.

In de Ontwerp PKB-plus (PKB-plus deel 1) van mei 2001 stelt het kabinet ter realisering van de tweeledige doelstelling een pakket maatregelen voor, gegroepeerd in drie deelprojecten die samen het Project Mainportontwikkeling Rotterdam vormen:

- Bestaand Rotterdams gebied (BRG): een serie projecten om het bestaande havengebied beter te benutten en de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren.
- Landaanwinning: uitbreiding van de Rotterdamse haven met een landaanwinning ten behoeve van haven- en industrieterrein van maximaal 1000 hectare netto en maatregelen om schade aan beschermde natuur te compenseren.
- 750 hectare natuur- en recreatiegebied: ontwikkeling van nieuwe natuur- en recreatiegebieden op Midden-IJsselmonde en ten noorden van Rotterdam.

¹ Met mainport Rotterdam wordt bedoeld de haven van Rotterdam en daaraan functioneel verbonden locaties, die samen optimale kansen bieden voor de verwerking van havengerelateerde goederenstromen en daaraan verwante handels-, logistieke en industriële activiteiten, met als doel het creëren van inkomen (bijdrage aan Bruto Nationaal Product) en werkgelegenheid in de regio Rijnmond en de rest van Nederland (startnotitie PKB+/m.e.r. Mainportontwikkeling Rotterdam, 1998).

De visie en probleemstelling die ten grondslag liggen aan dit voorstel zijn opgenomen in hoofdstuk 2.

1.3 Procesverloop van PKB-plus deel 1 tot en met deel 4

Na het uitbrengen van PKB-plus deel 1 in mei 2001 hebben inspraak, bestuurlijk overleg en aanvullend onderzoek plaatsgevonden. Ook is advies uitgebracht door de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) en wettelijke adviseurs. De inspraak, consultaties, adviezen en onderzoeken zijn nader samengevat in bijlage 2 bij deze PKB.

De diverse reacties zijn gebundeld in PKB-plus deel 2 (november 2001). In PKB-plus deel 3 zijn de resultaten van alle reacties en de aanvullende onderzoeken verwerkt en op 20 december 2001 als kabinetsstandpunt voorgelegd aan de Staten-Generaal.

Sindsdien heeft bestuurlijk overleg plaatsgevonden met de provincie Zeeland, is advies gevraagd aan en verkregen van de Europese Commissie over de toelaatbaarheid van het project in het licht van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn en heeft behandeling door de Tweede en Eerste Kamer plaatsgevonden. Van deze activiteiten is eveneens in bijlage 2 een nadere omschrijving gegeven. Daarin wordt ook een tekstwijziging toegelicht die niet voortkomt uit de parlementaire behandeling en is de voortgang beschreven van de toezeggingen van het kabinet.

De definitieve tekst van de oorspronkelijke PKB-plus is uitgebracht als deel 4 in september 2003.

1.4 Procesverloop sinds het verschijnen van PKB-plus deel 4

Na het uitbrengen van de PKB-plus deel 4 hebben zich de volgende ontwikkelingen voorgedaan:

- afsluiten Bestuursakkoord en Uitwerkingsovereenkomsten;
- beroep tegen de concrete beleidsbeslissingen in de PKB, gevolgd door een uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State;
- besluit tot het herstellen van de PKB met concrete beleidsbeslissingen;
- ontwikkelingen uitmondend in aangepaste herstelroute;
- intreden verplichting tot uitvoeren Strategische Milieubeoordeling;
- informeren van en overleg met Tweede Kamer;
- consultatie van maatschappelijke partijen;
- inspraak over de Strategische Milieubeoordeling (SMB) en de Passende Beoordeling Landaanwinning (PB Landaanwinning);
- advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage over SMB en PB Landaanwinning;
- kabinetsstandpunt over de inspraakreacties en het advies in een Notitie van Bevindingen;
- nadere analyse van de luchtkwaliteit in een Notitie Luchtkwaliteit PMR;

- Nota Overleg in de Tweede Kamer en naar aanleiding daarvan de aanvulling van twee beslissingen van wezenlijk belang in het kabinetsstandpunt;
- instemming met de PKB PMR (2006) door de Tweede Kamer en Eerste Kamer;
- publicatie van de definitieve tekst (deel 4) van de PKB PMR (2006).

Enkele punten uit dit procesverloop worden hieronder van een toelichting voorzien.

Bestuursakkoord en Uitwerkingsovereenkomsten

Op 25 juni 2004 is het Bestuursakkoord PMR vastgesteld door de PMR-partners (het Rijk, de gemeente Rotterdam, het Havenbedrijf Rotterdam, de Stadsregio Rotterdam en de provincie Zuid-Holland). In het Bestuursakkoord staan op hoofdlijnen de afspraken die zijn gemaakt tussen het Rijk en de regionale partners over de financiering en de uitvoering van de deelprojecten. Daarbij is afgesproken dat de uitvoeringsverantwoordelijkheid voor de deelprojecten ligt bij de regionale partners.

Op basis van dit Bestuursakkoord zijn in september 2005 de zogenoemde Uitwerkingsovereenkomst en (Uwo's) per deelproject afgesloten. Hierin zijn bindende afspraken gemaakt over financiering, verantwoordelijkheden en risico's. De Uwo's zijn geactualiseerd in september 2006.

Uitgangspunt van de afspraken in de Uitwerkingsovereenkomsten is dat de verantwoordelijkheid voor de uitvoering ligt bij de partij die daartoe het beste in staat is en de risico's het meest adequaat kan beheersen. Hieruit volgt dat het Rijk verantwoordelijk is voor de planologische en politieke randvoorwaarden en bovendien een grote financiële bijdrage levert. De verantwoordelijkheid voor de Landaanwinning (Tweede Maasvlakte), de 750 hectare natuur- en recreatiegebied en BRG liggen respectievelijk bij het Havenbedrijf Rotterdam, de provincie Zuid-Holland en de gemeente Rotterdam. De natuurcompensatie die gekoppeld is aan de Landaanwinning wordt door het Rijk uitgevoerd.

Deze overeenkomsten en het Bestuursakkoord vormen de kern van het projectenspoor, waarin de feitelijke ontwikkeling en realisering van de deelprojecten wordt geregeld. De PKB is de drager van het ruimtelijk ordeningsspoor, waarin de ruimtelijke reservering voor het project wordt gemaakt en de randvoorwaarden worden vastgesteld waaronder de deelprojecten ontwikkeld kunnen worden.

Beroep en rechterlijke beoordeling

Tegen de concrete beleidsbeslissingen in de PKB is door verschillende belanghebbenden beroep ingesteld. Op 26 januari 2005 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State uitspraak op dit beroep gedaan.

Op wezenlijke onderdelen onderschrijft de Afdeling de in de PKB neergelegde overwegingen en het daaraan ten grondslag liggende onderzoek en beleid. Met name heeft de Afdeling uitgesproken dat de Ministerraad in redelijkheid de keuze voor de uitbreiding van de Rotterdamse haven als uitgangspunt heeft kunnen nemen. Daarnaast heeft de Afdeling het onderzoek van alternatieven voor uitbreiding van de haven en de daarvoor in aanmerking komende locaties toereikend geacht. Ook heeft de rechter, mede gelet op het daarover uitgebrachte advies van de Europese Commissie, geen aanleiding gezien om de aanneming van "dwingende redenen van groot openbaar belang" als bedoeld in artikel 6 van de Habitatrichtlijn ter discussie te stellen.

Ten aanzien van de concrete beleidsbeslissing over de landaanwinning heeft de Afdeling geoordeeld dat deze in strijd is genomen met artikel 6, derde lid, Habitatrichtlijn, omdat geen passende beoordeling was uitgevoerd met betrekking tot de gevolgen van de landaanwinning voor de Waddenzee.

Ten aanzien van het zoekgebied voor de zandwinning heeft de Afdeling geconstateerd dat dit gebied een oppervlakte van ongeveer 800 km² beslaat en voor een aanzienlijk gedeelte is geprojecteerd op gronden die liggen op het continentaal plat, buiten de Nederlandse territoriale wateren. Nu de Wet op de Ruimtelijke Ordening niet uitdrukkelijk op deze gronden van toepassing is verklaard, had geen

concrete beleidsbeslissing dienaangaande in de PKB kunnen worden opgenomen.

Over het Zeereservaat heeft de Afdeling als oordeel uitgesproken dat met een concrete beleidsbeslissing moet worden verzekerd dat tijdig voldoende compensatie voor de gevolgen van de landaanwinning voor de algehele samenhang van Natura 2000 (zie hoofdstuk 3) op de lange termijn wordt geboden.

Op grond van de hier kort samengevatte overwegingen heeft de Afdeling de concrete beleidsbeslissingen inzake de landaanwinning, het Zeereservaat en de zandwinning vernietigd. Vanwege de samenhang met deze drie concrete beleidsbeslissingen heeft de Afdeling vervolgens ook de concrete beleidsbeslissingen over de demarcatielijn, de nieuwe duinen met strand voor de Delflandse kust en de nieuwe zeereep niet in stand gelaten. Tenslotte heeft de Afdeling bestuursrechtspraak de twee concrete beleidsbeslissingen betrekking hebbend op het deelproject 750 hectare nieuw natuur- en recreatiegebied vernietigd, omdat geen toereikend onderzoek was gedaan naar de aanwezigheid van en de mogelijke gevolgen voor de (agrarische) bedrijven in de desbetreffende gebieden, als basis voor een afweging van de betrokken belangen.

Herstel PKB met concrete beleidsbeslissingen

De PMR-partners hebben in maart 2005 besloten tot herstel van de PKB in lijn met de uitspraak door:

- hervatting van de procedure vanaf deel 3 (het kabinetsstandpunt, mede gebaseerd op inspraak, overleg, advies en (aanvullend) onderzoek);
- een betere onderbouwing van de zo veel mogelijk ongewijzigde concrete beleidsbeslissingen.

Uitgangspunt voor deze keuze is de constatering dat voor PMR een groot politiek en maatschappelijk draagvlak bestaat en dat realisering daarvan zo snel mogelijk dient plaats te vinden, met inachtneming van de nodige zorgvuldigheid op het gebied van rechtsbescherming. Daarnaast bevat de uitspraak van de Afdeling duidelijke aanknopingspunten voor voortzetting van het beleid.

Voor het herstel van de PKB zijn vervolgens onderzoeken in gang gezet naar de effecten van de landaanwinning op de natuurlijke kenmerken van de Waddenzee (Passende Beoordeling Landaanwinning, deelrapport SBZ's Waddenzee en Noordzeekustzone) en naar de belangen van de (agrarische) bedrijven in de 750 hectare natuur- en recreatiegebied. De beide onderzoeken zijn begin 2006 afgesloten.

Het onderzoek naar de natuurlijke effecten van de landaanwinning op de Speciale Beschermingszone Waddenzee en Noordzeekust wijst uit dat zich geen significante effecten zullen voordoen op deze Natura 2000 gebieden. De belangen van de (agrarische) bedrijven zijn in beeld gebracht. Deze onderzoeksresultaten maken het mogelijk de in de PKB gemaakte keuzes afdoende te onderbouwen.

Ontwikkelingen uitmondend in aangepaste herstelroute

In de brief van 22 april 2005 aan de Tweede Kamer over het hersteltraject is aangegeven dat de uitkomsten van de herstelonderzoeken het noodzakelijk kunnen maken om een ander herstelspoor te volgen. In september en oktober 2005 is in dit verband in brieven aan de Tweede Kamer gewezen op de ongewisse uitkomsten van de toetsing van de effecten van PMR aan de regelgeving voor luchtkwaliteit en de mogelijke gevolgen daarvan voor het hersteltraject. Meer algemeen geldt dat actuele ontwikkelingen aanleiding kunnen geven tot nadere afweging van de route van besluitvorming. Zowel de betekenis van de toetsing aan luchtkwaliteit als de gevolgen van een aantal andere actuele ontwikkelingen zijn hieronder nader beschreven.

Luchtkwaliteit

Hoewel luchtkwaliteit in de uitspraak van de Raad van State over de PKB-plus PMR geen doorslaggevende rol heeft gespeeld, is intussen bij uitspraken over andere ruimtelijke besluiten het belang van een goede toetsing van ruimtelijke plannen aan de regelgeving voor luchtkwaliteit manifest geworden. Tegelijkertijd stond al bij het uitbrengen van PKB-plus deel 1 vast dat de grenswaarden voor NO₂ en fijn stof een knelpunt vormen. Daarom is nader onderzoek uitgevoerd naar de verwachte effecten van PMR (met name de Tweede Maasvlakte) op de luchtkwaliteit in de Rijnmond. Uit dit onderzoek blijkt dat PMR bijdraagt aan de verslechtering van de luchtkwaliteit in het Rijnmondgebied. Deze bijdrage is op zichzelf beperkt, zoals ook uit de milieueffectbeoordeling blijkt, maar vanwege de op sommige punten reeds bestaande normoverschrijding niet toegestaan op grond van het Besluit luchtkwaliteit 2005.

De overschrijding en toename maken compenserende maatregelen nodig. Deze zijn weliswaar denkbaar en naar verwachting uitvoerbaar, maar vallen buiten de reikwijdte van de oorspronkelijke PKB en concrete beleidsbeslissingen.

Het opnemen van één of meer nieuwe concrete beleidsbeslissingen in de herstelde PKB ter borging van deze maatregelen zou niet passen binnen de gekozen herstelprocedure (herstel vanaf deel 3, zonder nieuwe essentiële besluiten). Het buiten de PKB laten van dergelijke compenserende maatregelen zou echter de herstelde concrete beleidsbeslissingen met betrekking tot de landaanwinning onvoldoende onderbouwen.

Voortschrijdende uitvoering en wijziging in feitelijke omstandigheden

Bij het herstel van de PKB zijn naast de luchtkwaliteit ook andere ontwikkelingen van belang. In de eerste plaats is de voorbereiding van de uitvoering van de deelprojecten sinds 2001 op gang gekomen. De deelprojecten zijn inmiddels op wezenlijke punten uitgekristalliseerd in concrete effectstudies en in daarop te baseren locatiekeuzes. Met name is voor de landaanwinning een variant in ontwikkeling, die ruim binnen het in de PKB geformuleerde zoekgebied blijft en waarvan naar verwachting de milieueffecten relatief beperkt zijn.

In de tweede plaats zijn feitelijke omstandigheden veranderd (bijvoorbeeld de Eendrachtspolder is niet meer beschikbaar voor de 750 hectare natuur- en recreatiegebied), blijken rekentechnische uitgangspunten verouderd (bijvoorbeeld verkeersgegevens) of zijn juridische kaders gewijzigd (zoals het van kracht worden van de wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998). Het voorbijgaan aan dergelijke ontwikkelingen zou afdoen aan de actualiteit en de betekenis van de herstelde PKB en onbedoeld tot verwarring kunnen leiden, mede gezien het feit dat de procedures met betrekking tot de uitvoeringsbesluiten kort na elkaar, in de loop van 2006, gelegenheid bieden tot inspraak. Uit een oogpunt van zorgvuldig bestuur verdient het daarom de voorkeur om de functie van de PKB tot de essentie te beperken, een doorkijk te bieden naar de uitvoering en het aangrijpingspunt van de rechtsbescherming te verplaatsen naar het niveau van besluitvorming waar de informatie het meest concreet is.

Rolverdeling en -opvatting op basis van Uitwerkingsovereenkomsten

De afspraken in de Uitwerkingsovereenkomsten rechtvaardigen de verwachting dat alle partners het hun ter beschikking staande instrumentarium zullen toepassen om de deelprojecten van PMR tot uitvoering te brengen. Het Rijk heeft in dit verband, anders dan ten tijde van het ontwerp van de PKB in 2001 en de eerdere delen 3 en 4, in toenemende mate een voorwaardenscheppende rol. Deze rol dient met name tot uiting te komen door op rijksniveau het belang van PMR te accentueren,

de ruimtelijke kaders en randvoorwaarden voor de realisering vast te stellen, een financiële bijdrage te verlenen, de natuurcompensatieprojecten te realiseren en de uitvoering en samenhang waar nodig te borgen. Binnen de aldus veranderde context kan het Rijk deze rol vervullen zonder dat gebruik hoeft te worden gemaakt van concrete beleidsbeslissingen in de PKB.

Doorzetkracht van de PKB

Belangrijk punt van overweging hierbij is of in een herstelroute zonder concrete beleidsbeslissingen de samenhang en doorzetkracht van de PKB, zoals die aanvankelijk was voorzien via de concrete beleidsbeslissingen, voldoende kan worden gegarandeerd. Daarover heeft het kabinet het volgende overwogen.

Inmiddels is de projectvoortgang zodanig dat een deel van de doorwerking heeft plaatsgevonden (het streekplan en regionaal structuurplan "Ruimtelijk Plan Regio Rotterdam 2020"), dat daarop te baseren besluitvorming (bijvoorbeeld de bestemmingsplannen) in voorbereiding is en dat de Uitwerkingsovereenkomsten de verwachting rechtvaardigen dat de uitvoering volgens planning verder vorm krijgt. Nieuwe wetgeving, zoals de Natuurbeschermingswet 1998, borgt ook de totstandkoming van de noodzakelijke natuurcompensatie. Er vindt daarbij regelmatig overleg plaats over de afstemming en planning van de diverse procedures.

Ten behoeve van de doorzetkracht van het Rijk biedt de Wet op de Ruimtelijke Ordening een aantal instrumenten. Het betreft onder meer de aanwijzing, de Rijksprojectenprocedure en, in de nabije toekomst, het inpassingsplan. In hoofdstuk 4 van deze PKB is verantwoord onder welke omstandigheden en op welke wijze het kabinet in voorkomende gevallen van deze instrumenten gebruik zal maken.

Afweging herstelroute

Het kabinet heeft, tegen de achtergrond van de hiervoor beschreven ontwikkelingen (effecten van nieuwe regelgeving, voortschrijdende uitvoering, borging rechtsbescherming en doorzetkracht) gekozen voor een herstelroute vanaf deel 3 zonder concrete beleidsbeslissingen.

Het gewenste nationaal ruimtelijk kader kan daardoor sneller tot stand komen en zal ook een meer beleidsmatig karakter kunnen dragen met minder noodzaak tot juridische detaillering. De rechtsbescherming komt in de volle omvang tot uiting bij de vervolgbesluiten en heeft, doordat de besluiten dan verder zijn gespecificeerd en zijn voorzien van actueler en gedetailleerder informatie, ook meer betekenis voor de burgers, belangenorganisaties en bedrijven. Vanwege de instap bij deel 3 kan de PKB op een zodanig tijdstip in werking treden dat de voortgang van de realisatie wordt gewaarborgd.

Strategische milieubeoordeling

Meer procedureel van aard is de volgende ontwikkeling. Op grond van de rechtstreekse werking van de Europese richtlijn 2001/42/EG (SMB-richtlijn), dient voor de PKB (alsnog) een strategische milieubeoordeling te worden opgesteld en aan inspraak te worden onderworpen. In het kader van deze herstelprocedure is het SMB-rapport gekoppeld aan het aangepaste deel 3 van de PKB PMR (2006). Daarbij is de SMB, samen met de Passende Beoordeling Landaanwinning, in de inspraak gebracht, waarbij deel 3 van de PKB PMR (2006) als referentie is bijgevoegd. De inspraak was daarbij gericht op de resultaten van de uitgevoerde milieubeoordeling en de doorwerking daarvan in het kabinetsbesluit. Inhoudelijk kan het SMB-rapport worden aange-merkt als een actualisatie van het eerder opgestelde MER. Ten behoeve van de zelfstandige leesbaarheid is het uitgebracht als een nieuw rapport.

De Commissie voor de milieueffectrapportage heeft advies uitgebracht over de SMB en de Passende Beoordeling Landaanwinning. De resultaten van de inspraak en het advies zijn, voorzien van een standpunt van het kabinet, opgenomen in een Notitie van Bevindingen. Het kabinet heeft naar aanleiding van de inspraak en advisering geen wijziging in de tekst van de PKB doorgevoerd.

Informatie aan en overleg met de Tweede Kamer; consultatie van bestuurlijke en maatschappelijke partners

Teneinde politiek en maatschappelijk draagvlak voor de herstelroute en de aanpassing daarvan te verwerven en behouden is de Tweede Kamer op gezette tijden geïnformeerd over de voortgang van het herstel van de PKB PMR (2006). Tevens is regelmatig overleg gevoerd met een groot aantal maatschappelijke organisaties en decentrale overheden. Verder vindt regelmatig en ad hoc bestuurlijk overleg plaats tussen de PMR-partners.

De consultaties die sinds de uitspraak van de Raad van State hebben plaatsgevonden zijn (in chronologische volgorde) opgenomen in bijlage 2.

1.5 Aard, plaats en status van de PKB-procedure

In deze PKB-procedure vindt besluitvorming op rijksniveau plaats over de ruimtelijke aspecten van de deelprojecten die samen het Project Mainport-ontwikkeling Rotterdam vormen. Met de herstellende PKB en verbeterde onderbouwing daarvan wordt de keten van besluitvorming over deze projecten hersteld en de spoedige realisering bevorderd. De keten bestaat uit de volgende opeenvolgende schakels:

- PKB: reservering van de ruimte en vaststelling van voorwaarden ten aanzien van de inrichting, mede gebaseerd op de Passende Beoordeling Landaanwinning en het SMB-rapport;
- Bestemmingsplannen: bestemming van de gronden en voorwaarden ten aanzien van het gebruik;
- Vergunningverlening aanleg en gebruik: toestemming en voorwaarden voor de aanleg respectievelijk milieu- en bouwvergunningen voor het gebruik van de bestemde gronden.

De PKB PMR (2006) is gebaseerd op de Wet op de Ruimtelijke Ordening en de Natuurbeschermingswet 1998. Over de deelprojecten bevat de PKB waar nodig beslissingen van wezenlijk belang, naast indicatieve uitspraken. Sommige beslissingen zijn van zodanig gewicht voor de richting van het beleid ten aanzien van mainport Rotterdam, dat bij afwijking ervan de PKB-procedure moet worden doorlopen. Deze beslissingen zijn als zodanig ("van wezenlijk belang") aangeduid, genummerd, omkaderd en vet gedrukt.

Met de uiteindelijk gekozen herstelroute is de oorspronkelijke plus-status van de PKB komen te vervallen. Dit neemt niet weg dat het kabinet in deze PKB (zie met name hoofdstuk 4) de intentie uitspreekt en herhaalt om de realisering van de projecten in samenhang te volgen, te bevorderen en waar nodig met hem ter beschikking staande middelen af te dwingen.

De PKB PMR (2006) treedt in werking met ingang van de dag nadat deel 4 is bekendgemaakt en heeft een geldingsduur van 15 jaar.

De wijzigingen in deze PKB PMR (2006) ten opzichte van deel 1 komen voort uit de resultaten van inspraak, bestuurlijk overleg, ontvangen adviezen van de Commissie m.e.r. en wettelijke adviseurs over dat deel 1 en behandeling van de oorspronkelijke PKB-plus deel 3 in de Eerste en Tweede Kamer, zoals aangeduid in bijlage 2. Daarnaast zijn wijzigingen ten opzichte van het oorspronkelijke deel 4 opgenomen die voortvloeien uit de uitspraak van de Raad van State, de herstelonderzoeken en naar aanleiding daarvan ingewonnen adviezen, het SMB-rapport en de behandeling in de Tweede Kamer in oktober 2006. De oorspronkelijke delen 3 (van december 2001) en 4 (september 2003) zijn met het uitbrengen van het aangepaste deel 3 van de PKB PMR (2006) vervallen.

1.6 Leeswijzer

Het deel 4 PKB PMR (2006) is als volgt opgebouwd:

- Deel A: (de hoofdstukken 1 tot en met 3):
Voorgeschiedenis, probleemstelling en besluit.
 - Hoofdstuk 2 bevat de visie en probleemstelling van het project, gebaseerd op de PKB-plus deel
 - Hoofdstuk 3 bevat de beleidskeuze voor het project en is het eigenlijke plan in de zin van artikel 2a van de WRO. Het is vervat in ruimtelijke reserveringen en randvoorwaarden voor de realisering.
- Deel B: (hoofdstuk 4 en bijlagen):
Nota van toelichting.
 - Hoofdstuk 4 bevat de aanvullende toelichting en onderbouwing en de wijzigingen ten opzichte van het oorspronkelijke deel 4. Waar relevant is de oorspronkelijke toelichting aangepast en geactualiseerd op basis van nieuwe informatie, gewijzigde regelgeving en nadere overwegingen. In dit hoofdstuk wordt ook dieper ingegaan op het onderzoek naar de invloed van de landaanwinning op de Waddenzee. Het betreffende deelrapport van de Passende Beoordeling Landaanwinning is in de Strategische Milieubeoordeling verwerkt en als afzonderlijk rapport beschikbaar. Het onderzoek naar de belangen van de (agrarische) bedrijven in de 750 hectare natuur- en recreatiegebied is samengevat in paragraaf 4.6 en is eveneens in separate rapportages beschikbaar.
 - De bijlagen bevatten een literatuurlijst (bijlage 1) en detailinformatie over het procesverloop (bijlage 2).

2. Visie en probleemstelling

In dit hoofdstuk komen aan de orde:

- De visie van het kabinet op de mainportontwikkeling en de bijbehorende ruimtelijke ontwikkeling van de regio Rotterdam.
- De ontwikkelingen op het gebied van economie en leefbaarheid, die in de regio Rotterdam zijn te verwachten in de komende decennia.
- De vaststelling van de aard en de omvang van het probleem, aan de oplossing waarvan het kabinet met onderhavige PKB wil bijdragen.

2.1 Visie en ambities

De op- en overslag, doorvoer en distributie van goederen vervullen een belangrijke rol in de Nederlandse economie. De ligging aan zee en de aanwezige infrastructuur, achterlandverbindingen, kennis en ervaring, vormen hiervoor de basis. Efficiënte zeehavens en met name een slagvaardige mainport Rotterdam zijn voor Nederland onmisbaar om deze rol op een commercieel succesvolle en maatschappelijk verantwoorde manier te kunnen vervullen. Niet alleen vanwege de functie van de mainport als transportknooppunt, maar ook als vestigingsplaats voor grootschalige industrie en logistieke dienstverlening en als aanjager van economische en technische ontwikkelingen.

Reeds in het regeerakkoord van 1998 is opgenomen: *“De positie van de mainport Rotterdam zal worden versterkt samen met een verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving in Rijnmond.”*

In de Nota Zeehavens (2004) heeft het kabinet de ambitie uitgesproken om de internationale concurrentiekracht van de Nederlandse zeehavens te verbeteren, binnen de randvoorwaarden van leefomgeving en veiligheid. De uitbreiding van de Maasvlakte wordt daarbij gezien als een unieke kans om Rotterdam verder te laten uitgroeien tot de Noordwest Europese hub met deepsea-faciliteiten en daarmee een groeiend marktaandeel en een grotere aantrekkingskracht als vestigingsplaats te realiseren, en tegelijkertijd de kwaliteit van de leefomgeving in Rotterdam te verbeteren.

Het kabinet bevestigt met deze PKB PMR (2006) dit beleidsvoornemen en geeft daaraan uitwerking op rijksniveau.

Op grond van genoemd regeerakkoord en daarop voortbouwende beleidsdocumenten worden in deze paragraaf eerst de functies van de mainport benoemd. Daarna worden de ambities geformuleerd vanuit algemeen maatschappelijk perspectief. Vervolgens is verwoord hoe de ambities van het kabinet passen binnen de ruimtelijke plannen van de regio.

Mainportontwikkeling is aan de orde op diverse schaalniveaus. Zowel mondiaal, Europees, nationaal als regionaal heeft de mainport Rotterdam een belangrijke rol. In de paragrafen hierna wordt de mainport Rotterdam steeds vanuit het op dat moment relevante schaalniveau belicht.

2.1.1. De functies van mainport Rotterdam

De mainport Rotterdam vervult drie, onderling samenhangende, economische functies:

De functie als knooppunt in transportketen

Mede door de comparatieve voordelen, zoals de ligging en de goede verbindingen met het achterland, heeft de haven van Rotterdam zich kunnen ontwikkelen tot een plek, waar efficiënt en grootschalig een breed scala van op- en overslagvoorzieningen wordt geëxploiteerd. Kennisontwikkeling en innovaties hebben de efficiency en diversiteit van de dienstverlening versterkt.

Het grootschalig karakter maakt een bundeling van zeegaande goederenstromen mogelijk die met relatief (milieu)efficiënte vervoermiddelen (binnenvaart, kustvaart, trein en pijpleiding) verplaatst kunnen worden naar en vanuit het achterland. De in Rotterdam overgeslagen goederen hebben deels het Rijnmondgebied zelf of andere Nederlandse centra als herkomst of bestemming, of worden in Nederland bewerkt. Een ander deel wordt doorgevoerd naar economische centra in Noordwest-Europa en vice versa.

De functie van vestigingsplaats voor clusters van industrie en dienstverlening en van grootstedelijk centrum

Mede door de beschikbaarheid van goede transportmogelijkheden zijn in en om de haven clusters van industriële bedrijvigheid en daarmee samenhangende diensten ontstaan. Deze clusters versterken elkaar onderling (o.a. door kennisuitwisseling) en trekken op hun beurt nieuwe bedrijvigheid aan door synergie-effecten.

Met de ontwikkeling van het havengebied is Rijnmond uitgegroeid tot een grootstedelijk gebied waarin veel mensen wonen en werken, met een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor velerlei economische functies. Dit vormt mede de basis voor de groei van de stadsregio Rotterdam tot sociaal en cultureel centrum.

De functie van knooppunt in internationale productionenetwerken

De functie van knooppunt in internationale productionenetwerken legt, evenals de functie in de transportketen, de nadruk op de nationale en internationale betekenis van de regio. In de Nota Zeehavens worden deze functies samengevoegd in één functie: knooppunt voor internationale goederenstromen. De clusters van bedrijvigheid in Rijnmond maken deel uit van internationale productionenetwerken. Deze positie is te danken aan het relatief gunstige vestigingsklimaat in dit gebied (synergie-effecten, pluriformiteit, etc.). Het knooppunt Rijnmond draagt op zijn beurt weer bij aan de concurrentiekracht van bedrijvigheid elders in het land en daarbuiten.

Het integrale economische belang van het geheel van functies in de mainport Rotterdam reikt verder dan cijfers over toegevoegde waarde en werkgelegenheid van het haven- en industrieel complex in Rijnmond kunnen aangeven. Het is juist de omvang en de verwevenheid met de Nederlandse economie, zoals beargumenteerd in de Nota Zeehavens die leidt tot een belangrijke economische kracht.

2.1.2. Europese context

De haven van Rotterdam maakt deel uit van het Trans-Europees Netwerk Transport (TEN-T), waarvoor in 1996 door de Europese Commissie richtsnoeren zijn ontwikkeld. Rotterdam vervult binnen dit netwerk de functie van een internationaal vervoersknooppunt tussen de wereldmarkten en Noordwest-Europa.

Binnen de range Hamburg-Le Havre heeft vooral Rotterdam een belangrijke rol bij het vervoer van en naar het Midden-Europese achterland. Het Europese beleid is erop gericht om de bereikbaarheid tussen alle delen van de EU te verbeteren, de verkeersveiligheid te garanderen en verkeersinfarcten te voorkomen door 'missing links' in te vullen. Specifiek aandachtspunt is het verbeteren van de multimodale bereikbaarheid binnen het netwerk, zodat goederen met zo min mogelijk belasting van het milieu kunnen worden vervoerd.

Rotterdam heeft een sterke Europese positie door de beschikbaarheid van hoogwaardige achterlandverbindingen voor alle vervoersmodaliteiten (water, spoor, weg en pijpleiding). Voor de onderlinge aansluitingen tussen weg, water en spoor zijn er uitgebreide faciliteiten. Tenslotte is Rotterdam de enige haven tussen Hamburg en Le Havre die de nieuwste generatie containerschepen ongehinderd kan ontvangen.

Mainport Rotterdam heeft te maken met markten waar de concurrentie steeds scherper wordt.

In tal van Europese landen wordt geïnvesteerd in de ontwikkeling van zeehavens. De Rotterdamse haven moet die slag naar de toekomst aan kunnen. De urgentie om door middel van uitbreiding van de haven kansen te bieden voor die concurrentieslag is de afgelopen jaren steeds groter geworden, gelet op de ontwikkeling van de goederenvervoerstromen.

2.1.3. Ambities van het kabinet voor mainportontwikkeling

Het kabinet streeft ernaar om de sterke positie van Nederland in de mondiale economie te behouden en de comparatieve voordelen van Nederland zo veel mogelijk uit te buiten. Daarbij staan het kabinet de volgende ambities voor ogen:

- Versterk de positie van Nederland als internationaal handels- en industrieland door uit te gaan van de sterke punten van de Nederlandse economie.
- Creëer voorwaarden voor nieuwe kansrijke clusters, onder meer voortbouwend op bestaande clusters.
- Kies voor een duurzame ontwikkeling en schenk blijvende aandacht aan de verbetering van de leefomgeving, in het bijzonder in het Rijnmondgebied.
- Wacht niet af maar speel proactief in op vernieuwing.

Versterk de positie van Nederland als internationaal handels- en industrieland door uit te gaan van de sterke punten van de Nederlandse economie

De internationale handelstraditie is het historisch fundament van de Nederlandse positie als internationaal handelscentrum. Deze positie vraagt om behoud en versterking ten behoeve van welvaart en werkgelegenheid.

De handel tussen wereldmarkten en Europa heeft geleid tot een groeiende goederenstroom via de Nederlandse zeehavens. Dit betreft zowel import, doorvoer als export van goederen. De handel in en het verwerken van goederen leveren werkgelegenheid en inkomen op en bieden kansen voor andere vormen van bedrijvigheid, zoals de (innovatieve) bedrijvigheid in de procesindustrie in de zeehavens, logistieke dienstverlening, distributie- en servicecentra, secundaire productiecentra, kenniscentra en zakelijke dienstverlening in Nederland.

De optimale bereikbaarheid van Nederland in het algemeen en meer specifiek van de mainport Rotterdam is een belangrijke voorwaarde voor het goed kunnen functioneren van de mainport binnen de nationale economie. Een optimale bereikbaarheid zal hand in hand moeten gaan met een duurzame ontwikkeling van het goederenvervoer.

Landen, regio's, steden, havens en bedrijventerreinen opereren op een markt met een scherpe internationale concurrentie waarin het vestigingsklimaat een doorslaggevende rol speelt.

Dit impliceert dat er beperkte sturingsmogelijkheden zijn voor de overheden om bedrijfsvestiging af te dwingen. De sturingsmogelijkheden binnen de ruimtelijke ordening op dit vlak beperken zich tot het toelaten en verbieden van activiteiten. De inspanningen van overheden zullen zich vooral moeten richten op de randvoorwaarden die bedrijven stellen aan het kiezen van een vestigingslocatie.

Kwaliteit van wonen, werken, recreëren, ruimte en natuur vormen belangrijke vestigingsvoorwaarden. Omdat bedrijven in een internationaliserende wereld met steeds meer onzekerheden worden geconfronteerd, is een stabiel en voorspelbaar overheidsoptreden een steeds belangrijker element in het vestigingsklimaat.

Creëer voorwaarden voor nieuwe kansrijke clusters, onder meer voortbouwend op bestaande clusters

Nederland wil meer waarde halen uit goederenstromen door rond bepaalde transportketens de ontwikkeling te stimuleren van waardetoevoegende activiteiten zoals servicediensten en kennisdiensten. Servicediensten zijn bijvoorbeeld distributiecentra, waar lading wordt gegroepeerd, wordt opgeslagen of overgeslagen en eventueel kan worden behandeld. Ook wordt hieronder begrepen aanvullende dienstverlening door inzet van informatie- en communicatietechnologie. Kennisdiensten betreffen researchcentra en zakelijke dienstverlening op het vlak van logistiek, procesindustrie, transporttechnologie en duurzame energie.

De voorhoedepositie van de mainport Rotterdam, het opleidings- en kennisniveau, de flexibiliteit van de arbeidsmarkt en internationale oriëntatie van Nederland bieden hiervoor goede aanknopingspunten.

Kies voor een duurzame ontwikkeling en verbetering van de leefomgeving

De Nederlandse overheid streeft naar een duurzame ontwikkeling: een ontwikkeling die voorziet in de behoefte van de huidige generatie, zonder daarmee voor toekomstige generaties de mogelijkheid in gevaar te brengen ook in hun behoeften te voorzien. Dit betekent verantwoord omgaan met grondstoffen, energie, water, biodiversiteit, mobiliteit en ruimte. Duurzaamheid betekent ook kiezen voor werkgelegenheid, gericht op de toekomst. Het kabinet kiest uitdrukkelijk voor een optimaal evenwicht tussen economie en milieu. In de mondiale concurrentie kan Nederland zich juist met deze kwaliteit onderscheiden van anderen.

De kwaliteit van de leefomgeving is een belangrijke ontwikkelingsfactor. Verpauperende wijken, gebieden met achterblijvende woon- en recreatiemogelijkheden en overlast in de vorm van geluid, stof en stank zijn maatschappelijk en economisch ongewenst. Steden dienen vitaal en levend te zijn met een gezonde en weerbare sociaal-economische structuur. De directe stedelijke omgeving dient voldoende ruimte en kwaliteit te bieden voor groen, natuur, landschap, recreatie en ontspanning.

Een kwalitatief aantrekkelijke leefomgeving is ook een voorwaarde voor duurzame bedrijfsvestigingen. Juist hier gaan duurzaamheid en de economische ontwikkeling hand in hand. Daarnaast zijn in het kader van mainportontwikkeling het gebruik van schonere en efficiënte vervoerwijzen belangrijke richtingen.

Wacht niet af maar speel proactief in op vernieuwing

Een passieve, afwachtende houding leidt op zijn best tot reactie. In de huidige, dynamische samenleving is dat onvoldoende. Flexibel inspelen op vernieuwingen en gebruikmaken van de voorhoedepositie van de mainport Rotterdam zijn een vereiste. Een dergelijke houding mag worden verwacht van zowel de overheid als van het bedrijfsleven en van de betrokken maatschappelijke organisaties. Om tot duurzame, marktgerichte en maatschappelijk verantwoorde oplossingen te komen is een goed samenspel vereist tussen bedrijfsleven, maatschappelijke groeperingen en overheden. Dit samenspel vraagt van elk van deze partijen betrokkenheid en inzet van middelen.

Gezien de sleutelrol van de Nederlandse zeehavens voor de Nederlandse handelspositie, heeft het kabinet de ambitie geformuleerd de internationale concurrentiepositie van de Nederlandse zeehavens te versterken.

2.1.4. Ruimtelijke visie op de Rotterdamse regio

Bovenstaande ambities en de daarmee samenhangende investeringen passen in de Ruimtelijke Visie die de regio Rotterdam zelf voor de ontwikkeling van Rijnmond heeft opgesteld. Deze visie heeft als uitgangspunt het samenspel van de systemen stad, haven en (Rijn-Maas-)delta. Dit samenspel heeft in sterke mate de ontwikkeling van de regio bepaald. De trend is dat de fysieke scheiding tussen de systemen stad en haven steeds strikter wordt. De haven maakt onderdeel uit van mondiale logistieke en productienetwerken, de stad maakt deel uit van de Deltametropool. Het watersysteem van de delta is cruciaal voor zowel de ontwikkeling van de stad als voor de haven. In de door de regio uitgewerkte visie voor de ruimtelijke ontwikkeling is aangegeven hoe de ambitie voor de haven en de ambities voor de stad en de delta samen kunnen gaan.

Uitgangspunt daarbij is dat de systemen elkaar nodig hebben. In goede onderlinge afstemming kunnen voor de regio Rotterdam meerdere ambities tegelijk bereikt worden: die voor de mainportontwikkeling, voor de stedelijke ontwikkeling en voor de delta.

Ambitie voor de mainportontwikkeling

Ten aanzien van de mainport sluiten de ambities van de regio aan op de ambities van het kabinet. Naast het belang dat de mainport heeft voor de (inter)nationale productienetwerken en voor de nationale economie is de mainport ook een belangrijke pijler voor de regionale economie.

Een verdere versterking van de mainport door oplossingen te bieden voor het ruimteprobleem is dan ook een integraal onderdeel van de ruimtelijke visie die de regio voor het gebied heeft. Vanuit het oogpunt van optimaal ruimtegebruik heeft intensief ruimtegebruik binnen het bestaand Rotterdams havengebied de voorkeur boven een uitbreiding met een landaanwinning. Een ruimtelijke invulling die zich beperkt tot inbreidingen kan ertoe leiden dat de stedelijke ontwikkeling langs de rivier niet van de grond kan komen vanwege de beperkingen door een toename van industrieel grondgebruik en de milieudruk. Het is niet mogelijk om klanten die grote kavels nodig hebben afdoende te bedienen in het bestaande havengebied. Voor deepsea gebonden activiteiten is het wenselijk ruimte te hebben in het westelijk deel van de haven.

Ambitie voor de stedelijke ontwikkeling

De ambitie voor de stad is een meer complete Europese stad te zijn binnen de Deltametropool. De aanwezigheid van de mainport, de hogesnelheidslijn en Rotterdam Airport bieden voor Rotterdam de condities om zich als centrum van het Zuidvleugelnetwerk binnen de Deltametropool te ontwikkelen. De mainport is daarnaast een belangrijke economische motor voor de Zuidvleugel. Teneinde een meer complete stad te zijn zal de economische structuur zich moeten verbreden naar een meer divers profiel.

Naast havenstad wil Rotterdam ook kennisstad, dienstestad en toeristenstad zijn. Rotterdam Centraal Station als toplocatie, de zone havenstad als broedplaats voor nieuwe stedelijke economieën en de zuidzijde van de regio voor havengerelateerde bedrijvigheid bieden ruimtelijke mogelijkheden daartoe.

Daarnaast zijn een goede bereikbaarheid en de aanwezigheid van hoogwaardige woon-, werk- en voorzieningsmilieus belangrijke condities. De kwaliteit van het woonmilieu en de groene kwaliteit zijn belangrijke aandachtspunten voor de toekomst.

Ambities voor de delta

Om de leefbaarheid van de regio Rotterdam te versterken en de regio verder te ontwikkelen als een gewilde vestigingsplaats voor nieuwe bewoners en bedrijven is aandacht nodig voor de ontwikkeling van de groene ruimte: de natuur- en recreatiegebieden in de delta. De delta kent vele gezichten: de Noordzee en de Voordelta (zout water), de grote rivieren en (afgesloten) zeearmen, en de Zuid-Hollandse eilanden (zoetwaterpolders). Deze gezichten bieden goede uitgangspunten om unieke suburbane woonmilieus te realiseren. De delta vormt tevens een schakel tussen de Zeeuwse en Hollandse kust en tussen de Noordzee en de Biesbosch. Deze schakelfunctie moet worden benut en versterkt.

Een verdere ambitie op dit vlak is om versnippering van de groenstructuur tegen te gaan.

In de huidige gevolgde aanpak – groene ruimte handhaven als bufferzone of als agrarisch gebied – wordt daarom een omslag nagestreefd. De inzet zal zijn om drie robuuste regioparken binnen het stedelijke complex van de Zuidvleugel te realiseren en om natuurgebieden te ontwikkelen die gekoppeld zijn aan de grote wateren van de delta.

De maatregelen, die met onderhavig besluit als pakket mogelijk worden gemaakt, ondersteunen op het gebied van landaanwinning, aanleg van natuur- en recreatiegebieden en diverse projecten in het bestaande Rotterdamse havengebied, bovenstaande ambities in diverse opzichten:

- Groei van de haven scheidt op termijn kansen voor met name de westzijde van het stedelijk gebied. De ruimtelijke dynamiek in het haven- en industriegebied die tot stand zal kunnen komen kan mogelijkheden bieden voor ontwikkelingen aan het water in de vorm van stedelijke economie en wonen. Het oostelijk havengebied wordt aangeduid als de Stadshavens. De inzet is met name in de zuidoostelijke havens gericht op verdere intensivering en vernieuwing van de haven economie, met als belangrijkste segmenten de shortsea-containersector en havengebonden en havengerelateerde dienstensector. In deze delen dichtbij het stedelijk gebied draait het om arbeidsintensieve activiteit die bijdraagt aan een verdere verhoging van de arbeidsdichtheid.

In andere delen van de Stadshavens zal een transformatie plaatsvinden naar een combinatie van stedelijke economie en wonen. De economische vernieuwing in de tegen de stad gelegen havens is reeds gaande. Woningbouw is afhankelijk van voldoende vrij-komende ruimte aansluitend op het stedelijk gebied. De woningbouw kan starten over circa 10 jaar, nadat de verplaatsing van de huidige havenfuncties binnen het totale havengebied mogelijk is.

- Verbreding achterlandverbindingen benutten om barrièrewerking van de infrastructuur zo veel mogelijk te verminderen.

Achterlandverbindingen, die noodzakelijk zijn voor het functioneren van de haven, kunnen negatieve effecten hebben:

- versnippering van het stedelijk gebied;
- barrièrevorming in de relatie tussen stad en omliggend landschap;
- in een aantal gevallen problemen voor de leefbaarheid in aanliggende woonwijken.

In de Ruimtelijke Visie wordt voorgesteld de infrastructurele ingrepen zodanig uit te voeren dat de barrièrewerking van de infrastructuur voor het stedelijk functioneren vermindert.

- Transformatie in haven benutten om leefbaarheid in grenszone stad - haven te verbeteren.

Het creëren van nieuwe ruimte verruimt de mogelijkheden om milieuhinderlijke bedrijven uit de grenszone tussen haven en stad te verplaatsen naar locaties in de haven waar ze minder overlast veroorzaken. De milieukwaliteit in aanliggende buurten en wijken kan dan verbeteren.

- Benutten van de potenties van de delta. Om als vestigingsmilieu mee te spelen in de (inter)nationale concurrentiestrijd zijn forse investeringen in het landschap noodzakelijk.

Naast regioparken aan de randen van de stad is het ook de opgave om natuur te ontwikkelen in de natte delta aan de buitenkant van de regio: de ontwikkeling van de Voordelta, het ontwikkelen van brak water-getijdenmilieus en het ontwikkelen van het Groene Hart.

In de Ruimtelijke Visie is per deelgebied globaal de richting van de gewenste ruimtelijke ontwikkeling weergegeven. Welke maatregelen precies nodig zijn en op welke termijn verschilt per deelgebied. Uiteraard dienen de geschetste ontwikkelingen in het oostelijk havengebied te passen in het hierboven genoemde transformatieproces van haven- naar stedelijke functies. Globaal gezien kent de huidige mainport in het oostelijk deel relatief meer kleinschalige en arbeidsintensieve bedrijvigheid en het westelijk deel relatief meer grootschalige en arbeids-extensieve bedrijvigheid. Door de ontwikkeling in het westelijk deel te richten op activiteiten die diep vaarwater nodig hebben en arbeidsextensief van aard zijn, wordt deze structuur versterkt.

Op gebiedsniveau zijn de ontwikkelingen van de haven als volgt te duiden:

- De Waal/Eemhaven biedt ruimte om in te spelen op marktontwikkelingen in de stukgoedsector en een verdere intensivering van de havengebonden en havengerelateerde diensteneconomie.

-
- Het gebied Vierhavens/Merwehaven transformeert binnen het project Stadshavens op termijn van 'fruit en voedsel' naar 'wonen en stedelijke economie'.
 - De Vondelingenplaat, Botlek en Europoort zijn beheersgebieden voor de olie- en chemiesector.
 - De bestaande en toekomstige Maasvlakte worden bestemd voor de ontwikkeling van de groeisectoren.

Op het moment dat elders in de bestaande haven de benodigde ruimte voor het verplaatsen van bedrijvigheid beschikbaar is, kan het transformatieproces van de gebieden op de scheidslijn tussen stad en haven (oostelijk havengebied, Vlaardingen, Schiedam) worden voortgezet. Gezien de benodigde ruimtelijke ingrepen die daarvoor ook elders in het havengebied nodig zijn, zijn de effecten op de transformatiegebieden op zijn vroegst na 2020 waarneembaar. Met een transformatie naar minder havengerelateerde en niet-milieuhinderlijke bedrijvigheid treedt in de nabijgelegen (woon)gebieden een verbetering van de leefomgevingskwaliteit op, bijvoorbeeld door de vermindering van de geluidsbelasting.

Aangezien een voortduren of zelfs nog verergeren van de situatie in het licht van de dubbele doelstelling niet wenselijk is, zal ook in de periode tot 2020 een gericht beleid met het oog op verbetering van de leefomgeving nodig zijn.

2.2 Problemen van haven en leefomgeving bij ongewijzigd beleid

Bij de voorbereiding van de besluitvorming zijn diverse studies uitgevoerd naar mogelijke toekomstige ontwikkelingen van zowel de economie als de leefomgeving. Daarbij is rekening gehouden met verschillende omgevingsscenario's voor de economische groei op lange termijn.

2.2.1. Het ruimteprobleem in de haven

Naar de vraag naar ruimte in het haven- en industrieel complex van Rotterdam zijn ten behoeve van PKB-plus deel 1 diverse economische (sector)analyses uitgevoerd. Daarnaast zijn bedrijven in het kader van de marktconsultatie over Mainportontwikkeling Rotterdam gevraagd naar hun belangstelling voor ruimte op een eventuele landaanwinning. Ook na het uitbrengen van de PKB-plus PMR is de marktconsultatie en -analyse voortgezet, met name door het Havenbedrijf Rotterdam.

In het voorjaar van 2005 heeft het Havenbedrijf Rotterdam de nieuwste marktprognoses uitgebracht. Deze prognoses zijn getoetst door het CPB en bevestigen het beeld dat is ontstaan vanuit de analyses die ten behoeve van de PKB-plus PMR zijn gemaakt.

Voorts laten de analyses zien dat met name in de containersector de marktdruk toeneemt. De vraag uit de markt loopt voor op de destijds verwachte groei in de containersector: reeds vanaf 2014 is er een tekort aan operationele bedrijfsterreinen. Uit de eerdere sectoranalyses komt het volgende beeld naar voren.

Deepsea containers en daaraan gerelateerde distributie

Mede door de aanhoudende economische groei is de containeroverslag de laatste jaren gemiddeld genomen sterk gegroeid. Dit bepaalt in grote mate de ruimtelijke ontwikkeling van de haven, vooral gericht op het accommoderen van de gewenste groei en het bieden van ruimte voor de containersector. Ruimte voor uitbreiding en voor nieuwe vestigingen is in beperkte mate beschikbaar in het bestaande havengebied van Rotterdam.

Uit de genoemde studies is gebleken dat de containersector verreweg de grootste ruimtevrager kent, waarvoor grote aan diep vaarwater gelegen terreinen nodig zijn. Voor een nieuwe grote speler is in het bestaande havengebied nu al geen ruimte beschikbaar. Dit signaal over het ruimtetekort in de Rotterdamse haven komt ook uit de marktconsultatie. De ontwikkeling van distributieactiviteiten hangt grotendeels samen met de ontwikkeling van de containeroverslag. Bij distributie kan een onderscheid worden gemaakt tussen het groeperen en laden/lossens van lading in of uit containers en de opslag en/of behandeling van goederen.

De ruimteproductiviteit van de eerste activiteiten zal geen belangrijke verandering ondergaan, die van de laatste wel omdat de opslagintensiteit door technologische ontwikkelingen verder zal toenemen. Er is een toekomstige ruimtevrage voor distributieactiviteiten. Deze is echter minder groot dan die van de sectoren containers, chemie en overige industrie.

Chemie

In de chemiesector is de ontwikkeling vooral gericht op fusies, schaalvergroting, consolidatie en vestiging van gelijksoortige en aanvullende bedrijfsactiviteiten in elkaars nabijheid (co-siting). Bij een verdere clustering van de chemische bedrijven en een versterking van bestaande chemische clusters zullen ontbrekende en/of nieuwe schakels aan de productieketen worden toegevoegd. Hiervoor is aanvullend ruimte nodig. Uit studies komt naar voren dat de chemiesector na de containersector de grootste ruimtevrager is. Tevens is uit onderzoek gebleken dat voor uitbreidingen van bestaande chemische bedrijven nog mogelijkheden in het bestaande havengebied zijn. Dit geldt echter niet voor een nieuwe grootschalige chemische vestiging.

Overige ruimtevragers

Naast de reeds benoemde ruimtevragers zijn andere ontwikkelingen gaande, die ruimtelijke consequenties hebben. Daarbij kan het gaan om geheel nieuwe ontwikkelingen of om reeds in gang gezette ontwikkelingen, waarvan de ruimtelijke consequenties nog moeilijk voorspelbaar zijn.

De vraag naar nieuwe ruimte of terreinen die dit met zich meebrengt is dan ook moeilijk voorspelbaar. Belangrijke ontwikkelingen op dit vlak zijn grondstoffenvoorbehandeling, industriële ecologie en (andere) innovatieve bedrijvigheid in de procesindustrie en energieproductie. Onder meer kan gedacht worden aan:

- de toenemende rol van Liquid Natural Gas (LNG) en waterstof bij (industriële) energievoorziening;
 - grootschalige kolenvergassing;
 - een biomassaterminal;
 - elektriciteitsproductie²;
 - DRI-productie (direct-reduced iron);
- ontwikkelingen op het gebied van chemie-metallurgie;
- sterke mondiale groei van de recycling-industrie;
- intensivering van de secundaire bouwstoffen-industrie (waste to products);
- ontwikkelingen in de off-shore industrie.

Niet alle sectoren groeien en van sommige bestaande economische activiteiten wordt verwacht dat zij in volume en ruimtebeslag afnemen. Daarbij kan gedacht worden aan raffinage en tankopslag.

Ruimtetekort

De omvang van het te verwachten ruimtetekort voor het Rotterdamse haven- en industriële complex in 2020 en daarna tot 2035 laat zich moeilijk met zekerheid ramen.

Verschillen in de omgeving van ons land, zoals weergegeven in de voor de PKB-plus PMR door het CPB opgestelde lange termijnscenario's, geven verschillende beelden voor de ontwikkeling van de bevolking en de Nederlandse economie. De bandbreedte in de veronderstelde jaarlijkse groei van de wereldhandel ligt tussen de 4 en 7,5%. Deze verschillen hebben repercussies voor de ramingen van de aan-, af- en doorvoer via de Rotterdamse haven.

Naast deze verschillen in macro-economische ontwikkelingen leiden verschillen in veronderstellingen over de concurrentiepositie van de haven, te bereiken en/of gewenste ruimteproductiviteit, ruimte voor de stad, ruimte voor milieu en andere variabelen tot verschillen in ramingen van de ruimtebehoefte voor de haven en het ruimtetekort. De individuele vestigingsplaatskeuze van grote internationaal opererende bedrijven, met name in de chemie en de containersector kan op zichzelf weer van invloed zijn op de vraag naar ruimte, het ruimtegebruik en de momenten waarop de vragers zich melden. De in deze PKB en in de voorafgaande delen van de PKB-plus vermelde cijfers met betrekking tot het ruimtetekort kennen derhalve een bandbreedte. Recente analyses van de marktontwikkeling als aanvulling op de marktconsultatie, zoals hierboven beschreven, geven echter duidelijk aan dat er zeer concrete vraag is naar terminals op de Tweede Maasvlakte voor containeroverslag.

² Thans is het Derde Structuurschema Elektriciteitsvoorziening in voorbereiding waarin het kabinet overweegt om de landaanwinning aan te merken als mogelijke grootschalige vestigingsplaats voor de elektriciteitsproductie, zie ook hoofdstuk 4.

Op basis van deze consultaties zijn met veertien kandidaten intentieovereenkomsten afgesloten en worden biedingen voorbereid.

Uit onderzoek is gebleken dat het ruimtetekort voor deepsea gebonden activiteiten alleen in Rotterdam kan worden opgelost en dat daarvoor, rekening houdend met de mogelijkheden in het bestaande haven- en industrieel gebied, een landaanwinning nodig zal zijn. In de kosten-batenanalyse is onderzocht wat er gebeurt, indien de landaanwinning niet wordt aangelegd. Zonder landaanwinning zal het tekort aan ruimte bij hoge economische groei kunnen oplopen van 270 hectare in 2020 tot 680 hectare in 2035. Met de bovenvermelde aanvullende analyse is hiervan reeds een significant deel actueel gebleken. Tevens geven de recente verkenningen aan dat het ruimtetekort groter is dan berekend in de initiële analyses. Hierbij is rekening gehouden met intensiveringen in het bestaande gebied die plaats zullen vinden als gevolg van het feit dat er geen landaanwinning komt en dat bedrijvigheid zal uitwijken naar het buitenland. Eind 2003 heeft het CPB de analyse van de maatschappelijke rentabiliteit bevestigd en gewezen op de noodzaak van voorbereiding van de landaanwinning om tijdig met de aanleg te kunnen starten.

2.2.2. Problemen voor de kwaliteit van de leefomgeving

Milieu

Haven- en industriële activiteiten en het door deze activiteiten gegenereerde verkeer over weg, rail en water, leveren een belangrijke bijdrage aan de milieuverontreiniging in Rijnmond. Zij leiden ook tot een groeiend ruimtebeslag.

Onder invloed van technologische ontwikkelingen, inspanningen van bedrijven en het milieubeleid van de overheden zal de verontreiniging (verder) kunnen worden teruggedrongen. Een deel van deze milieuwinst zal echter teniet worden gedaan door de verwachte groei van productie, op- en overslag en mobiliteit en door een verdere intensivering binnen het bestaande havengebied. In sommige gevallen ontstaat een negatief saldo: de groei van productie, op- en overslag en mobiliteit overtreft de effecten van technologie en beleid. De ontwikkelingen zijn ook afhankelijk van die in het buitenland.

De keerzijde van de economische betekenis van de mainport Rotterdam is het milieu- en ruimtebeslag dat, vooral op regionale schaal, aanzienlijk is.

In het Rijnmondgebied legt het haven- en industrieel complex samen met de ontsluitende infrastructuur een fors beslag op de beschikbare ruimte. Ook de milieulasten, voornamelijk veroorzaakt door industrie, wegverkeer, scheepvaart en op grotere afstand gelegen bronnen, leggen een grote druk op de kwaliteit van de leefomgeving. Dit treedt met name op bij de milieuaspecten:

- Geluid: hinder door de industrie en het verkeer (weg), wat leidt tot een toename van het aantal woningen dat door geluid is belast.
- De emissie van broeikasgassen en NO_x door de groei van het energiegebruik.
- Luchtkwaliteit: de hinder van stank en stof, de concentratie van fijn stof en NO₂.

Zonder aanvullende maatregelen blijven de emissie-reducties naar verwachting achter bij de gestelde doelen. Daardoor zullen lokale milieuproblemen optreden, vooral op plaatsen waar het haven- en industriegebied direct grenst aan woon- en recreatiegebieden en langs drukke verkeerswegen.

Een belangrijke positieve kanttekening hierbij is dat de milieudruk in relatieve zin afneemt. De trend begint zich af te tekenen van een zekere ontkoppeling tussen economische groei en hieruit voortvloeiende milieubelasting. Deze trend is met name van betekenis voor de toets van PMR aan milieukwaliteitseisen voor de componenten lucht en water, maar doet overigens niet af aan de noodzaak van duurzame innovatie.

Milieukwaliteitseisen zijn vastgelegd in nationale regelgeving en Europese regelgeving, waarbij met name het Besluit luchtkwaliteit 2005 en de Kaderrichtlijn Water aandacht vragen. In het kader van ROM-Rijnmond zijn deze kwaliteitseisen nader ingevuld voor geluid, enkele luchtverontreinigende componenten. In het Regio-Masterplan Luchtkwaliteit van december 2004 wordt met name ingegaan op stikstofdioxide en fijn stof en het energiegebruik. Zoals blijkt uit hoofdstuk 4 zijn specifiek voor PMR nadere verkenningen uitgevoerd voor lucht- en waterkwaliteit.

Natuur en recreatie

In de huidige situatie hebben niet alle natuurgebieden in de regio voldoende omvang en kwaliteit om de erin voorkomende planten en dieren gezonde populaties te kunnen laten vormen. Ook ontbreekt een groot deel van de benodigde verbindingzones tussen bijvoorbeeld de groene terreinen in het havengebied en de natuurgebieden in de stad. Recreatieve voorzieningen hebben een gebrek aan kwaliteit als gevolg van de toename aan commerciële functies en het ontbreken van de aansluiting bij veranderende behoeften.

In de autonome ontwikkeling staat de kwaliteit van natuur- en recreatiegebieden onder druk door toenemende versnippering, verdroging en teruglopende biodiversiteit.

De omwonenden van het haven- en industriegebied ervaren de oprukkende verstedelijking richting het landelijk gebied als bedreiging; er is een gebrek aan natuur en aan kwalitatief hoogwaardige recreatiegelegenheid dichtbij de stad.

In de Natuurbalans 2005 heeft het Milieu- en Natuur Planbureau de analyse van de onder druk staande natuur en het tekort aan recreatiemogelijkheden rondom de stad bevestigd. Rijnmond behoort tot de regio's met de grootste tekorten aan wandel- en fietsmogelijkheden.

Ruimtelijke kwaliteit

De ruimtedruk op het oostelijk deel van de haven zal in de autonome ontwikkeling toenemen. De transitie van verouderde haventerreinen naar stedelijk gebied is een proces dat reeds langer gaande is en zich in de toekomst zal voortzetten. Het intensieve ruimtegebruik en de bundeling van verschillende activiteiten die zich in de autonome ontwikkeling zullen voordoen, bieden ook kansen voor duurzame industrie, duurzaam transport en efficiënt ruimtegebruik, kansen om problemen met een nieuwe aanpak op te lossen en kansen voor nieuwe stedelijke gebieden.

De kwaliteit van de leefomgeving is een steeds belangrijkere factor bij investeringsbeslissingen van zowel overheid als private partijen. Versterking van natuurwaarden en het wegnemen van milieuproblemen dragen bij aan een gunstig vestigingsklimaat voor bedrijven uit economische sectoren die toegevoegde waarde en werkgelegenheid opleveren.

Sociaal-economisch staat de regio Rotterdam er minder goed voor. Met name Rotterdam-Zuid kent een hoge werkloosheid, een zwakke sociaal-economische structuur, een lage opleidingsgraad en een hoog aandeel allochtone bevolking. Sociaal-economische factoren en de kwaliteit van het woon- en leefklimaat voor (potentiële) werknemers zijn vestigingsplaatsfactoren die in belang toenemen in de zich snel ontwikkelende diensteneconomie (vooral diensten gerelateerd aan logistiek, chemie en handel). Rotterdam moet de concurrentie op stedelijke kwaliteit aankunnen. Dat vraagt om een aantrekkelijke woonomgeving, een bijbehorend niveau van entertainment en cultuur en om natuur, rust en ruimte dichtbij huis.

2.3 Probleemvaststelling

De mainport Rotterdam vervult binnen Nederland en Europa een belangrijke functie als knooppunt voor internationale goederenstromen en als vestigingsplaats van grootschalige industrie en logistieke dienstverlening. Deze mainportfunctie wordt in de praktijk uitgeoefend binnen een netwerk van functioneel verbonden havens, bedrijven en distributiecentra, waarvan de haven van Rotterdam het kerngebied vormt.

De mainport Rotterdam is één van de belangrijkste dragers van de Nederlandse economie. Deze positie wil de Nederlandse overheid behouden en uitbouwen. Ruimte om de verwachte groei van havenactiviteiten onder te brengen is daarbij een cruciale factor.

Bij ongewijzigd beleid, waarbij de landaanwinning niet wordt aangelegd, krijgen de sectoren deepsea containers, de daaraan gebonden distributie en de chemie te maken met een ruimtetekort in de haven van Rotterdam.

De Rotterdamse haven zal in dat geval op afzienbare termijn 'nee' moeten verkopen, omdat de voorzieningen en ruimte die bedrijven in deze sectoren nodig hebben, niet meer beschikbaar zijn. Bij het trekken van deze conclusie is nog nauwelijks rekening gehouden met:

- De ruimtebehoefte voor de overige industrie en nieuwe economische sectoren (bijvoorbeeld groot-schalige kolenvergassing of een biomassaterminal);
- Het verminderen van de mogelijkheden om havengebieden die in het grensgebied tussen stad en haven liggen ten volle te benutten;
- Ideeën om het stedelijke gebied in de toekomst in westelijke richting verder uit te bouwen.

In de Rotterdamse regio zijn dus binnen afzienbare termijn met het huidige beleid en zonder extra inspanningen geen oplossingen voor dit ruimtetekort te verwachten. Hoewel nu wellicht nog niet voor iedereen fysiek en/of visueel merkbaar, is het scheppen van de mogelijkheden om tot een oplossing van het ruimtetekort te komen urgent. Zeker ook gelet op de duur van de voorbereiding en realisatie. Reeds nu leidt het ruimtetekort tot problemen bij de inrichting van het havengebied.

De Rotterdamse haven grenst direct aan de Voordelta, een gebied dat is aangewezen als speciale beschermingszone op grond van de Europese Vogelrichtlijn en aangemerkt als speciale beschermingszone (SBZ) in het kader van de Europese Habitatrichtlijn. De aanwijzingsgrond van artikel 10a Natuurbeschermingswet 1998 wordt in 2006 verwacht.

Gezien de lange termijn die nodig is voor het ontwerp en de realisatie van een havenuitbreiding, wil het Nederlandse kabinet, ingesteld staan voor de toekomst en nu een ruimtelijke reservering maken. Dit biedt de mogelijkheid om slagvaardig te kunnen reageren op actuele marktontwikkelingen en zodra het nodig is te kunnen starten met de aanleg van een eerste fase.

Een belangrijke opgave voor versterking van de mainport is het behoud en de verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving in Rijnmond. Een goede kwaliteit van de leefomgeving is niet alleen noodzakelijk om een aantrekkelijk woon-, werk- en leefmilieu voor de bevolking te verzekeren. Het is mede een wervende vestigingsfactor bij vestiging van bedrijven. Met name voor kennisintensieve bedrijven die niet noodzakelijk gebonden zijn aan het kerngebied Rotterdam is de kwaliteit van de leefomgeving een belangrijke onderscheidende vestigingsfactor.

Een verbeterde leefomgeving draagt bij aan de uitstraling en het imago van Rotterdam als wereldstad en vestigingsplaats. Het kabinet constateert dat de kwaliteit van de leefomgeving thans achterblijft bij de ambities, zowel wat de milieukwaliteit betreft als op het gebied van natuur- en recreatiemogelijkheden.

De meer uitgebreide onderbouwing voor deze probleemvaststelling is te vinden in PKB-plus deel 1, hoofdstuk 6.

2.4 Afweging van alternatieven

Bij het ontwerpen van maatregelen om de mainport Rotterdam te versterken en de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren, zijn verschillende alternatieven onderzocht (mede in het kader van artikel 6 van de Habitatrichtlijn). Doel hiervan was onder meer om te achterhalen of de dubbele doelstelling van het project gerealiseerd kan worden zonder significante effecten op de prioritaire soorten en/of habitats in de SBZ's Voordelta, Voornes Duin, Duinen van Goeree/Kwade Hoek die verbonden zijn aan een uitbreiding van de Maasvlakte in westelijke richting.

De onderzoeken richtten zich op de volgende alternatieven:

- Beter benutten van bestaande en voorziene haven- en industriegebieden in Zuidwest-Nederland (Moerdijk, Vlissingen, Terneuzen);
- Beter benutten van de bestaande haven- en industrieterreinen in het Rotterdamse haven gebied;
- Een landaanwinning voor een nieuw haven- en industriegebied in de vorm van uitbreiding van de Maasvlakte.

Naar aanleiding van het onderzoek stelt het kabinet dat uitbreiden van de Rotterdamse haven in zee, in combinatie met een betere benutting van de bestaande haven, de enige oplossing voor het ruimtetekort van de haven is die leidt tot de gewenste versterking van de mainport Rotterdam en niet strijdig is met de doelstelling om de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren. De onderbouwing van deze beslissing komt naar voren in de toelichtende hoofdstukken in de PKB-plus deel 1 (zie met name hoofdstuk 8).

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft naar aanleiding van het tegen de PKB-plus ingestelde beroep het alternatievenonderzoek toereikend geacht. Nadien hebben zich geen ontwikkelingen voorgedaan die nopen tot een bijstelling van de afweging van alternatieven.

3. Beleidskeuze Mainportontwikkeling Rotterdam

3.1 Hoofdpijnen van het kabinetsbesluit

Uitgangspunt voor het kabinetsbesluit is de dubbele doelstelling voor het Project Mainportontwikkeling Rotterdam. In de Startnotitie PKB-plus/m.e.r. Mainportontwikkeling Rotterdam heeft het kabinet een besluit aangekondigd over een integraal pakket van maatregelen dat:

- De mainport Rotterdam versterkt door het ruimte-tekort voor haven- en industriële activiteiten dat in het Rotterdamse havengebied is signaleerd in Rijnmond en/of Zuidwest-Nederland op te lossen.
- De kwaliteit van de leefomgeving in Rijnmond verbetert door de mogelijkheden te benutten die het oplossen van het ruimtetekort biedt.

Het kabinet geeft in deze PKB invulling aan de dubbele doelstelling van het Project Mainportontwikkeling Rotterdam door het ruimtelijk mogelijk maken van drie deelprojecten:

- Bestaand Rotterdams Gebied;
- Landaanwinning van maximaal 1000 hectare netto haven- en industrieterrein en een bijbehorend natuurcompensatiepakket;
- 750 hectare natuur- en recreatiegebied.

In deze paragraaf is de besluitvorming over de deelprojecten op hoofdpijnen beschreven. In het vervolg van dit hoofdstuk worden eerst – paragraaf 3.2 tot en met paragraaf 3.4 – per deelproject de beslissingen vermeld en kort toegelicht. De tekst van deze paragrafen is in belangrijke mate gebaseerd op de eerder uitgebrachte PKB-plus PMR.

In hoofdstuk 4 is deze toelichting aangevuld in verband met de actualisatie van de besluitvorming die heeft plaatsgevonden. In een samenvattend overzicht is daarbij voor elke beslissing van wezenlijk belang aangegeven hoe deze was opgenomen in de oorspronkelijke PKB-plus, zowel naar de aard als naar de inhoud van de uitspraak. In de slotparagraaf van dit hoofdstuk (paragraaf 3.5) zijn de cruciale beleidsuitspraken met betrekking tot de uitvoerbaarheid en realisatie van de PKB PMR (2006) opgenomen. Die hebben betrekking op de toetsing aan de normen voor luchtkwaliteit en op de doorzetkracht van de PKB.

Bestaand Rotterdams Gebied

Het deelproject Bestaand Rotterdams Gebied bevat een pakket van maatregelen dat een efficiënte benutting van de ruimte en een verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving oplevert.

Landaanwinning

Het deelproject Landaanwinning levert nieuwe ruimte op voor haven en industrie. Modellsimulaties, uitgevoerd als onderdeel van de kosten-batenanalyse landaanwinning ten behoeve van Deel 1 van deze PKB, laten zien dat er bij hoge economische groei gemiddeld rond 2010 behoefte is om met de aanleg te beginnen, of zoveel eerder of later als de marktomstandigheden dit aangeven. Uit de destijds uitgevoerde marktconsultatie is gebleken dat partijen, die als eerste klant kunnen worden beschouwd, de eerste ruimte ruim voor 2010 in gebruik willen nemen.

De in hoofdstuk 2 opgenomen actualisatie bevestigt de omvang en urgentie van de marktvraag.

Bij een juiste timing van een gefaseerde aanleg zal de landaanwinning bij een bestendige hoge economische groei op de lange termijn tot een verbetering van de welvaart leiden, in Nederland en in Europa. Timing en fasering hangen daarnaast af van de mate waarin het mogelijk is de binnen- of buitenlandse gebruikers door hogere tarieven te belasten voor de aanleg en het gebruik van de landaanwinning.

De landaanwinning is voorzien in een gebied, de Voordelta, dat is aangewezen als Speciale Beschermingszone (SBZ) als bedoeld in de Vogelrichtlijn en aangemeld als SBZ als bedoeld in de Habitatrichtlijn. De Voordelta maakt deel uit van "Natura 2000", een Europees ecologisch netwerk van Speciale Beschermingszones als bedoeld in de Vogel- en Habitatrichtlijn. Voorts zal de landaanwinning effecten hebben op de in de nabijheid gelegen duinen met hoge natuurwaarden op Voornes Duin, Duinen van Goeree/Kwade Hoek, welke gebieden eveneens deel uitmaken van Natura 2000.

De aanwijzing van deze gebieden op grond van artikel 10a van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt in 2006 verwacht.

Ingeval een plan of project mogelijk significant negatieve effecten heeft op prioritaire soorten en/of habitats in een speciale beschermingszone, kan het plan niettemin worden gerealiseerd indien sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, er voor het plan geen alternatieven zijn en tijdig alle nodige compenserende maatregelen

worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft. Uit de Passende Beoordeling Landaanwinning, die onder meer een Deelrapport SBZ's Voordelta, Voornes Duin, Duinen van Goeree/Kwade Hoek omvat, blijkt dat de landaanwinning significante gevolgen zal hebben als hiervoor bedoeld.

Het kabinet is van oordeel dat er dwingende redenen van groot openbaar belang zijn om het Rotterdamse haven- en industrieterrein te kunnen uitbreiden tot maximaal netto 1000 hectare haventerrein op een landaanwinning. Daaraan liggen de volgende overwegingen ten grondslag:

- Versterking van de mainport Rotterdam zal een belangrijke bijdrage leveren aan het Europese beleid voor het Trans-Europees Netwerk Transport.
- Het project dient een nationaal en regionaal economisch belang op de lange termijn. De reservering heeft een omvang die naar de huidige inzichten voor de langere termijn en gezien de tijdshorizon van het project zou moeten voldoen. Uit het uitgevoerde alternatievenonderzoek blijkt dat alternatieve oplossingen ontbreken. Zoals in paragraaf 1.4 is aangehaald onderschrijft de Europese Commissie de dwingende redenen van groot openbaar belang en heeft de bestuursrechter de alternatievenafweging toereikend bevonden.

In deze PKB zijn randvoorwaarden opgenomen om de schade aan beschermde natuur als gevolg van de landaanwinning zo klein mogelijk te maken (mitigatie).

Voor de schade aan beschermde natuur die bij uitvoering van het project desondanks overblijft, is een ruimtelijke reservering voor een natuurcompensatiepakket vastgesteld.

750 hectare natuur- en recreatiegebied

Dit deelproject betreft het realiseren van 750 hectare natuur- en recreatiegebied ter verbetering van de leefbaarheid in Rijnmond. Ook voor dit project is een kosten-batenanalyse uitgevoerd, waarbij de analyse gericht is geweest op de voorkeursvariant uit PKB-plus deel 1. Rekening is gehouden met verschillende invullingen voor de zogenaamde Rand van Rhooen. De hierbij onderzochte subvarianten vertonen op de lange termijn een positief saldo van kosten en baten. Dit wordt versterkt indien ook de zogeheten bestaanswaarde in ogenschouw wordt genomen.

Het deelproject 750 hectare natuur- en recreatiegebied maakt geen onderdeel uit van het hiervoor beschreven natuurcompensatiepakket bij de landaanwinning.

Besluit

Het kabinet is zich bewust van blijvende onzekerheden en heeft hiermee rekening gehouden bij zijn besluit om deze PKB uit te brengen. Het kabinet verwacht dat Nederland met deze keuze, voor wat betreft de ruimte in de Rotterdamse haven, zijn positie als mainport zal kunnen behouden.

Alles bijeen genomen zijn er voldoende gronden om deze PKB opnieuw vast te stellen, om tijdig ruimte te bieden voor de realisering van de landaanwinning, aansluitend op de feitelijke marktpraak.

Het vaststellen van onderhavige PKB is daarbij voor de vragende marktpartijen een belangrijk strategisch signaal.

Deze PKB betreft een integraal en samenhangend besluit over de drie deelprojecten. Het kabinet vindt dat de drie deelprojecten integraal moeten worden gerealiseerd en wil de onderlinge samenhang van de projecten waarborgen door:

- Gelijktijdige besluitvorming over de drie deelprojecten in deze PKB, met bestuurlijke waarborgen voor doorwerking in de ruimtelijke plannen van de andere bestuursorganen.
- Het prevaleren van de vestiging van bedrijven in het bestaand haven- en industriegebied boven vestiging op de landaanwinning. Eerst moet worden gezien of er voor de groeisectoren mogelijkheden in bestaand gebied zijn, voordat tot vestiging op de landaanwinning wordt overgegaan. Hieronder valt ook nadrukkelijk te bezien of terreinen waarop een optie bestaat niet in aanmerking komen voor vestiging.
- Overeenstemming over de feitelijke realisatie (waarover niet in deze PKB wordt besloten) van de drie deelprojecten, zoals tot uitdrukking gebracht in het Bestuursakkoord (juni 2004) tussen de PMR-partners met afspraken over het financieringsarrangement, de uitvoeringsorganisatie, monitoring en evaluatie. Dit Bestuursakkoord is uitgewerkt in een drietal Uitwerkingsovereenkomsten (september 2005) voor respectievelijk de landaanwinning, Bestaand Rotterdams Gebied en 750 hectare natuur- en recreatiegebied. Met de parlementaire instemming met deze PKB worden ook de Uitwerkingsovereenkomsten bekrachtigd.

- Tot coördinatie te komen tussen de PMR-partners om de nauwe samenhang en afstemming te verzekeren in de procedures die in het vervolg op deze PKB nodig zijn om de drie deelprojecten tot stand te brengen.

Wanneer aan deze onderlinge samenhang is voldaan, geldt voor elk van de deelprojecten een eigen realiseringstraject, zoals nader is vastgelegd in de Uitwerkingsovereenkomsten:

- Bij landaanwinning zal dit traject in belangrijke mate worden bepaald door een fasering, gebaseerd op de concrete vraag uit en participatie door de markt. Voor het natuurcompensatiepakket geldt dat een tijdige start ervan nodig is om de vereiste natuurwaarden op tijd gereed te hebben. De Natuurbeschermingswet 1998 borgt de aard, de omvang en tijdige realisatie van de natuurcompensatie.
- Voor het deelproject 750 hectare natuur- en recreatiegebied zullen andere karakteristieken, zoals de grondverwerving en de regionale ruimtelijke planvorming (inclusief het overleg met de direct betrokkenen), bepalend zijn.
- Bij het deelproject Bestaand Rotterdams Gebied bestaat binnen het ambitieniveau voor de intensivering en de leefbaarheid en binnen de kaders van de Uitwerkingsovereenkomst de nodige flexibiliteit om diverse projecten tot uitvoering te brengen.

Monitoring, voortgangsrapportage en evaluatie

Monitoring levert informatie ten behoeve van de voortgangsrapportage over de uitvoering van de deelprojecten in het projectenspoor en voor de tussentijdse evaluatie van deze PKB ten aanzien van de ruimtelijke keuzen en de onderliggende uitgangspunten. De trekkers van de deelprojecten dienen zorg te dragen voor het opstellen en het uitvoeren van periodieke monitoringsprogramma's. Hiertoe zijn in de Uitwerkingsovereenkomsten afspraken gemaakt.

Op basis van de informatie die bij de monitoring beschikbaar komt rapporteert het kabinet, conform de Procedureregeling Grote Projecten, aan de Tweede Kamer periodiek over de voortgang van PMR (projectenspoor).

Gezien de onzekerheden die gepaard gaan met infrastructuurprojecten die een lange terugverdientermijn kennen, acht het kabinet een tussentijdse evaluatie van deze PKB wenselijk. Deze evaluatie vindt plaats na de aanleg van circa 500 hectare van de landaanwinning of, indien deze aanleg niet voor die tijd heeft plaatsgevonden, uiterlijk 1 jaar voordat de geldingsduur van deze PKB is verstreken. Het kabinet heeft afspraken gemaakt met ROM-Rijnmond ter uitvoering van deze evaluatie.

De evaluatie zal worden benut om na te gaan of recht wordt gedaan aan de met de PKB beoogde integraliteit en kwaliteit van de ontwikkeling van haven, stad en natuur. De evaluatie beoogt tussentijds te kunnen constateren:

- Of de economie (bijvoorbeeld ten aanzien van de marktvraag naar deepsea ruimte) en de omgeving (bijvoorbeeld met betrekking tot benutting bestaand gebied) zich ontwikkelen zoals in de PKB wordt verondersteld;
- Of de kwaliteit van de haven (bijvoorbeeld diversificatie van economische activiteiten) en van het omliggende stedelijke gebied (bijvoorbeeld realisering 750 hectare nieuw natuur- en recreatiegebied) zich ontwikkelen zoals in de PKB beoogd;
- Of de natuureffecten zich voordoen als voorzien en of de mitigatie- en compensatiemaatregelen het beoogde effect sorteren;
- Hoe de ruimtelijke economische ontwikkeling in Zuidwest-Nederland zich voltrekt.

De uitkomst van de evaluatie wordt gebruikt om na te gaan welke extra maatregelen eventueel moeten worden getroffen om de dubbele impuls van de PKB voldoende kracht te geven.

3.2 Bestaand Rotterdams Gebied

Het deelproject Bestaand Rotterdams Gebied richt zich op het havengebied Rotterdam en de invloed van dit gebied op de directe omgeving.

Beslissing van wezenlijk belang 1:

De projectactiviteiten in het bestaande havengebied moeten een impuls geven aan het oplossen van het ruimtetekort en aan het verbeteren van de milieukwaliteit, aan het aanbod en de kwaliteit van natuur- en recreatiegebied en aan de ruimtelijke kwaliteit van de regio Rotterdam.

Met de uit te voeren maatregelen en projecten worden de volgende effecten beoogd:

- Uitbreiding van de ruimte in het havengebied door intensivering en optimalisering van het ruimtegebruik. Uitgangspunt daarbij is dat in de toekomst in de bestaande haven 200 hectare extra ruimte beschikbaar komt voor economische activiteiten en eventueel voor stedelijke functies op de randen van de stad en de haven.

- Vermindering van het toekomstig aantal door verkeers- en industrielawaai belaste woningen.
- Beperking van het akoestisch bronvermogen van nieuwe bedrijven en van groeiende bestaande bedrijven.
- Vermindering van toekomstige lozingen van warmte en CO₂.
- Een gebiedsgerichte verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving in het Rijnmondgebied.

De effecten van de projecten worden periodiek gevolgd en beoordeeld door het samenwerkingsverband ROM-Rijnmond.

3.2.1. Projecten voor intensivering en optimalisering van het ruimtegebruik

Een betere benutting van de bestaande haven kan bijvoorbeeld bereikt worden door optimalisatie van de tankopslagcapaciteit en raffinageterreinen in de oliesector. Op basis van een ruimte analyse kunnen voorts in de Vierde Petroleumhaven en omgeving Hartelkanaal-West en omgeving maatregelen worden genomen die leiden tot ruimtewinst. Voorts is gebleken dat versnelde sanering van verontreinigde locaties de economische beschikbaarheid van deze locaties versnelt en de gebruikswaarde van de grond in het bestaande haven- en industriegebied vergroot.

Daardoor kan de vrijkomende ruimte sneller hergebruikt worden. Om deze doelstellingen te bereiken wordt een pakket met stimulerende maatregelen samengesteld.

Aandachtspunten zijn voorts stimulering van een hogere ruimteproductiviteit in de containersector en voortdurende aanscherping van het uitgiftebeleid. Uitgangspunt is om binnen het gehele bestaande haven- en industriegebied 200 hectare ruimtewinst tot stand te brengen.

Bij het intensiveren en optimaliseren van het ruimtegebruik vormen de wettelijke milieueisen en de huidige milieuafspraken de belangrijkste randvoorwaarden. Een verdere benutting en gebruik van de ruimte in het bestaande haven- en industriegebied vergt nauwkeurig maatwerk. Uitgangspunt is dat bestaande havenactiviteiten worden geïntensiveerd zonder dat geluid- en risicocontouren worden overschreden. Hierbij kan het in clusters plaatsen van activiteiten worden gehandhaafd, waardoor ook op langere termijn een efficiënt ruimtegebruik plaatsvindt.

De 200 hectare, die door intensivering kan vrijkomen, zal voor een beperkt deel gebruikt kunnen worden voor verschillende groeisectoren. Vestigingsmogelijkheden voor de sector deepsea containers zal het echter niet opleveren, omdat hiervoor groot-schalige aaneengesloten terreinen nodig zijn en omdat milieuafspraken de gebruiksmogelijkheden van vrijkomende terreinen beperken.

Ook stedelijke activiteiten vragen in de toekomst ruimte. Het verdient de voorkeur deze verstedelijking zo veel mogelijk te laten aansluiten bij de bestaande stad, omdat hierdoor:

- Het beslag op open ruimten elders – bijvoorbeeld het Groene Hart – kan worden beperkt;

-
- Het draagvlak voor bestaande stedelijke voorzieningen (onderwijs, gezondheidszorg, winkels) wordt versterkt;
 - Er gunstige voorwaarden voor het gebruik van het openbaar vervoer ontstaan.

Het project Stadshavens geeft een verdere invulling aan de vernieuwing van de oostelijke havens. De inzet is met name in de zuidoostelijke havens gericht op verdere intensivering en vernieuwing van de haven economie, met als belangrijkste segmenten de shortsea-containersector en havengebonden en havengerelateerde dienstensector. In deze delen dichtbij het stedelijk gebied draait het om arbeidsintensieve activiteiten die bijdragen aan een verdere verhoging van de arbeidsdichtheid.

In andere delen van de Stadshavens zal op termijn een transformatie plaatsvinden naar een combinatie van stedelijke economie en wonen. De economische vernieuwing in deze tegen de stad gelegen havens is reeds gaande. Woningbouw is afhankelijk van voldoende vrijkomende ruimte aansluitend op het stedelijk gebied. De woningbouw kan starten over circa 10 jaar, nadat de verplaatsing van de huidige havenfuncties binnen het totale havengebied mogelijk is.

3.2.2. Projecten voor een verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving

Aanpak van geluidhinder van verkeer en bedrijven zal de overlast voor omwonenden verminderen. Een Kenniscentrum Geluid zal zich bezighouden met het reduceren van de geluidsproductie. Het Kenniscentrum Geluid bundelt daarvoor de aanwezige technische kennis over geluidsreducerende maatregelen (bij industrie en transport) en verricht nader onderzoek naar de (technische) mogelijkheden voor het bevorderen van de stand der techniek. Het Kenniscentrum zal onderzoeken welke verdergaande maatregelen technisch mogelijk zijn, wat de huidige belemmeringen zijn en hoe deze kunnen worden opgelost. Het stimuleren van technologische ontwikkeling en nieuwe concepten ter vermindering van de geluidsproductie en het in beeld brengen van de effecten van de technische mogelijkheden behoren ook tot het takenpakket van het Kenniscentrum Geluid.

De daadwerkelijke implementatie van dergelijke maatregelen heeft aanzienlijke (financiële) consequenties. Met name op langere termijn zullen de maatregelen leiden tot een afname van de geluidsproductie.

Uit onderzoek naar de beleving van de omgeving blijkt dat de bevolking naast industrielawaai de meeste hinder ervaart van het verkeerslawaai. Dit probleem staat grotendeels los van de mainport-ontwikkeling. De groei van de haven is niet de grootste oorzaak van verkeerslawaai, maar draagt er wel in zekere mate aan bij. In de regio loopt reeds een groot aantal projecten om de geluidshinder als gevolg van het verkeer te reduceren. Om deze projecten een extra impuls te geven, zijn in het deelproject Bestaand Rotterdams Gebied ook projecten voorzien op dit terrein. Het betreft de volgende projecten:

- Het project "Geluidsreductie Calandspoorbrug". De Calandbrug veroorzaakt in de omgeving van Rozenburg aanzienlijke geluidsoverlast, met name ten gevolge van het spoor. Deze projectactiviteit richt zich op de aanpak van de geluidsproblematiek door diverse betrokkenen. Naar verwachting resulteert deze aanpak in een reductie van de geluidsbelasting in Rozenburg met circa 6 dB(A).
- Het project "Geluidsschermen". Het plaatsen van geluidsschermen levert een belangrijke bijdrage aan het verminderen van de geluidsbelasting bij gevoelige bestemmingen (met name woningen) teneinde te voldoen aan de normen van de Wet geluidhinder. Door de plaatsing van geluidsschermen wordt het aantal woningen met een geluidsbelasting hoger dan de wettelijk toegestane waarden (55 dB(A) als gevolg van wegverkeerslawaai en 65 dB(A) als gevolg van spoorwegverkeerslawaai) drastisch teruggebracht.

Het gaat daarbij om drie schermen langs de A20 met een totale lengte van ongeveer 5,4 kilometer in de gemeenten Rotterdam en Vlaardingen.

- Het project "Stille wegdekken". Doelstelling is het verminderen van de geluidsbelasting door toepassing van stillere wegdekken op weggedeelten met havengerelateerd verkeer. Naast de selectie van weggedeelten waar stille wegdekken zullen worden aangebracht, zal in de beginfase van het project ook onderzoek gedaan worden naar het beheer en onderhoud van stille wegdekken. Het streven is om circa 9 kilometer weg (met een standaardbreedte) te voorzien van stil asfalt.
- Het project "Industriële ecologie" heeft tot doel zo efficiënt mogelijk om te gaan met de benodigde energie en de vestiging van het juiste bedrijf op de juiste plek. De mogelijkheid van een Warmtebedrijf wordt onderzocht. Het Warmtebedrijf heeft tot doel de levering van warmte van de industrie aan energiedistributiebedrijven, waartoe een warmtesysteem tussen de industrie en de bebouwde omgeving en glastuinbouw in en om Rotterdam-Zuid zal aanleggen en tegen een basisrendement zal exploiteren.

Overige projectactiviteiten die bijdragen aan de verbetering van de leefomgevingskwaliteit zijn:

- Het realiseren van rivierparken bij onder andere Delfshaven en Pernis.
- Het groen inrichten van de landtong Rozenburg.
- Het realiseren van het Stadspark Duinvallei te Hoek van Holland.

In een aantal gebieden in Rijnmond is sprake van een combinatie van knelpunten in de leefomgevingskwaliteit, die om een oplossing vragen. Gelet op de aard van de knelpunten kunnen deze niet via generiek (milieu-)beleid worden opgelost. Zij vragen om een aanpak op maat: via een gebiedsgerichte benadering. Dit houdt een definiëring in van de gewenste kwaliteit van de leefomgeving per gebied. Om de gewenste kwaliteiten ook daadwerkelijk te realiseren, zal per gebied een samenhangend pakket van maatregelen en uitvoeringsprojecten worden geformuleerd. De gemeenten Westvoorne en Goedereede en de deelgemeenten Hoek van Holland, Charlois en Hoogvliet in de gemeente Rotterdam komen als projectgebied in aanmerking.

Het openen van het Oostvoornse Meer middels een doorbraak van de Brielse Gatdam wordt in het kader van de verbetering van de leefomgevingskwaliteit in Westvoorne niet wenselijk geacht. Om alsnog de leefomgevingskwaliteit in Voorne te verbeteren is het BRG-project "Kwaliteitsimpuls Oostvoornse meer" voorzien. In het kader van dit project wordt onderzocht of door de realisatie van een zoutwater inlaat het brakwatermilieu kan worden verbeterd en wordt gekeken naar het peilbeheer en oevermaatregelen.

Daarnaast zijn in het stakeholdersoverleg Natuurcompensatie/Landaanwinning maatregelen afgesproken, die betrekking hebben op de bevaarbaarheid van het Slijkgat, natuurontwikkeling en het beschermen van ecologisch waardevolle landschappen op Goeree.

3.2.3. Realisering

Op 2 september 2005 is de Uitwerkingsovereenkomst van het deelproject "Bestaand Rotterdams Gebied" (BRG) getekend, waarin de gemeente Rotterdam, de Staat (Ministeries van Verkeer en Waterstaat, Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Financiën, Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en Economische Zaken), de provincie Zuid-Holland en de Stadsregio Rotterdam, als betrokken partijen concrete afspraken hebben gemaakt over de financiering van en over de wijze waarop de in de Uitwerkingsovereenkomst genoemde BRG-projecten zullen worden uitgevoerd. Tevens zijn afspraken gemaakt over monitoring van de afzonderlijke projecten, waarbij de projectambities bij de leefbaarheidsprojecten centraal staan, en de bereikte ruimtewinst bij de intensiveringsprojecten.

ROM-Rijnmond, als samenwerkingsverband van Rijk, provincie Zuid-Holland, stadsregio Rotterdam, gemeenten en het bedrijfsleven, werkt aan versterking van de mainport en de verbetering van de leefkwaliteit in Rijnmond. Het overleg en de besluitvorming in (het Bestuurlijk Overleg) ROM-Rijnmond bevordert de realisering van het deelproject BRG en de samenwerking van de partijen daarbij. De positie van ROM-Rijnmond bij de uitvoering is verder vastgelegd in de Uitwerkingsovereenkomst BRG. Aan ROM-Rijnmond is in dat kader de monitoring en evaluatie van de BRG-projecten opgedragen.

De voortgang en effecten van de uitvoering van de BRG-projecten als geheel worden met ingang van 2011 elke vijf jaar geëvalueerd.

De gemeente Rotterdam is verantwoordelijk voor de uitvoering. Onder bepaalde condities, zoals benoemd in de Uitwerkingsovereenkomst, en met behoud van het ambitieniveau is de gemeente Rotterdam bevoegd tot vervanging of wijziging van een BRG-project.

3.3 Landaanwinning

3.3.1. Beslissingen

Beslissing van wezenlijk belang 2:

Het beoogde resultaat van het deelproject Landaanwinning is een nieuw haven- en industrieterrein in de Noordzee van ten hoogste 1000 hectare netto uitgeefbaar haven- en industrieterrein, aansluitend op het bestaande havengebied (de Maasvlakte). Een landaanwinning ten behoeve van haven- en industrieterrein wordt mogelijk gemaakt in het gebied dat begrensd wordt door de Euro-Maasgeul in het noorden, de verlengde demarcatielijn in het zuiden en in het westen door de lijnen zoals aangeduid op figuur 3.1.

De bruto oppervlakte van de landaanwinning beslaat ongeveer 2500 hectare. Dit is het totale areaal vermindering van het zeegebied als gevolg van de landaanwinning.

Deze 2500 hectare bruto zijn opgebouwd uit:

- 1000 hectare haven- en industrieterrein;
- 750 hectare havenbekkens;
- 500 hectare zeekering;
- 250 hectare infrastructuur, wanneer 1,25:1 wordt gehanteerd als bruto-/nettoverhouding voor het terreinoppervlak. Dit betekent dat voor iedere hectare uitgeefbaar terrein circa 0,25 hectare extra nodig is voor infrastructuur.

Beslissing van wezenlijk belang 3:

De huidige demarcatielijn zal – conform het vigerend streekplan Ruimtelijk Plan Regio Rotterdam 2020 – in west-zuidwestelijke richting worden verlengd (zie figuur 3.1), hetgeen betekent dat in de Haringvlietmond direct ten zuiden van deze lijn geen landaanwinning voor een haven- en industrieterrein is toegestaan.

3.3.2. Randvoorwaarden

Bij de voorbereiding van deze PKB zijn als mogelijke voorbeelden destijds twee referentieontwerpen gemaakt, die zich van elkaar onderscheiden door de wijze van ontsluiting naar zee.

Deelproject landaanwinning

Figuur 3.1

COÖRDINATEN DEELPROJECT LANDAANWINNING		
nr.	x-coördinaat	y-coördinaat
①	55833	448014
②	50486	439964
③	56051	436196

 zoekgebied landaanwinning

Figuur 3.1 Zoekgebied landaanwinning

Deze ontwerpen zijn benut bij het voorspellen van effecten van een landaanwinning. In het navolgende zijn randvoorwaarden geformuleerd, die ruimtelijk aan een landaanwinning worden gesteld. De daaruit voortkomende verplichtingen tot mitigatie en compensatie van de effecten op de Voordelta en de nabijgelegen duinen met beschermde natuurwaarden, staan vermeld in paragraaf 3.3.4. van deze PKB.

Daarnaast moet een landaanwinning bij daadwerkelijke aanleg uiteraard aan allerlei technisch-operationele eisen, bijvoorbeeld op het gebied van nautische veiligheid, voldoen. De verschuiving van de kustlijn die voortkomt uit de landaanwinning werkt onder meer door naar de veiligheidszone in de aanlooproutes voor zeeschepen. Het gebied dat vrij dient te blijven van obstakels verschuift dan ook in hoofdzaak in westelijke richting. De eisen zijn overigens opgenomen in de Uitwerkingsovereenkomst Landaanwinning en het daartoe behorende toetskader.

Beslissing van wezenlijk belang 4:

De landaanwinning biedt ruimte aan deepsea gebonden activiteiten³, zoals met name grootschalige container op- en overslag en direct gerelateerde distributieactiviteiten. Daarnaast biedt de landaanwinning eventueel ruimte voor grootschalige deepsea gebonden chemie.

Beslissing van wezenlijk belang 5:

Niettemin moet het mogelijk blijven dat onder bijzondere omstandigheden en op basis van een zorgvuldige afweging vestiging van andere dan de hiervoor genoemde activiteiten op de landaanwinning plaatsvindt.

Bij deze afweging spelen onder meer de volgende aspecten een rol:

- In hoeverre er alternatieve locaties beschikbaar zijn;
- In hoeverre vestiging op de landaanwinning een belangrijke winst voor de kwaliteit van de leefomgeving (eventueel elders) oplevert, bijvoorbeeld bij grootschalige milieubelastende bedrijven;
- In hoeverre de vestiging een belangrijk clustervoordeel oplevert, bijvoorbeeld bij een industrieel ecologisch cluster⁴;
- In hoeverre genoemde voordelen niet ten koste gaan van een onevenredig of onverantwoord deel van de gereserveerde ruimte voor deepsea-gebonden activiteiten;
- Uitgangspunt is een integrale kostprijs.

³ Deepsea gebonden activiteiten: activiteiten waarvoor een ligging direct aan of in de directe nabijheid van diep zeewater van groot belang is.

⁴ Onder een industrieel ecologisch cluster wordt verstaan een cluster van bedrijven, die gestructureerd samenwerken met als doel een economisch en milieuvoordeel te boeken door gebruik te maken van elkaars (rest)stoffen en energiestromen en/of gezamenlijk gebruik te maken van utilities en andere voorzieningen.

Beslissing van wezenlijk belang 6:

De landaanwinning wordt ingericht, geëxploiteerd en beheerd volgens de principes van een duurzaam bedrijventerrein. Bij het streven naar de optimalisering van de bereikbaarheid van de landaanwinning, streeft de overheid naar een maximalisering van de groeikansen van relatief duurzame en milieuvriendelijke vervoerstechnieken, zoals het vervoer over water en het spoorvervoer.

Aspecten die een rol spelen bij het principe van een duurzaam bedrijventerrein zijn: intensief ruimtegebruik, een zo groot mogelijk aandeel van schonere vervoerswijzen in de modal split, het beperken van de (interne) transportstromen, clustering van activiteiten, het toepassen van industriële ecologie, het zo efficiënt mogelijk omgaan met de benodigde energie en vestiging van het juiste bedrijf op de juiste plek.

Bedrijven die zich op de landaanwinning vestigen, moeten voor wat hun energieverbruik betreft, voldoen aan de eisen die de Wet milieubeheer daaraan stelt. Aan die eisen is in ieder geval voldaan, wanneer een bedrijf is toegetreden tot het Convenant Benchmarking energie-efficiency of de dan geldende meerjarenafspraken Energie-efficiency. Voor de landaanwinning dient op grond van de Wet geluidhinder bij de vaststelling van het bestemmingsplan een geluidzone te worden vastgesteld waarin maximaal toegestane geluidswaarden worden bepaald voor woongebieden en voor natuur-

en recreatiegebied. Ook kunnen eisen worden gesteld aan de vestiging van bedrijven vanuit de optiek van luchtkwaliteit.

Er moet voldoende ruimte worden gereserveerd voor een goede aansluiting van de landaanwinning op de bestaande infrastructuur van de zeevaart, binnenvaart, spoor, weg en pijpleidingen. Doelstelling voor de landaanwinning ten aanzien van modal split is een daling van de belasting van het milieu per transportkilometer en een modal shift ten gunste van het vervoer met shortsea shipping, pijpleiding, spoor en binnenvaart ten opzichte van de autonome ontwikkeling zonder landaanwinning. Andere vereisten op het gebied van transport zijn een heldere ruimtelijke structuur van de vaarwegen met een daarop toegesneden verkeersbegeleiding en snelle toegang voor de te verwachten diepstekende containerschepen. De landaanwinning zal zodanig ontworpen moeten worden dat een snelle afwikkeling van goederen per spoor mogelijk is. Daar waar aan de orde, krijgt vervoer per spoor of water voorrang boven wegvervoer.

Beslissing van wezenlijk belang 7:

De negatieve milieueffecten van het uiteindelijke ontwerp voortvloeien uit het projectenspoor mogen niet groter zijn dan de milieueffecten van de twee referentieontwerpen, zoals geïnventariseerd in de strategische milieubeoordeling.

Beslissing van wezenlijk belang 8:

Voor de toegang voor de zeevaart en de verbinding voor de binnenvaart naar het achterland wordt zodanig ruimte gereserveerd en worden zodanig maatregelen genomen dat de huidige veilige afwikkeling van de scheepvaart in combinatie met een vlotte bereikbaarheid voor de bestaande en nieuwe havengebieden blijft gehandhaafd en waar mogelijk wordt verbeterd.

Beslissing van wezenlijk belang 9:

Er dient te worden gestreefd naar maximale flexibiliteit van de uitvoering van de landaanwinning. Dit betekent een fasering van de aanleg die is afgestemd op de feitelijke marktvraag naar ruimte.

Door fasering van de landaanwinning kan worden ingespeeld op de feitelijke ontwikkeling van de vraag naar terreinen. Gefaseerd aanleggen is een strategie om bewust om te gaan met onzekerheden. Het volgen van de feitelijke ontwikkeling voorkomt leegstand van terreinen, stelt aantasting van natuurwaarden zo lang mogelijk uit en maakt bijstelling mogelijk. Tegenover uitstel van aantasting van natuurwaarden staat wel dat bij fasering de werkzaamheden zich over een langere periode uitstrekken en bepaalde verstorende effecten zich zullen herhalen.

Daarin zal in het projectenspoor een optimum moeten worden gevonden. Bij het uiteindelijke ontwerp moet een toekomstige uitbreiding technisch niet onmogelijk worden gemaakt.

Bij de nadere invulling van de fasering wordt onderscheid gemaakt tussen het voor haven- en industriedoeleinden te gebruiken terrein (het binnengebied) en de buitencontour met de zeewering en de hoofdinfrastructuur.

Binnengebied

Voor het binnengebied is bij de kosten-batenanalyse (KBA) destijds uitgegaan van een fasering in vijf fasen van elk ongeveer 200 hectare. Daarbij is aangekend dat de fasen groter of kleiner kunnen zijn en dat het om meer of minder fasen kan gaan, mits de fasering maar optimaal aansluit op de feitelijke marktvraag. In het optimum speelt ook de kosteneffectiviteit een rol, waarbij ook de kosten van (het verleggen van) de buitencontour relevant zijn. De feitelijke marktvraag is gedefinieerd als een potentiële klant die een verbinding aangaat om zich op de landaanwinning te vestigen.

De omvang van de feitelijke marktvraag zal moeten worden aangetoond ten tijde van de besluitvorming over de daadwerkelijke aanleg van de landaanwinning.

Buitencontour

De buitencontour krijgt naast de functie van zeewering ook een functie voor de hoofdontsluiting met wegen, spoor en leidingen.

Omdat uit berekeningen blijkt dat het kosteneffectief is om de buitencontour in één keer (zonder fasering) aan te leggen en de ruimtevraag zodanig groot is dat de verwachting gerechtvaardigd is dat het binnengebied uiteindelijk geheel gevuld zal raken, is het onder voorwaarden mogelijk om de buitencontour in één keer aan te leggen. De voorwaarden daarvoor zijn:

- Bij de aanvraag van de benodigde vergunningen voor de landaanwinning moet in het daarbij behorende milieueffectrapport worden aangetoond dat het direct aanleggen van de zeewering op de definitieve plaats, bezien over de gehele aanlegperiode niet nadeliger is voor de beschermde natuur dan het per fase verleggen van de zeewering.
- Tevens moet aannemelijk worden gemaakt dat afdoende mogelijkheden beschikbaar zijn om eventueel tijdens of na de aanleg optredende tegenvallende effecten op de beschermde natuur alsnog te compenseren.

Binnen deze buitencontour kan het binnengebied worden aangelegd en uitgegeven in aansluiting op de feitelijke marktvrage.

Indien tijdens of na de aanleg uit het daartoe ingestelde monitoringsprogramma blijkt dat de effecten op de beschermde natuur niet afdoende zijn gecompenseerd, dan biedt de Natuurbeschermingswet 1998 het kader voor het daadwerkelijk treffen van aanvullende compenserende maatregelen. Specifieke vereisten kunnen zonodig in de vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 worden opgenomen.

3.3.3. Zandwinning

Voor de landaanwinning en het bouwrijp maken van het nieuwe haven- en industrieterrein zijn grote hoeveelheden zand nodig.

Beslissing van wezenlijk belang 10:

In figuur 3.2 is het gebied aangegeven waar het voor de landaanwinning benodigde ophoogzand zal worden gewonnen, daarbij in aanmerking nemende dat ook zand mag worden benut, dat als bijproduct vrijkomt bij werken ter waarborging van de toegankelijkheid van de Rotterdamse haven, zoals verbreding en verdieping van de vaargeul of bij de eventuele winning van beton- en metselzand (waarvoor een aparte procedure geldt). De zeewaartse begrenzing van het gebied voor zandwinning wordt gevormd door een straal van 30 km vanuit het midden van de zuidrand van de referentieontwerpen voor de landaanwinning. De landwaartse begrenzing wordt gevormd door de 2 km lijn zeewaarts van de doorgaande -20 m NAP dieptelijn. Eventuele aantasting van in het zoekgebied voorkomende beschermde habitats en/of beschermde soorten en/of Natura 2000 gebieden wordt maximaal voorkomen. Resterende aantasting wordt gecompenseerd.

In de oorspronkelijke PKB-plus deel 4 werden delen van het zoekgebied van zandwinning volledig uitgesloten als de zandwinning in deze deelgebieden significante effecten zouden kunnen hebben op de beschermde natuur. Deze volledige uitsluiting is in deze PKB PMR (2006) genuanceerd, met als resultaat dat een gelijkblijvende waarborg voor de natuur wordt gecombineerd met wat meer flexibiliteit ten aanzien van de zandwinning. De soort- en gebiedsbescherming vanuit Natura 2000 zal worden gewaarborgd middels de vervolgproucedures vanuit de Natuurbeschermingswet en Flora- en Faunawet. De vergunning die op grond van de Ontgrondingswet noodzakelijk is voor de zandwinning, biedt verder het instrumentarium om te waarborgen dat in voldoende mate rekening gehouden wordt met de overige nationale en internationale randvoorwaarden vanuit de natuur.

Bij het bepalen van de zandwinlocatie bij de uitwerking van het project zal aan de volgende aspecten extra aandacht worden besteed:

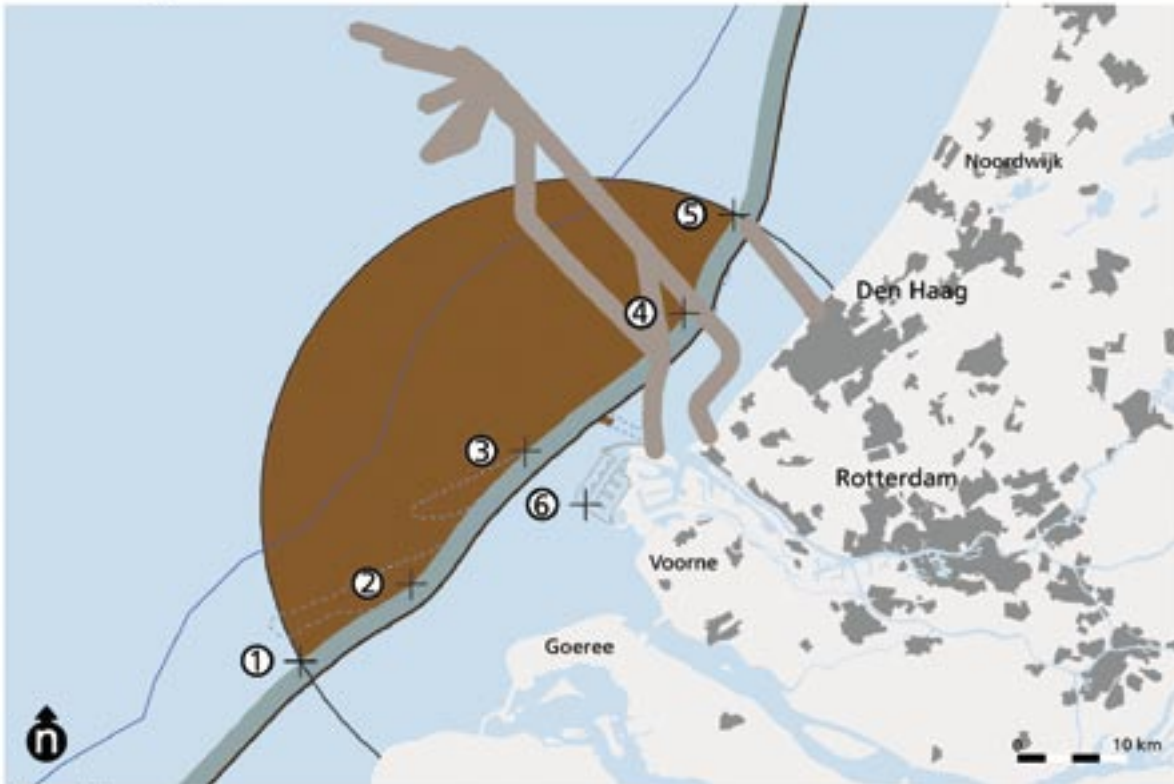
- Delen van de zandwinlocatie kunnen, door aanwezigheid van onder andere platforms, kabels en pijpleidingen en visserij, tijdelijk of permanent uitgesloten worden voor zandwinning.
- Rekening zal worden gehouden met het voorkomen van beton- en metselzand, omdat het winnen van ophoogzand in de bovenste laag van de zeebodem het winnen van beton- en metselzand in de dieper gelegen lagen mogelijk kan maken. Als de aanwezigheid van beton- en metselzand wordt aangetoond, zal bij de locatiekeuze rekening gehouden moeten worden met het economische en ecologische belang van de

winning van beton- en metselzand op zee.

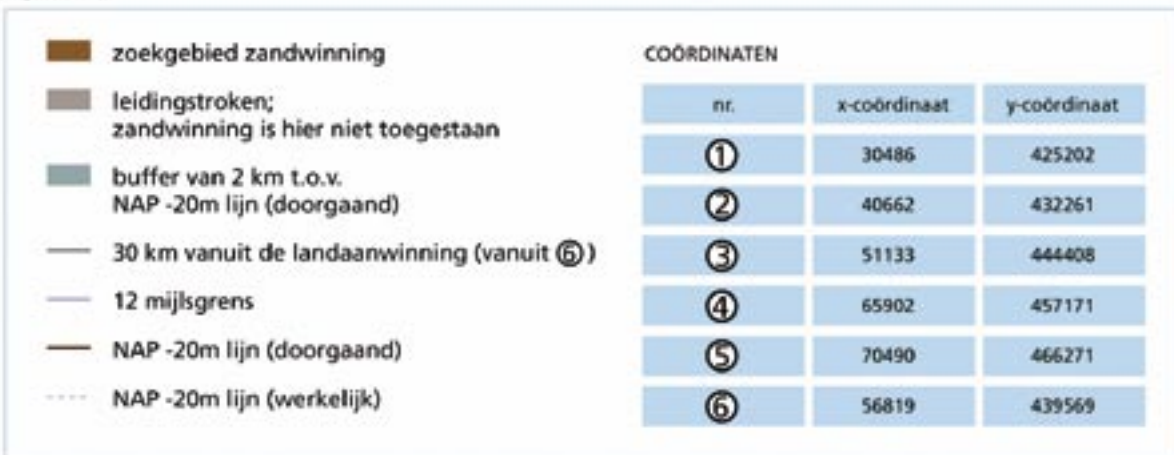
- Bij de zandwinning zal rekening moeten worden gehouden met reeds verleende zandwinconcessies en andere doeleinden van zandwinning, zoals winning van zand ten behoeve van kustsuppleties en winning van ophoogzand.
- Vanuit een oogpunt van beperking van de ecologische effecten, maar ook vanuit efficiency- en kostenoverwegingen bestaat er een algemene voorkeur om eerst gebruik te maken van het zand dat vrijkomt bij de werkzaamheden aan de vaargeul of bij de eventuele winning van beton en metselzand. Nader onderzoek in het kader van de Ontgrondingsvergunning moet echter uitwijzen in welke mate dit mogelijk is. Hierbij spelen onder meer de technische mogelijkheden en de fasering van werkzaamheden een rol.

Voor zover het in deze beslissing vervatte zoekgebied valt buiten de 12-mijlszone, dient de beslissing te worden opgevat als een uitspraak van algemeen regeringsbeleid.

Zandwinning

Figuur 3.2

Figuur 3.2 Zoekgebied zandwinning

Beslissing van wezenlijk belang 11:

Voor grootschalige zandwinning (>10 miljoen m³) is geen maximale ontgrondingsdiepte vastgesteld. Ten behoeve van de vergunningverlening wordt een milieueffectrapport opgesteld, waarbij aandacht wordt besteed aan de mogelijkheid van combinatie met de winning van grof zand ten behoeve van de bereiding van beton- en metselzand. De ontgrondingsdiepte, de winlocaties en de uitvoeringstechniek voor de grootschalige zandwinning worden vastgesteld in de ontgrondingsvergunning.

De vergunning op grond van de Ontgrondingenwet zal worden aangevraagd voor zandwinning ten behoeve van de aanleg van elke fase van de landaanwinning en voor een bepaalde periode. De effecten van de zandwinning zullen worden gemonitord en geëvalueerd. De evaluatie zal ingaan op de mogelijkheden van verdere beperking van onder meer de milieu- en ecologische effecten van de zandwinning. Tegen de achtergrond van deze evaluatie zal de aanvraag tot een volgende vergunning voor de zandwinning plaatsvinden. Verdieping, verlegging of verbreding van de vaargeulen naar het havengebied kan uit nautisch oogpunt noodzakelijk zijn. De gevolgen van de zandwinning voor de ecologische hoofdstructuur en de kustverdediging zullen beperkt moeten worden.

3.3.4. Mitigatie en compensatie

Gelet op het bepaalde in artikel 6, derde lid, van de Habitatrictlijn en de implementatie daarvan in de Natuurbeschermingswet 1998, is een Passende Beoordeling gemaakt van de gevolgen van de landaanwinning voor de Voordelta en de nabijgelegen duinen met beschermde natuurwaarden (Passende Beoordeling Landaanwinning, Deelrapport SBZ's Voordelta, Voornes Duin, Duinen van Goeree/Kwade Hoek. Uit deze Passende Beoordeling Landaanwinning is gebleken dat de landaanwinning kan leiden tot aantasting van de natuurlijke kenmerken van de SBZ Voordelta en de SBZ Voornes Duin.

Om vast te stellen of de landaanwinning significante gevolgen kan hebben voor de natuurlijke kenmerken van de Speciale Beschermingszone Waddenzee en Noordzeekustzone is voorts ook voor deze gebieden een Passende Beoordeling uitgevoerd (Passende Beoordeling Landaanwinning, Deelrapport SBZ's Waddenzee en Noordzeekustzone. De conclusie van deze beoordeling is dat de landaanwinning, zoals voorgesteld in deze PKB geen significante effecten heeft op de natuurlijke kenmerken van de Waddenzee en de Noordzeekustzone.

Mitigatie

Negatieve effecten op beschermde natuurwaarden dienen zo veel mogelijk te worden voorkomen. In verband met deze mitigatie-eis hebben de in overweging genomen alternatieven voor de landaanwinning een noordelijke ligging gekregen.

Verder gelden de onderstaande mitigerende maatregelen.

Beslissing van wezenlijk belang 12:

Mitigerende maatregelen:

- Mitigatie van de afname van de lengte kustzee door aanleg van minimaal overeenkomstige lengte zachte zee-wering inclusief onderwateroever aan de landaanwinning.
- Mitigatie van de mogelijke afname van de invloed van de zeedynamiek op de duinen bij Voorne en Goeree door niet toe te staan dat het operationele ontwerp voor de landaanwinning een groter negatief effect op de duinen heeft dan het referentieontwerp. Dit zal middels een effectenstudie aangetoond moeten worden.
- Mitigatie van de eventuele negatieve effecten van de zandwinning (onder meer vertroebeling). Hierbij kan worden gedacht aan:
 - benutting van het zand dat vrijkomt bij de verdieping, verlegging en verbreding van de vaargeul;
 - de inzet van milieuvriendelijke win-methoden en -technieken;
 - beperking van de periode van winning en de omvang van de winningslocatie.

Beslissing van wezenlijk belang 13:

Het operationele ontwerp voor de landaanwinning, dat in het projectenspoor tot stand komt, dient binnen deze randvoorwaarden voor mitigatie te blijven. Daarnaast moet worden gestreefd naar zo mogelijk verdergaande mitigerende maatregelen voor natuur.

Met de condities die bij bwb 9 zijn gesteld aan de wijze van fasering hangt samen dat wordt gestreefd de eerste fase(n) van de landaanwinning zodanig te ontwikkelen dat deze geen of relatief de kleinste natuureffecten opleveren voor de natuurwaarden van de duinen van Voorne en Goeree en de natuurwaarden in de Voordelta. Andere harde randvoorwaarden zoals de kustveiligheid, nautische aspecten en milieuaspecten blijven daarbij van kracht.

Het ontbreken van alternatieven/aanwezigheid van dwingende redenen

De voorgestelde mitigerende maatregelen kunnen evenwel niet voorkomen dat er significante effecten op beschermde natuurwaarden resteren. In paragraaf 3.1 is reeds uiteengezet waarom het kabinet van oordeel is dat alternatieven ontbreken en er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang.

In haar advies van 24 april 2003 heeft de Europese Commissie deze conclusie bevestigd door te stellen dat het alternatievenonderzoek toereikend is en dat een nieuw havengebied in zee kan worden aangelegd "om dwingende redenen van groot openbaar belang", mits alle noodzakelijke compensatiemaatregelen tijdig worden genomen om een algehele bescherming van de samenhang van Natura 2000 te verzekeren en er een gedegen monitoring-systeem wordt opgezet.

Te compenseren effecten

De significante effecten, waarvoor compenserende maatregelen getroffen moeten worden, betreffen de volgende effecten:

- Zeenatuur:
 - Verlies van maximaal 2500 hectare Noordzeekustzone ter plaatse van de landaanwinning.
 - Verlies van maximaal 300 hectare Noordzeekustzone doordat bepaalde delen van de onderwaterbodem dusdanig frequent gesuppleerd moeten worden dat ze weinig waarde hebben voor het mariene ecosysteem.
 - Verlies van maximaal 325 hectare geulen en ondiepten in de Haringvlietmond als gevolg van kustmorfologische veranderingen.

Het verlies aan zeenatuur bedraagt derhalve maximaal 3125 hectare.

- Duinen:
 - Verlies van 0 tot 19,5 hectare droog duin, grasland en open duin in de duinen van Voorne en Goeree door struweelontwikkeling als gevolg van mogelijk afnemende zoutinwaai en

zandinwaai (saltspray en sandspray).

- Als gevolg van een landaanwinning wordt in de duinen van Voorne het verlies verwacht van maximaal één vindplaats van de groenknolorchis (*Liparis loeselii*). Dit effect treedt op door grondwaterstandstijging als gevolg van verwachte kustaangroei. Daarnaast is er een mogelijke afname met maximaal 1 hectare van het leefgebied van de nauwe korfslak (*Vertigo angustior*), die mogelijk voorkomt in de duinen van Voorne en de duinen van Goeree.

- Zeereep:

- Verlies van 0 tot 23 hectare zeereep in de buitenduinen van Voorne en Goeree door struweelontwikkeling als gevolg van mogelijk afnemende zoutinwaai (saltspray) en vanwege een direct negatief effect van mogelijk afnemende zoutinwaai op kenmerkende soorten hogere planten.

Compenserende maatregelen

De hierna aangegeven compenserende maatregelen zijn naar aard en omvang gebaseerd op de verwachte effecten van de referentieontwerpen voor de landaanwinning, waarop de besluitvorming in deze PKB is gebaseerd. In het projectenspoor wordt onder de aanduiding 'Doorsteekvariant' een ontwerp voor de landaanwinning tot ontwikkeling gebracht. De vooruitblik die de Strategische Milieubeoordeling bevat op de mogelijke effecten van deze Doorsteekvariant laat zien dat naar verwachting de effecten op de natuurlijke waarden vergelijkbaar zijn met of kleiner zijn dan die van de referentieontwerpen.

Ook voor de Doorsteekvariant is derhalve de hierna aangeduide ruimtelijke reservering voor de compensatiemaatregelen afdoende naar aard en omvang.

Beslissing van wezenlijk belang 14:

Conform de nationale en Europese regelgeving zullen de natuurlijke kenmerken van de speciale beschermingszones, die significante negatieve effecten ondervinden van de aanleg van de landaanwinning worden gecompenseerd.

Besluiten over de uitvoering van (fasen van) de landaanwinning dienen vergezeld te gaan van een besluit over compenserende maatregelen.

De compensatiemaatregelen maken onderdeel uit van het deelproject landaanwinning. De compensatiegebieden zullen door het Rijk als Natura 2000 gebied of Natuurbeschermingswetgebied (1998) worden aangewezen. Indien noodzakelijk zal de begrenzing van Natura 2000 hiervoor worden aangepast.

De hierna volgende beslissingen van wezenlijk belang bieden het ruimtelijke kader voor het tot stand brengen van de compensatie. De exacte aard en omvang van de compensatie worden vastgelegd in voor de landaanwinning benodigde vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998.

Beslissing van wezenlijk belang 15:

Voor de compensatie van het verlies aan zeenatuur wordt een Zeereservaat mogelijk gemaakt van circa 31.250 hectare in de Voordelta met een aanwijzingsbesluit, een beheersplan en de verlening van een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998. Als uit onderzoek vooraf en uit monitoring tijdens of na de instelling blijkt dat het reservaat minder groot hoeft te zijn, zal de te realiseren omvang worden bijgesteld. In het Zeereservaat worden gebruiksfuncties, die substantieel negatieve effecten hebben op mariene natuurwaarden, verboden of beperkt en wordt een aantal beheersmaatregelen getroffen. Het Zeereservaat wordt mogelijk gemaakt op de locatie in de Voordelta als aangegeven in figuur 3.3.

Met de instelling van het Zeereservaat wordt beoogd om de overwinterings- en fourageerfunctie van de Voordelta voor de kustvogels te versterken en om de ecosystemen zich meer ongestoord te laten ontwikkelen.

Het betreft extra maatregelen, bovenop hetgeen in het kader van de nationale en internationale regelgeving op het gebied van de natuurbescherming al vereist is, waardoor in dit gebied kwaliteitsverbetering van de bestaande natuurwaarden zal plaatsvinden. Dit zal de negatieve natuureffecten als gevolg van de aanleg van de Tweede Maasvlakte in hetzelfde Natura 2000-gebied compenseren.

Voor de instelling van het Zeereservaat zal de systematiek van de Natuurbeschermingswet 1998 in worden gezet. De realisering van het Zeereservaat zal worden gewaarborgd door:

- Een aanwijzingsbesluit ex artikel 10a Natuurbeschermingswet 1998, waarin de instandhoudingsdoelstellingen (inclusief de verhoogde instandhoudingsdoelstellingen voor het Zeereservaat) worden verrat;
- Een beheersplan ex artikel 19a en verder Natuurbeschermingswet 1998;
- Een door de Minister van LNV aan het Havenbedrijf Rotterdam te verlenen Natuurbeschermingswetvergunning ex artikel 19d en verder Natuurbeschermingswet 1998 met een daaraan krachtens artikel 19h verbonden compensatieopgave.

In ieder geval zal in het in te stellen Zeereservaat een aantal gebruiksfuncties niet meer worden toegestaan of worden beperkt. Dit betreft mogelijk de volgende functies, waarvan de uitoefening significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied kan hebben:

- bodemberoerende visserij;
- fuiken en staande netten;

- delfstofwinning;
- recreatievaart buiten daartoe gemarkeerde gebieden;
- activiteiten in een nader te specificeren deel van het luchtruim;
- betreden van droogvallende platen;
- militaire activiteiten;
- bouwwerken, zoals windmolens en zendmasten.

Hoewel bij het bepalen van de begrenzing van en de maatregelen binnen het Zeereservaat zo veel mogelijk rekening zal worden gehouden met de belangen van de bestaande gebruikers van het gebied, realiseert het kabinet zich dat het beperken van een aantal gebruiksfuncties of het uitsluiten daarvan in het in te stellen Zeereservaat zal leiden tot schade voor partijen die in het betrokken gebied actief zijn. Hierover heeft in de afgelopen periode regelmatig overleg plaatsgevonden tussen de verantwoordelijke ministers en de vertegenwoordigers van de visserij- en recreatiesector. Zoals in deze overleggen al is aangegeven, komt onevenredige schade als gevolg van de instelling van het Zeereservaat – dat wil zeggen schade die niet valt binnen het normale maatschappelijke of ondernemersrisico – in beginsel voor vergoeding in aanmerking. De Regeling nadeelcompensatie Verkeer en Waterstaat 1999 (Staatscourant 1999, nr.172) zal daarbij als leidraad dienen.

Naast een verbod of beperking van gebruiksfuncties met significant negatieve effecten kan in het Zeereservaat een aantal maatregelen genomen worden om een verhoging van de natuurkwaliteiten te bereiken.

Compensatie: zeereservaat

Figuur 3.3

Figuur 3.3 Zoekgebied zeereservaat

De instelling van maatregelen binnen het Zeereservaat worden in het projectenspoor nader bepaald naar aanleiding van de uitgevoerde onderzoeken en uitgewerkt in een beheersplan conform artikel 19a en volgende van de Natuurbeschermingswet 1998. Met het geheel aan beheersmaatregelen in het Zeereservaat verwacht het kabinet het verlies aan zeenatuur door de landaanwinning op afdoende wijze te kunnen compenseren.

Op de kaart op de vorige pagina (figuur 3.3) is een gebied van circa 40.000 hectare als zoekgebied voor het Zeereservaat gereserveerd. Het zoekgebied is beschikbaar voor de realisering van circa 31.250 hectare aaneengesloten Zeereservaat. Bij de vaststelling van de begrenzing van het Zeereservaat zal rekening gehouden worden met het Gemeenschappelijk visserijbeleid en – waar mogelijk – het belang van recreatie en toerisme.

Bij de bepaling van de omvang van het Zeereservaat is ervan uitgegaan dat per oppervlakte-eenheid reservaat een ecologische winst van circa 10% is te bereiken. Inmiddels in gang gezet nader onderzoek levert als voorlopige conclusie op dat mogelijk een groter hersteleffect dan 10% zal optreden bij sluiting van het Zeereservaat voor alle bodemvisserij. Dit onderzoek wordt nog voortgezet. De resultaten van dit onderzoek zullen bij de bepaling van omvang en begrenzing van het Zeereservaat in het projectenspoor worden meegenomen.

Conform de vereisten van de Natuurbeschermingswet 1998 zal monitoring plaatsvinden van de optredende effecten na realisatie van het Zeereservaat

en zal het compensatieprogramma worden bijgesteld, indien sprake is van afwijkende effecten ten opzichte van de inzichten ten tijde van het nemen van de vervolgbesluiten. Bij de monitoring van de effecten van het ingestelde Zeereservaat zal niet alleen naar de maatregelen met betrekking tot de visserij worden gekeken, maar ook naar die ten aanzien van verstorende recreatie en andere gebruiksactiviteiten in het gebied.

Beslissing van wezenlijk belang 16:

Voor de compensatie van de effecten van landaanwinning op open droog duin worden voor de Delflandse kust – aansluitend aan de zeekant van het bestaande duingebied – duinen met strand mogelijk gemaakt met een omvang van maximaal 100 hectare. Deze duinen worden mogelijk gemaakt op de locatie zoals aangegeven op figuur 3.4. In combinatie met het open droog duin worden ook natte duinvalleien mogelijk gemaakt.

Door het realiseren van duinen voor de Delflandse kust wordt het versterken van de ecologische hoofdstructuur gecombineerd met het verbeteren van de kustveiligheid. De hoofdwaterkering wordt op het bestaande tracé gehandhaafd, waardoor er tevens mogelijkheden zijn voor de aanleg van een duingebied met een dynamische zeereep.

Compensatie duinen voor de Delflandse kust

© Landsat/Geoportaal Topografisch Dienst Buiten
 Figuur 3.4

—	NAP -20m lijn (doorgaand)	COÖRDINATEN	nr.	x-coördinaat	y-coördinaat
—	—		①	61565	450239
—	—	②	66268	454868	
—	—	③	67000	445000	
—	—	④	71068	449794	

- huidige voet zeereep
- huidige laagwaterlijn
- maximale verschuiving van voet zeereep
- maximale verschuiving van laagwaterlijn
- ▨ zoekgebied waar uitbreiding duinen met strand mogelijk wordt gemaakt
- ▨ gebied waar aanpassing onderwaterprofiel kan plaatsvinden

Figuur 3.4 Duinen voor de Delflandse kust

Beslissing van wezenlijk belang 17:

Voor de compensatie van het kwaliteitsverlies van de zeereep op Voorne en Goeree wordt een nieuwe zeereep mogelijk gemaakt. Bij de Brouwersdam wordt een zeereep met een omvang van maximaal 15 hectare mogelijk gemaakt op de noordelijke locatie, aangegeven in figuur 3.5. Op de kust van de landaanwinning wordt een zeereep met een omvang van maximaal 8 hectare mogelijk gemaakt.

Het kabinet is van mening dat met het bovengenoemde pakket aan compensatiemaatregelen voldaan wordt aan de Europese en Nationale regelgeving.

De maatregelen, die worden genomen, hebben naar verwachting geen significante negatieve effecten op beschermde natuurwaarden, maar leveren een batig saldo op voor de betreffende ecosystemen. In die situatie vloeien uit deze maatregelen geen nieuwe compensatieverplichtingen voort. Of deze verwachting juist is, zal in het kader van de vergunningverlening op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nader worden beoordeeld.

Per aanlegfase van de landaanwinning zal een compensatieplan worden opgesteld. De aard en omvang van dit compensatieplan zal worden afgestemd op de verwachte negatieve effecten op Natura 2000 van de betreffende fase van de landaanwinning.

Bij het opstellen van het compensatieplan is uitgegaan van de maximaal mogelijke effecten, het zogenaamde "worst case scenario". Om de daadwerkelijke effecten te kunnen vaststellen worden de effecten van landaanwinning en van de compensatiemaatregelen gemeten. Het op te stellen meetprogramma zal een inzichtelijk beeld van de relevante variabelen en de effecten op de natuur en de compensatiedoelen moeten geven, zodat op transparante wijze getoetst kan worden.

Beslissing van wezenlijk belang 18:

Het Rijk zal een monitorings- en evaluatieprogramma uitvoeren gericht op de compensatieplicht. Als uit het programma blijkt, dat er sprake is van afwijkende effecten ten opzichte van de huidige inzichten, dan zullen gedurende de aanleg van de landaanwinning de mitigatie- en compensatiemaatregelen worden bijgesteld.

Compensatie: zeereep Brouwersdam

figuur 3.5

- begrenzing ingreep nieuwe zeereep (15 ha)
- aan te leggen strandzone (50 m breed, tot 1,1 m +NAP)
- gebied waar aanpassing onderwaterprofiel kan plaatsvinden
- bestaande zeereep op voet Brouwersdam

Coördinaten (Amersfoort coördinaten)

Nr.	x-coördinaat	y-coördinaat
1	48000	422000
2	51000	422000
3	48000	419000

Figuur 3.5 Zeereep Brouwersdam

Gezien de periode die in het geding is voor de ontwikkeling en realisering van de landaanwinning en hieraan gekoppeld de compensatie, blijft het mogelijk dat op termijn op grond van nieuwe inzichten andere compensatiemaatregelen, die aan de regelgeving voldoen, in beeld komen en uiteindelijk gerealiseerd zullen worden.

In paragraaf 3.3.2. is uiteengezet op basis van welke uitgangspunten en onder welke condities de wijze van fasering van de landaanwinning kan plaatsvinden. Aangezien meer inzicht in de natuureffecten pas beschikbaar is bij de definitieve ontwerpen, dient ook de beoordeling van de mitigatie en compensatie dan plaats te vinden en dient helder te zijn:

- Hoe in het definitieve ontwerp mitigatie op natuureffecten heeft plaatsgevonden (verantwoording);
- Welke natuureffecten zullen optreden;
- Hoe deze natuureffecten gecompenseerd worden;
- Resultaten van de evaluatie van de voorgaande fase (voor zover beschikbaar).

Indien hieruit nadere maatregelen voortkomen zal op dat moment worden bepaald hoe die effectief en efficiënt kunnen worden getroffen.

3.3.5. Realisering

De PKB biedt het ruimtelijk kader voor de realisatie van de landaanwinning en de daarvoor benodigde vervolgbesluiten.

Deze PKB dient met name zijn doorwerking te krijgen in de ruimtelijke plannen van de provincie Zuid-Holland en de gemeenten. Voor de landaanwinning staat daarbij het bestemmingsplan van de gemeente Rotterdam centraal. Dit plan werkt de ruimtelijke keuze voor de landaanwinning uit binnen de kaders van deze PKB. Naar het inzicht van het Rijk is het bestemmingsplan het dragende vervolgbesluit voor de totstandkoming van de landaanwinning, waarbij de gevolgen van de landaanwinning in beeld worden gebracht en vervolgens ook op afdoende wijze rechtsbescherming wordt geboden.

Voor diverse in het geding zijnde deelaspecten bevatten de diverse vergunningen, die voorafgaande aan de aanleg moeten worden verkregen, de nodige waarborgen voor een zorgvuldige invulling van dit onderdeel van de PKB. Elke vergunning kent een eigen traject van besluitvorming met bijpassende mogelijkheden tot bezwaar en beroep.

In de Uitwerkingsovereenkomst Landaanwinning van 2 september 2005 hebben de Staat der Nederlanden en het Havenbedrijf Rotterdam N.V. afspraken vastgelegd over de realisatie van de Tweede Maasvlakte en de daarbij behorende natuurcompensatie. Deze afspraken betreffen onder meer de aanleg van de landaanwinning, de eigendomsverhoudingen over de grond, de financiering, het beheer en het onderhoud, de nadeelcompensatie en de planschade, de informatievoorziening en de toetsing.

Conform de Uitwerkingsovereenkomst kan het Havenbedrijf Rotterdam met de realisatie van de landaanwinning starten als het Havenbedrijf kan aantonen dat de omvang van de markt-vraag naar haventerreinen in het Rotterdamse Havengebied in de orde van grootte ligt van de markt-vraag die bepalend was bij het sluiten van het Bestuursakkoord in juni 2004. Tevens is bepaald dat de feitelijke aanleg van de Landaanwinning pas zal mogen worden gestart als in het kader van de natuurcompensatie het Zeereservaat is ingesteld en is besloten tot de aanleg van de duincompensatie en de zeereep. Het Rijk heeft in dit verband een inspanningsverplichting tot realisatie van de natuurcompensatie op zich genomen.

3.4 750 hectare natuur- en recreatiegebied

3.4.1. Inleiding

Het kabinet wil een impuls geven aan de leefbaarheid van de Rotterdamse regio door het realiseren van een zo veel mogelijk aaneengesloten natuur- en recreatiegebied met een forse omvang, dat goed bereikbaar is vanuit de stad. De mogelijkheden om de bevolking van het stedelijk gebied rust, ruimte, natuur en groen te bieden zullen daarmee substantieel worden vergroot.

Het natuur- en recreatiegebied levert tevens een bijdrage aan de gewenste versterking van bestaande ecologische structuren in de Rotterdamse regio en kan wellicht op termijn ruimte bieden voor gebieds-specifieke en op landelijke en internationale schaal bezien unieke natuurwaarden gekoppeld aan de Delta.

De 750 hectare natuur- en recreatiegebied wordt verdeeld over IJsselmonde (circa 600 hectare) en een drietal gebieden in de noordflank van Rotterdam (circa 150 hectare). Het gebied op IJsselmonde geeft inhoud aan het streven naar een natuur- en recreatiegebied met een forse omvang. De 150 hectare in de noordflank geeft, als aanvulling op de aldaar bestaande en geplande natuur- en recreatiestructuren, een belangrijke extra impuls aan de leefbaarheid in deze regio.

3.4.2. Zuidflank Rotterdam

Aan de zuidflank van Rotterdam zal een groot aaneengesloten natuur- en recreatiegebied op Midden-IJsselmonde worden gesitueerd.

Beslissing van wezenlijk belang 19:

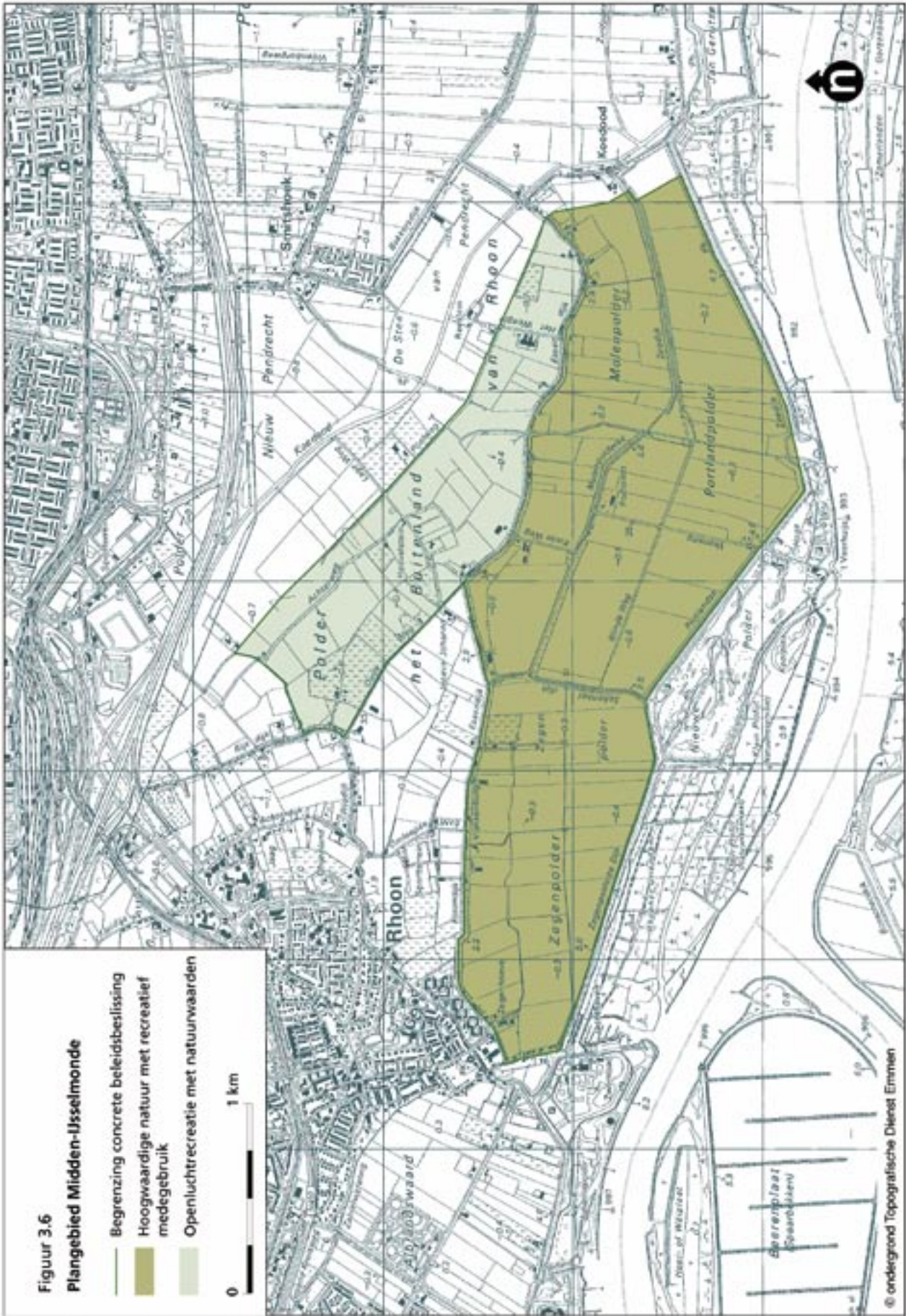
In het gebied Midden-IJsselmonde wordt binnen de begrenzing die is aangegeven op figuur 3.6 (zie vorige pagina) een openbaar toegankelijk natuur- en recreatiegebied gerealiseerd met een oppervlak van circa 600 hectare. Het gebied ten noorden van de Essendijk zal de hoofdfunctie openluchtrecreatie met natuurwaarden worden gegeven. Het gebied ten zuiden van de Essendijk gelegen zal de hoofdfunctie hoogwaardige natuur met recreatief medegebruik krijgen. Bij de transformatie van Midden-IJsselmonde zal ruimte blijven voor agrarische bedrijvigheid en zullen bestaande landschappelijke en cultuurhistorische elementen zo veel

Het gebied zal getransformeerd worden van een open agrarisch landschap tot een vrij toegankelijk recreatie- en natuurgebied. Bij de transformatie van Midden-IJsselmonde zullen de bestaande landschappelijke en cultuurhistorische elementen zo veel mogelijk behouden blijven. De inrichting van het gebied met de hoofdfunctie openluchtrecreatie wordt gekenmerkt door een grote gevarieerdheid en – mede daardoor – door een grote aantrekkingskracht en heeft gezien het te verwachten intensieve gebruik tevens een grote opvangcapaciteit.

De te realiseren natuurwaarden zullen van een zodanige aard en kwaliteit zijn dat zij een substantiële bijdrage leveren aan de versterking van de ecologische hoofdstructuur.

Overeenkomstig de inmiddels afgesloten Uitwerkingsovereenkomst en het bijbehorende Toetskader zal het gebied ten noorden van de Essendijk de hoofdfunctie openluchtrecreatie krijgen: vrijetijdsactiviteiten in de openlucht met, daaraan ondergeschikt, ruimte voor andere functies waaronder overdekte recreatieve en/of sportieve activiteiten. De hoofdfunctie wordt ingebed in een groene, natuurlijke omgeving.

In het gebied ten zuiden van de Essendijk zullen, aldus de Uitwerkingsovereenkomst, de randvoorwaarden voor de hoofdfunctie hoogwaardige natuur, overeenkomstig het Handboek natuurdoeltypen van het Ministerie van LNV gelden, waarbij ook ruimte is voor andere functies. Aangezien natuur een bepaalde ontwikkelingstijd vergt, zal binnen de uitvoeringsperiode van 15 jaar niet in alle opzichten sprake kunnen zijn van hoogwaardige natuur. Er zal sprake zijn van een aan de hoofdfunctie ondergeschikt recreatief gebruik. In het gebied zijn activiteiten toegestaan die door een (agrarisch) bedrijf (zouden kunnen) worden uitgeoefend die een bijdrage leveren aan de hoofdfunctie.

Figuur 3.6 Plangebied Midden-IJsselmonde

De structuren en elementen die een zichtbaar beeld geven van de historische ontwikkeling worden zo veel mogelijk behouden, doch de keuze voor het al dan niet behouden alsmede het eventuele behoud zal ondergeschikt zijn aan de hoofdfunctie.

Beslissing van wezenlijk belang 20:

In het noordwestelijke deel van Midden-IJsselmonde, zoals dat op figuur 3.7 met een arcering is aangeduid, is de ontwikkeling als recreatie- en natuurgebied richtinggevend. In deze groene omgeving is als ondergeschikte ontwikkeling de vestiging van hoogwaardige stedelijke functies mogelijk. De nadere invulling van het gearceerde gebied en de besluitvorming hierover vindt plaats in het streekplan.

Het met een arcering aangeduide gebied kent een omvang van ongeveer 150 hectare en maakt geen onderdeel uit van het PMR deelproject 750 hectare natuur en recreatie. Het gebied behoort volgens het vigerende streekplan tot het 'Regiopark IJsselmonde', waarin plaats is voor recreatief groen, een nieuw recreatief concentratiepunt en de ontwikkeling van landelijk wonen. Bij de genoemde hoogwaardige stedelijke functies gaat het uitsluitend om functies, die bijdragen aan de kwaliteit van het gebied en op een financiële wijze gerelateerd zijn aan de toekomstige natuur- en recreatiefuncties van Midden-IJsselmonde.

De financiële koppeling kan zowel betrekking hebben op investeringen in de ontwikkeling van het natuur- en recreatiegebied als op de te leveren bijdrage aan de instandhouding ervan. De (nadere) invulling in het kader van het streekplan vindt plaats binnen vijftien jaar.

Beslissing van wezenlijk belang 21:

Het Rijk verzoekt de provincie de ruimtelijke mogelijkheden open te laten om op de locatie van de bestaande golfbaan langs de Oude Maas op termijn een getijdengebied te realiseren.

Een lange termijn toekomstbeeld voor de inrichting van Midden-IJsselmonde omvat de verplaatsing van de bestaande golfbaan langs de Oude Maas, mede om de mogelijkheden te scheppen tot het toelaten van getijden in het thans binnendijs gelegen zuidelijke gedeelte van IJsselmonde. Het Rijk verzoekt de provincie Zuid-Holland de ruimtelijke mogelijkheden voor de realisatie van dit toekomstbeeld open te laten. In het Toetskader bij de Uitwerkingsovereenkomst wordt hierbij aangetekend dat de kosten van verplaatsing van de golfbaan niet passen binnen het budget van de Uitwerkingsovereenkomst 750 hectare en dat derhalve de omvorming tot getijdengebied niet binnen de kaders van deze PKB tot stand zal worden gebracht.

Een groene relatie tussen de bestaande parken in Rotterdam en de aanwezige en nog te realiseren groenstructuur ten zuiden van de A15 inclusief Midden-IJsselmonde ontbreekt nu. Ook vormt de infrastructuurbundel A15/Betuwelijn een barrière voor de bereikbaarheid van Midden-IJsselmonde voor langzaam verkeer vanuit Rotterdam-Zuid.

Beslissing van wezenlijk belang 22:

Teneinde de barrière die gevormd wordt door de infrastructuurbundel zo veel mogelijk op te heffen zal voor langzaam verkeer tussen Midden-IJsselmonde en het stedelijk gebied van Rotterdam-Zuid een groene verbinding worden gerealiseerd in afstemming met de infrastructuurbundel A15 en de (groen)structuur in de zuidflank van Rotterdam.

3.4.3. Noordflank Rotterdam

In de noordflank van Rotterdam zal op een drietal locaties een deel van de 750 hectare gesitueerd worden. De drie gebieden – Schiezone, Schiebroekse- en Zuidpolder – zijn enerzijds belangrijke, maar kwalitatief en kwantitatief nog onvoldoende sterke schakels in ecologische en recreatieve verbindingen. Anderzijds zijn deze gebieden belangrijk voor allerlei vormen van openluchtrecreatie en als groene buffers tussen de verstedelijkte gebieden in de noordflank.

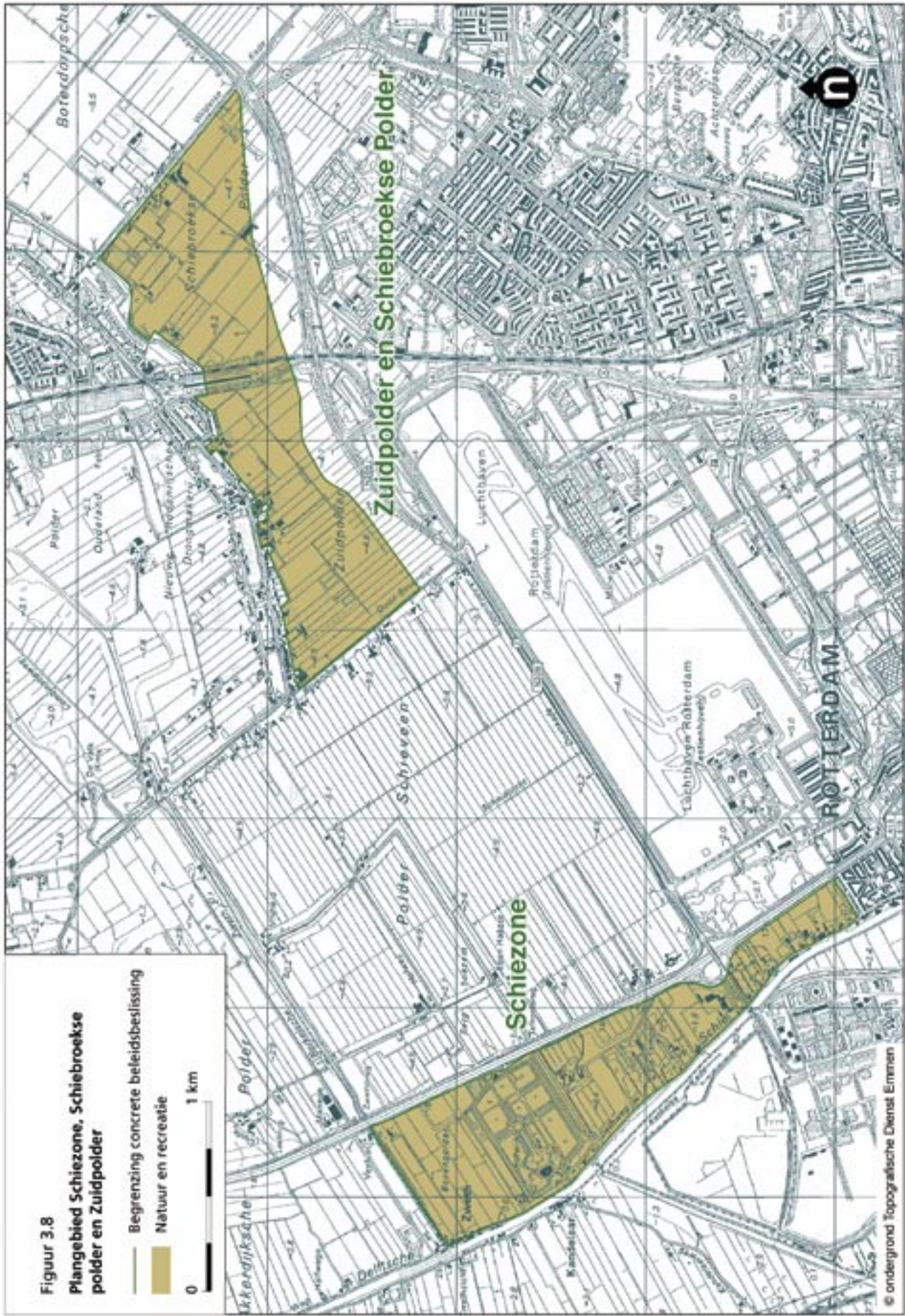
Beslissing van wezenlijk belang 23:

Zoals op figuur 3.8 staat aangegeven zal in de Schiebroekse- en de Zuidpolder een openbaar toegankelijk natuur- en recreatiegebied met een oppervlakte van circa 100 hectare worden gerealiseerd. In de Schiezone wordt overeenkomstig figuur 3.8 circa 50 hectare openbaar toegankelijk natuur- en recreatiegebied gerealiseerd.

Beslissing van wezenlijk belang 24:

De Schiezone zal een inrichting krijgen als recreatief uitloopgebied en als recreatieve verbinding tussen het stedelijk gebied van Rotterdam en de Groenblauwe slinger. De Schiezone zal een dusdanige inrichting krijgen dat het karakter van deze landgoederenzone wordt versterkt.

De bestaande waardevolle cultuurhistorische elementen zoals bijvoorbeeld de rand van de droogmakerij dienen gerespecteerd te worden.

Figuur 3.8 Plangebied Schiezone, Schiebroekse polder en Zuidpolder

Beslissing van wezenlijk belang 25:

De Schiebroekse en de Zuidpolder zullen worden ingericht als recreatief uitloopgebied en als ecologische verbindingzone tussen de Groenblauwe Slinger en het Rottemeregebied, waarbij de infrastructurele barrières die gevormd worden door de N470, de Hoge Snelheidslijn en de toekomstige busverbinding tussen Rotterdam en Zoetermeer zullen worden ingepast.

Deze beslissing richt zich op het ruimtelijk mogelijk maken en uiteindelijk inrichten van een ecologische verbinding tussen het Rottemeregebied en de Groenblauwe slinger. De aanwezige bebouwingslinten en kaden dienen bij de inrichting gerespecteerd te worden. In deze polders is vestiging van recreatieve voorzieningen, waaronder volkstuinen en sportvelden in die mate toegestaan, dat 100 hectare openbaar groen gerealiseerd kan worden. De volkstuinen en sportvelden (omvang circa 40 hectare) maken geen onderdeel uit van de 100 hectare, die in het kader van PMR in de Schiebroekse- en Zuidpolder ruimtelijk gereserveerd worden als onderdeel van de 750 hectare.

3.4.4. Realisering

De beleidskeuze die het kabinet in deze PKB PMR (2006) maakt, dient een algemeen belang.

Het kabinet is zich er van bewust dat deze keuze vergaande gevolgen kan hebben voor de persoonlijke omstandigheden van de betrokken agrariërs. Om die reden wordt de realisering op een zorgvuldige wijze tot stand gebracht. Thans wordt een proces voorbereid, gericht op het in gang zetten van de beoogde transformatie van de gebieden. Dit proces, dat stapsgewijs zal verlopen en uiteindelijk zal uitmonden in de beoogde natuur- en recreatiegebieden, zal samen met de betrokken bewoners, bedrijven en andere belanghebbenden met grote zorgvuldigheid worden voorbereid en uitgevoerd. Het op te zetten groeiproces zal binnen het hiervoor geschetste kader gekenmerkt worden door respect voor de bestaande waarden en voor de belangen van diegenen die thans in deze gebieden wonen, werken en recreëren.

De eerstvolgende stap in dit groeiproces is de uitwerking van plannen, binnen de kaders van deze PKB. Daarbij worden de belanghebbenden uit het gebied en de aanliggende stedelijke gebieden betrokken. Aansluitend kunnen de gemeenten de noodzakelijke wijziging van de bestemmingsplannen gaan voorbereiden. Grondverwerving zal plaatsvinden op basis van een planuitwerking, die in samenspraak met de betrokkenen tot stand is gekomen.

Het Rijk blijft betrokken bij de realisatie. Samen met de PMR-partners zal een vorm van coördinatie worden georganiseerd om nauwe samenhang en afstemming in de vervolgpcedures te verzekeren.

In de Uitwerkingsovereenkomst van 2 september 2005 tussen de Staat, de provincie Zuid-Holland, de gemeente Rotterdam en de Stadsregio Rotterdam, welke is mede ondertekend door de gemeenten Berkel en Rodenrijs en Albrandswaard, zijn de verantwoordelijkheden voor de uitvoering geregeld, waaronder de afspraken over de financiering. De streefdatum voor realisatie is bepaald op 15 jaar na inwerkingtreding van de PKB.

3.5 Besluitvorming over uitvoerbaarheid en doorzetkracht

Bij de actualisatie van de besluitvorming in deze PKB zijn twee punten naar voren gekomen waarop, in verband met de uitgevoerde analyses en onderzoeken, aanvullende besluitvorming gewenst is die een plaats dient te krijgen in dit deel A. Het betreft respectievelijk de borging van de uitvoerbaarheid met het oog op de normen voor luchtkwaliteit en de borging van de tijdige en samenhangende uitvoering van de drie deelprojecten. De onderstaande beleidsuitspraken zijn door opname in dit deel A van de PKB PMR (2006) integraal onderdeel van de besluitvorming. De toelichting en nadere onderbouwing is opgenomen in hoofdstuk 4.

Borging uitvoerbaarheid met het oog op de normen voor luchtkwaliteit

Het Rijk zal een nadere bijdrage leveren aan de uitvoerbaarheid van de deelprojecten van PMR door het initiatief te nemen voor het tot stand komen van een Overeenkomst Lucht.

In deze overeenkomst van het Rijk en de regionale PMR-partners worden aanvullende stappen geïdentificeerd en aan partijen toebedeeld om de tijdige uitvoering te borgen van de noodzakelijke maatregelen ter compensatie van de toename van concentraties aan fijn stof en stikstofdioxide, die voortkomen uit de deelprojecten binnen PMR. Deze stappen dienen, tezamen met het gebruik van de instrumenten die elk van de publieke partners ter beschikking staan, er toe te leiden dat de vervolgbesluitvorming kan voldoen aan het Besluit luchtkwaliteit 2005.

Borging doorzetkracht van PKB

Het kabinet spreekt het vertrouwen uit dat de PMR-partners hun verantwoordelijkheid zullen nemen om de voor de uitvoering noodzakelijke besluitvorming tot stand te brengen in overeenstemming met deze PKB PMR (2006). Het kabinet is niettemin bereid en voornemens om de hem ter beschikking staande instrumenten in het kader van de huidige en komende wetgeving inzake de ruimtelijke ordening (onder meer Rijksprojectenprocedure, aanwijzing en inpassingsbesluit) in te zetten, zodra en voor zover dit nodig is met het oog op de tijdige totstandkoming van de voor realisatie van PMR benodigde (vervolg)besluitvorming. Met deze intentie wordt recht gedaan aan de beoogde doorzetkracht van de PKB, zoals oorspronkelijk vervat in de opgenomen concrete beleidsbeslissingen.

4. Aanvullende toelichting en motivering bij PKB PMR (2006)

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk vormt deel B van de PKB PMR (2006), de nota van toelichting en motivering. Deze nota biedt de onderbouwing van de besluitvorming die is opgenomen in hoofdstuk 3.

De uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak, veranderingen in wet- en regelgeving, ontwikkelingen in het plangebied en het voortschrijden van de planvoorbereiding in de deelprojecten van PMR leiden er toe dat de oorspronkelijke onderbouwing op een aantal punten moet worden aangepast en geactualiseerd, overigens zonder dat de inhoud van deze PKB wezenlijk is veranderd. De aanpassing en actualisatie zijn in dit nieuwe hoofdstuk 4 toegelicht.

De verdere opbouw van dit hoofdstuk is als volgt. In paragraaf 4.2 staat een vergelijkend overzicht over de omzetting en actualisatie van de oorspronkelijke beslissingen. Dan volgt paragraaf 4.3 met een aanvullende toelichting en motivering op hoofdlijnen (zowel inhoudelijk als procedureel) van de PKB. Daarop aansluitend is in drie paragrafen (4.4 - 4.6) een nadere onderbouwing gegeven per deelproject (BRG, Landaanwinning en 750 hectare) met waar nodig een toelichting per beslissing van wezenlijk belang.

4.2 Beknopt overzicht omzetting en actualisatie oorspronkelijke beslissingen

Om in één oogopslag te kunnen zien hoe de beslissingen in de voorliggende PKB PMR (2006) zich verhouden tot beslissingen in de oorspronkelijke PKB-plus is samenvattend onderstaand overzicht opgenomen met informatie over de aard van de beslissing en de inhoudelijke veranderingen. Veranderingen naar aard en inhoud van de beslissingen tussen de oorspronkelijke PKB-plus en de herstellende PKB PMR (2006) zijn conform de nummering in deze PKB.

No BWB	Inhoud beslissing in trefwoorden	Status in PKB-plus	Status in PKB (2006)	Tekstuele wijziging in PKB PMR (2006)	Aard van de wijziging (trefwoorden)
1	Bestaand Rotterdams Gebied	BWB	BWB	Tekst BWB ongewijzigd	-
2	Landaanwinning	CBB	BWB	Tekst BWB ongewijzigd	-
3	Demarcatielijn	CBB	BWB	Actualisatie	Thans vigeert het streekplan Ruimtelijk Plan Regio Rijnmond 2020.
4	Landaanwinning biedt ruimte voor deepsea gebonden activiteit	BWB	BWB	Tekst BWB ongewijzigd	-
5	Uitzonderingen op BWB4	BWB	BWB	Tekst BWB ongewijzigd	-
6	Landaanwinning is duurzaam bedrijventerrein	BWB	BWB	Tekst BWB aangevuld	Naar aanleiding van de parlementaire behandeling is een tekst toegevoegd over duurzame vervoers-technieken.

No BWB	Inhoud beslissing in trefwoorden	Status in PKB-plus	Status in PKB (2006)	Tekstuele wijziging in PKB PMR (2006)	Aard van de wijziging (trefwoorden)
7	Milieueffecten beperkt tot effecten van de referentie-ontwerpen	BWB	BWB	Actualisatie en vereenvoudiging	In de oorspronkelijke PKB-plus werd verwezen naar MER bij PKB deel 1, nu naar SMB bij PKB deel 3 (2006). Verder 'kleiner zijn dan (of gelijk aan)' vervangen door 'niet groter zijn dan'.
8	Toegang landaanwinning voor zeevaart en binnenvaart	BWB	BWB	Aankondiging onderzoek geschrapt, taalkundige verbetering en aanvulling	Onderzoek loopt. '...wordt bereikt' vervangen door '...blijft gehandhaafd'. Werkwoord 'worden' toegevoegd. Naar aanleiding van de parlementaire behandeling is de tekst aangevuld met ; '... en waar mogelijk wordt verbeterd.'

No BWB	Inhoud beslissing in trefwoorden	Status in PKB-plus	Status in PKB (2006)	Tekstuele wijziging in PKB PMR (2006)	Aard van de wijziging (trefwoorden)
9	Fasering	BWB	BWB	Tekst BWB ongewijzigd, toelichting aangepast	Toelichting is veranderd: onderscheid is gemaakt tussen binnengebied en buitencontour. PKB geeft condities voor besluit in vervolgtraject.
10	Zoekgebied zandwinning	CBB	BWB	Zinsnede over compensatie gewijzigd	Wijziging biedt enige flexibiliteit voor de zandwinning met behoud van waarborg voor de natuur.
11	Conditie voor zandwinning	BWB	BWB	Tekst BWB ongewijzigd	-

No BWB	Inhoud beslissing in trefwoorden	Status in PKB-plus	Status in PKB (2006)	Tekstuele wijziging in PKB PMR (2006)	Aard van de wijziging (trefwoorden)
12	Randvoorwaarden voor mitigatie (natuur) bij de landaanwinning	BWB	BWB	Opsomming is minder dwingend gemaakt	De mitigerende maatregelen voor zandwinning zijn minder dwingend omschreven omdat bij het vormgeven van de besluitvorming terzake de noodzakelijke maatregelen in het MER worden beschreven. Hierop zal de besluitvorming worden gebaseerd.
13	Landaanwinning moet binnen BWB 12 blijven en waar mogelijk verder gaan	BWB	BWB	Tekst BWB ongewijzigd	-

No BWB	Inhoud beslissing in trefwoorden	Status in PKB-plus	Status in PKB (2006)	Tekstuele wijziging in PKB PMR (2006)	Aard van de wijziging (trefwoorden)
14	Algemene uitspraak over compensatie (natuur) bij de landaanwinning	BWB	BWB	Aanpassing terminologie en laatste volzin geschrapt	De tekst sluit nu beter aan op de terminologie uit de genoemde regelgeving. Zin is overbodig omdat de inmiddels in werking getreden wijziging van de natuurbeschermingswet 1998 dit regelt.
15	Zoekgebied Zeereservaat	CBB	BWB	Actualisatie	Verwezen wordt thans naar recente onderdelen en artikelen uit de Nb-wet 1998. Aangezien de beheermaatregelen passief van aard zijn, is het woord 'actieve' geschrapt bij de te nemen maatregelen.

No BWB	Inhoud beslissing in trefwoorden	Status in PKB-plus	Status in PKB (2006)	Tekstuele wijziging in PKB PMR (2006)	Aard van de wijziging (trefwoorden)
16	Duincompensatie	CBB	BWB	Toegevoegd het woord 'maximaal'	De ruimtelijke reservering is gemaximeerd tot 100 hectare.
17	Zeereep	CBB	BWB	Toegevoegd het woord 'maximaal'	De ruimtelijke reservering is gemaximeerd tot 23 hectare.
18	Monitoring compensatie	BWB	BWB	Tekst BWB ongewijzigd	-
19	Natuur- en recreatiegebied IJsselmonde	CBB	BWB	Tekst BWB ongewijzigd	-
20	Rand van Rhoon	BWB	BWB	Actualisatie	Aanpassing conform nieuwe streekplan.
21	Golfbaan IJsselmonde	BWB	BWB	Aanpassing	Verplaatsing golfbaan is niet voorzien onder de werking van deze PKB, conform afspraken UWO.

No BWB	Inhoud beslissing in trefwoorden	Status in PKB-plus	Status in PKB (2006)	Tekstuele wijziging in PKB PMR (2006)	Aard van de wijziging (trefwoorden)
22	Groene verbinding	BWB	BWB	Actualisatie	Nadere keuze van de Groene verbinding is gemaakt, conform UWO.
23	Natuur- en recreatiegebied Noordflank	CBB	BWB	Tekst BWB ongewijzigd	-
24	Inrichting Schiezone	BWB	BWB	Tekst BWB ongewijzigd	-
25	Inrichting Schiebroekse en Zuidpolder	BWB	BWB	Actualisatie	Railverbinding is gewijzigd in busverbinding en de toelichting onder de PKB is aangevuld overeenkomstig UWO.

4.3 Toelichting en motivering op hoofdlijnen van de PKB

4.3.1. Inhoudelijke hoofdlijnen

Motivering PKB-herstel

De PKB-plus PMR, zoals vastgesteld bij besluit van de Ministerraad van 26 september 2003, bood het ruimtelijk kader op rijksniveau voor de uitvoering, in samenhang, van de drie deelprojecten ter realisering van de dubbele doelstelling. Met dit kader zijn de ruimtelijke reserveringen, de randvoorwaarden voor nadere inrichting en de uitgangspunten voor realisatie gegeven. De vernietiging van de in het besluit vervatte concrete beleidsbeslissingen laat de ambitie van het kabinet onaangetast om voorwaarden te creëren voor de realisatie van PMR. Daarbij neemt het kabinet in aanmerking dat met het eerder doorlopen van de procedure van de planologische kernbeslissing de ambitie en de uitwerking in de drie deelprojecten door het parlement waren geaccordeerd. De regionale PMR-partners staan onverminderd achter de hoofdlijn van de PKB en bij de consultatie van betrokken maatschappelijke organisaties blijkt steun voor het totaalpakket van de PKB. Ook uit de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State blijkt dat deze bestuursrechter de in de PKB neergelegde beleidskeuzes in belangrijke mate onderschrijft.

Het kabinet ziet dan ook aanleiding om deze beleidskeuzes te bevestigen en opnieuw uitdrukking te geven aan de ambitie voor PMR en deze ter instemming voor te leggen aan het parlement; hiermee wordt voorzien in een compleet kader op rijksniveau als basis voor de uitvoering van de deelprojecten.

De inhoudelijke boodschap is in deze PKB PMR (2006) ongewijzigd ten opzichte van de eerdere "plus"-versie. De onderbouwing is echter op onderdelen verbeterd naar aanleiding van de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Daarnaast is de PKB op onderdelen geactualiseerd. Met de beoogde instemming van Tweede en Eerste Kamer treden het afgesloten Bestuursakkoord en de daarop gebaseerde Uitwerkingsovereenkomsten in werking.

Uitgangspunten van PKB-herstel

Zoals reeds opgemerkt in hoofdstuk 1 zijn de uitgangspunten voor de afrondende besluitvorming over de PKB samen te vatten onder de noemer "snel en zorgvuldig herstel". In dit motto worden politieke, procedurele en inhoudelijke uitgangspunten gecombineerd.

In bestuurlijke zin (“zorgvuldig herstel”) acht het kabinet het uitdrukkelijk zijn verantwoordelijkheid om op rijksniveau de basis te leggen en de randvoorwaarden te bepalen voor de uitvoering van de met PMR beoogde maatregelen. In de PKB onderstreept het Rijk het nationale belang van PMR, reserveert het de benodigde ruimte en stelt het inhoudelijke voorwaarden aan de realisatie (inrichting, uitvoering). Daarmee geeft de PKB inhoud aan de verantwoordelijkheid die het Rijk zelf wenst te nemen voor de realisatie, die nader wordt uitgewerkt in het Bestuursakkoord en de Uitwerkingsovereenkomsten. Bij het herstel heeft het kabinet zich gebaseerd op het aanvullende onderzoek waarvan de noodzaak voortvloeit uit de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

In procedurele zin (“snel herstel”) is de oorspronkelijke planning van PMR tot vertrekpunt gekozen en is bezien langs welke weg deze zo veel mogelijk kan worden gerespecteerd. In samenhang met de constatering dat voor de eerder ingeslagen weg een groot bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak bestaat én dat de uitspraak van Afdeling bestuursrechtspraak de essentiële beleidsmatige uitgangspunten niet ter discussie stelt, is dit uitgangspunt vertaald in een hervatting van de besluitvorming vanaf deel 3 van de PKB, het standpunt van het kabinet. Als randvoorwaarde (“zorgvuldig”) is daarbij gesteld dat uit aanvullend onderzoek ter onderbouwing en verificatie van het herstel geen noodzaak mag voortvloeien om een inhoudelijk wezenlijk andere beslissing te nemen.

De uitkomsten van de uitgevoerde onderzoeken brengen het kabinet tot de conclusie dat de inhoud van het beleid in beginsel ongewijzigd kan worden vastgehouden. De ambitie voor de mainport, het geconstateerde ruimtegebrek in de Rotterdamse haven, de afweging van alternatieven en de noodzaak om de leefkwaliteit in de regio Rijnmond te verbeteren staan voor het kabinet niet ter discussie. Waar nodig wordt hierop nader ingegaan onder het kopje “Nut en noodzaak van PMR”. Evenmin is er aanleiding om de beoogde maatregelen (uitvoering projecten in bestaand Rotterdams gebied, het realiseren van de landaanwinning en het aanleggen van 750 hectare natuur- en recreatiegebied) wezenlijk aan te passen.

Het voorgaande laat onverlet dat er, zowel om inhoudelijke redenen als in verband met ontwikkelingen in de bestuurlijke context, aanleiding is om de PKB thans uit te brengen zonder concrete beleidsbeslissingen. Hiermee wordt recht gedaan aan de kernfuncties van de PKB en wordt consistentie bereikt in het op planniveau aangeven van de kaders. Tegelijkertijd wordt aangehaakt bij de bestuurlijk-juridische realiteit, waarin enerzijds het aspect luchtkwaliteit het uitwerken en borgen van een concreet maatregelenpakket vergt en anderzijds een aantal uitvoeringsbesluiten in vergevorderde staat van voorbereiding en onderbouwing is.

De vervolgbesluiten (primair het bestemmingsplan voor de Tweede Maasvlakte en in het verlengde daarvan de vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998, de concessie voor de landaanwinning en de vergunning op grond van de Wet beheer rijkswaterstaatwerken) vormen de meer geschikte kaders voor het concreet uitwerken en onderbouwen van de precieze locatiekeuzen en inrichtingsmodellen. Vanuit het perspectief van inspraak en rechtsbescherming worden op dit niveau meer concrete mogelijkheden geboden om te reageren op duidelijke initiatieven. Ook hiermee wordt invulling gegeven aan het criterium "zorgvuldig herstel".

Teneinde de samenhang van en de afstemming tussen deze procedures te verzekeren zal het Rijk bij het tot stand komen van de vervolgbesluiten samenwerking tot stand brengen tussen de betrokken bevoegde gezagen. Deze samenwerking laat onverlet dat elk bestuursorgaan volledig de eigen bevoegdheden behoudt.

Het loslaten van de "plus"-status van de PKB dient naar het oordeel van het kabinet niet ten koste te gaan van de doorzetkracht van de PKB PMR (2006). Met het oog hierop zijn de mogelijkheden om zo nodig op rijksniveau de realisering in samenhang tot stand te brengen geïnventariseerd en gewogen; hierop wordt ingegaan onder het kopje "Doorzetkracht van de PKB".

Nut en noodzaak van PMR

De onderbouwing van de visie en probleemstelling in hoofdstuk 2 van deze PKB is ondergebracht in deel 1 van de PKB-plus PMR (inhoudelijk) en in bijlage 4 bij de aangepaste PKB deel 3 (verwerking van inspraakreacties, adviezen, aanvullend onderzoek en bestuurlijk overleg in de periode tussen de delen 1 en 4 van de voormalige PKB-plus). Op basis van deze informatie is de visie en probleemstelling geformuleerd, die is opgenomen in hoofdstuk 2. Deze is ten opzichte van de oorspronkelijke PKB geactualiseerd door de meest actuele groeiprognoses op te nemen en melding te maken van recente marktverkenningen van het Havenbedrijf Rotterdam.

In aanvulling hierop stelt het kabinet vast dat de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak in januari 2005 op verschillende plaatsen steun biedt aan de in de PKB neergelegde beleidskeuzes. Dit betreft met name de volgende (op hoofdlijnen weergegeven) overwegingen en conclusies:

- De uitbreiding van de Rotterdamse haven is in redelijkheid als uitgangspunt genomen;
- Het alternatievenonderzoek is toereikend;
- Mede gelet op het ter zake uitgebrachte advies van de Europese Commissie, is er voldoende grond om de aanwezigheid van dwingende redenen van groot openbaar belang aan te nemen, die kunnen rechtvaardigen dat het plan wordt gerealiseerd ondanks de negatieve effecten op beschermde natuurwaarden.

Tevens heeft de minister van Verkeer en Waterstaat naar aanleiding van vragen in het Algemeen Overleg PMR op 29 september 2005 bij brief van 24 oktober 2005 verwezen naar de bevestiging door het CPB (eind 2003) van de Maatschappelijke Kosten Baten Analyse ((M)KBA) uit 2001. Zoals in die brief gesteld, wijkt de door het Havenbedrijf Rotterdam gehanteerde businesscase ten aanzien van het aanlegmoment niet wezenlijk af van wat daarover eerder in de (M)KBA is vermeld. De gepresenteerde prognoses van het Havenbedrijf Rotterdam zijn in lijn met het groeiscenario van het CPB. Tenslotte is in de brief vermeld dat het CPB desgevraagd geen aanleiding ziet om eerdere analyses te actualiseren. Het kabinet ziet in deze aanvullende onderbouwing de bevestiging van "nut en noodzaak" van PMR. Het Ontwerp (deel 1 PKB-plus) is als vertrekpunt daarom nog actueel en relevant. Ook om deze reden is gekozen voor het herstel van de PKB vanaf het kabinetsstandpunt.

Luchtkwaliteit

In paragraaf 3.5 van deze PKB PMR (2006) is een beleidsuitspraak opgenomen waarin het kabinet zich committeert om op te treden als partij in een nog af te sluiten Overeenkomst Lucht. Ter toelichting geldt het volgende.

Luchtkwaliteit is een belangrijk thema in de Rijnmondregio. Zowel in de feitelijke milieusituatie als in de regelgeving doen zich belangrijke ontwikkelingen voor. Inmiddels geldt het Besluit luchtkwaliteit 2005 (Blk 2005) met grenswaarden ten aanzien van luchtverontreinigende stoffen.

Bij de vaststelling van de concrete beleidsbeslissingen in de oorspronkelijke PKB-plus is nog niet aan die grenswaarden getoetst.

Wel heeft de Commissie m.e.r. naar aanleiding van de PKB deel 1 en het daarbij opgestelde MER geadviseerd om voor het verbeteren van de luchtkwaliteit in Rijnmond een Masterplan op te stellen. In vervolg daarop heeft de minister van Verkeer en Waterstaat aan ROM-Rijnmond verzocht een dergelijk Masterplan op te stellen. Het Regio-Masterplan Luchtkwaliteit is eind 2004 goedgekeurd. De projecten in dit plan dragen bij aan de geconstateerde verbetering van de luchtkwaliteit en het Masterplan vormt de aanzet voor verdergaande regionaal gedragen maatregelen in het Regionaal Actieprogramma Luchtkwaliteit (RAP).

Ondanks het relatief globale karakter van de planvorming in deze PKB PMR, dient thans in voldoende mate vast te staan dat deze normen bij uitvoering van PMR niet worden overschreden dan wel, als van een overschrijding sprake is, de toename van concentraties binnen het overschrijdingsgebied wordt gecompenseerd. Met het oog hierop heeft het kabinet in de eerste plaats uitgebreid aanvullend onderzoek laten uitvoeren naar de consequenties van PMR voor de luchtkwaliteit in het Rijnmondgebied. Daarbij is een groot aantal deskundigen betrokken. Daarnaast is bezien op welke wijze de onderzoeksresultaten kunnen worden betrokken bij de besluitvorming in de PKB en de vervolgbesluitvorming.

In de SMB is een gedetailleerde beschrijving van de onderzoeksresultaten opgenomen. Op hoofdlijnen leidt het onderzoek tot de volgende bevindingen:

- Uit recente prognoses van het Milieu- en Natuurplanbureau (maart 2006) blijkt dat de luchtkwaliteit in het Rijnmondgebied de komende jaren duidelijk zal verbeteren. Op veel plaatsen in de Rijnmond waar nu nog normen voor fijn stof en stikstofdioxide worden overschreden, wordt in 2020 naar verwachting aan de normen voldaan. Dit is met name het gevolg van internationale en nationale maatregelen, zoals het pakket dat is aangekondigd in september 2005 (prinsjesdagpakket). Daarnaast speelt het Regionaal Actieprogramma Luchtkwaliteit een rol.
- Ondanks de verbetering van de luchtkwaliteit kunnen zich in 2020 lokaal overschrijdingen voordoen van de norm voor de 24-uurgemiddelde concentratie fijn stof, met name in de directe omgeving van de Tweede Maasvlakte (Hoek van Holland) en langs de A15 en de vaarwegen. Langs de vaarwegen en de A15 kan in 2020 ook de norm voor de jaargemiddelde concentratie stikstofdioxide worden overschreden.
- De realisering van de projecten voorzien in de PKB PMR (2006) leidt op deze locaties tot een relatief beperkte toename van de concentraties fijn stof en stikstofdioxide. De overschrijdingen op deze locaties worden met name veroorzaakt door de hoge achtergrondconcentraties. In de toelichting van de oorspronkelijke PKB-plus is in paragraaf 6.9.3. al melding gemaakt van de hoge achtergrondconcentraties fijn stof in het Rijnmondgebied.
- De drie deelprojecten binnen PMR, Landaanwinning, 750 hectare natuur- en recreatiegebied en Bestaand Rotterdams Gebied zullen wat betreft luchtkwaliteit in samenhang worden gezien. De toename van de concentraties die voortkomen uit deze drie deelprojecten kan, zo wordt verwacht op basis van de lopende onderzoeken, binnen de mogelijkheden die het Besluit luchtkwaliteit 2005 hiervoor biedt worden gecompenseerd. Hiertoe moet een pakket aan maatregelen worden uitgevoerd dat aangrijpt op de emissies van het verkeer over de achterlandverbindingen (wegverkeer en de binnenvaart) en op de verdeling over de verschillende modaliteiten. De luchtverontreiniging door het wegverkeer kan worden verminderd door het verbeteren van de doorstroming op de A15 en het stellen van milieueisen aan het vrachtverkeer van en naar het Havengebied. De luchtverontreiniging door de binnenvaart kan worden verminderd door het stimuleren van schonere motoren en het optimaliseren van vaarsnelheden. Aanvullend hierop zijn maatregelen mogelijk die de luchtverontreiniging door industriële activiteiten en de zeescheepvaart verminderen. Met deze thans geïdentificeerde, nog nader te specificeren kansrijke maatregelen komt de compensatie tot stand voor de toename van de concentraties en wordt adequaat invulling gegeven aan de saldobenadering die beschreven is in de Regeling saldering luchtkwaliteit 2005.

Om op het moment van nadere besluitvorming te kunnen uitgaan van een effectief en samenhangend pakket van maatregelen waarmee wordt voldaan aan de regelgeving voor luchtkwaliteit, is het nodig twee sporen te volgen en uit te werken. Ten eerste moet worden verzekerd dat de hiervoor aangegeven maatregelen worden gespecificeerd naar inhoud, naar verantwoordelijke partij, financiering, tijdplanning en resultaat. Daartoe is een nadere analyse uitgevoerd in de Notitie Luchtkwaliteit PMR van september 2006. Deze notitie is aan de Tweede Kamer toegestuurd ten behoeve van de parlementaire behandeling van de PKB. Om de inzet van de daarbij betrokken overheidspartijen vast te leggen zal vervolgens een bestuursakkoord tot stand worden gebracht tussen het Rijk en de regionale PMR-partners. In deze Overeenkomst Lucht zullen concrete afspraken worden gemaakt over het treffen van maatregelen. Het Rijk zal daarin zijn aandeel nemen en zo mogelijk een deel van de maatregelen vastleggen in het in 2007 te nemen (ontwerp-)Tracébesluit Maasvlakte - Vaanplein. Het Havenbedrijf Rotterdam zal bijvoorbeeld kunnen bijdragen door het stellen van voorwaarden bij de gronduitgifte en door het nemen van maatregelen in het bestaande havengebied. Voorts zal het Regionaal Actieprogramma Luchtkwaliteit een rol kunnen spelen, dat tot stand is gebracht tussen de partijen verenigd in ROM-Rijnmond.

De tweede lijn is de publiekrechtelijke borging in het bestemmingsplan, waarin bij de ruimtelijke afweging voor de Tweede Maasvlakte de luchtkwaliteit per saldo niet mag afnemen.

De Overeenkomst Lucht zal ten tijde van de totstandkoming van het bestemmingsplan zeker moeten stellen dat de beoogde maatregelen ook werkelijk worden getroffen.

Overigens blijven de te nemen maatregelen niet beperkt tot de thans voorziene maatregelen om de toename van de concentraties door PMR te compenseren. De inspanningen van Rijk, provincie en gemeenten blijven gericht op het verder terugbrengen van de overschrijdingen van de grenswaarden in dit gebied. Realisering van PMR brengt die verdergaande reductie van luchtverontreinigende stoffen niet in gevaar. Zo zet het kabinet zich in om de uitstoot van (passerende) zeeschepen te verminderen. Daartoe staat een aantal maatregelen op stapel: schepen op de Noordzee varen met ingang van november 2007 verplicht met schonere brandstof (minder zwavel).

Ook stoken schepen aan de kade met ingang van 2010 verplicht met laagzwavelige brandstof. Minder zwavel in de brandstof betekent minder uitstoot van SO₂ en fijn stof. Daarnaast is Nederland één van de voortrekkers in het internationale overleg gericht op aanscherping van internationale regelgeving met betrekking tot luchtemissies door zeeschepen (aanscherping Marpol Annex VI). Verder wordt onderzoek gedaan naar walstroom en naar de mogelijkheid om in het bestaande (vrijwillige) Green Award-systeem eisen op gebied van luchtemissies op te nemen.

Op basis van de nu beschikbare informatie acht het kabinet het voldoende waarschijnlijk dat onder het Blk 2005 voor PMR een invulling kan worden gegeven aan de saldobenadering, die een eventuele toets door de Raad van State kan doorstaan. Mocht echter te zijner tijd blijken dat saldering op project-niveau volgens het Besluit Luchtkwaliteit 2005 onvoldoende perspectief biedt, dan zal saldering van PMR plaatsvinden op basis van de in voorbereiding zijnde Wet luchtkwaliteit.

Kaderrichtlijn Water

In de oorspronkelijke PKB-plus is geen aandacht besteed aan de Kaderrichtlijn Water (KRW). Voor deze PKB PMR (2006) is bezien welke eisen de KRW stelt en is nagegaan of de deelprojecten (landaanwinning, 750 hectare natuur- en recreatiegebied en Bestaand Rotterdams Gebied) uitvoerbaar zijn onder de KRW.

De KRW geeft richting aan het Europese waterkwaliteitsbeleid maar laat de lidstaten nadrukkelijk ruimte voor concrete invulling. De KRW beoogt dat de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater in 2015 in een goede toestand verkeert. Voor oppervlaktewater staat daarbij centraal een goede chemische en een goede ecologische toestand. Voor grondwater geldt een goede chemische en goede kwantitatieve toestand. Voor de toepassing van de KRW is van belang dat specifieke beheersmaatregelen ten aanzien van prioritaire (gevaarlijke) stoffen nog zullen worden uitgewerkt in een zogenaamde dochterrichtlijn prioritaire stoffen, waarvoor ten tijde van het opstellen van de PKB nog geen voorstellen bekend zijn.

De vraag of de PKB PMR (2006) het bereiken van de KRW-doelstelling over een goede kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater niet onmogelijk maakt speelt het meest bij het deelproject landaanwinning. Het gaat daarbij zowel om de landaanwinning zelf als om het gebruik ervan. Naar verwachting kan bij het gebruik van de landaanwinning worden voldaan aan het voorschrift van 'geen achteruitgang' van de KRW, aangezien:

- Het bij nieuw te vestigen bedrijven op de Tweede Maasvlakte zal gaan om moderne bedrijven waar de nodige maatregelen kunnen worden genomen om lozingen vergaand terug te dringen.
- 'Geen achteruitgang' betrekking heeft op de 'toestand van het waterlichaam'. Toename van belasting met verontreiniging kan worden geaccepteerd indien deze toename niet leidt tot wijziging naar een lagere klasse.
- Door de omvang van de betrokken waterlichamen een beperkte lozing niet direct tot nieuwe normoverschrijding hoeft te leiden.

Deze aspecten leiden er toe dat er op de Tweede Maasvlakte ruimte is voor nieuwe bedrijvigheid. Te zijner tijd zal bij vergunningverlening op grond van de Wet verontreiniging oppervlaktewater moeten worden vastgesteld welke eisen gaan gelden voor bedrijven die zich willen vestigen.

Mogelijk ontstaat er een enkel knelpunt ten aanzien van de emissie van specifieke prioritaire (gevaarlijke) stoffen zoals PAK's, waar de KRW uitfasering voor beoogt. Dit is echter geen specifiek probleem voor de Tweede Maasvlakte maar raakt de gehele Europese economie.

Bij de voorbereidingen van de vervolgbesluiten voor de Tweede Maasvlakte zal – in relatie tot de best beschikbare technieken – blijken welke mogelijke consequenties het beleid van de Europese Unie op dat moment heeft voor nieuwe lozingen van (prioritaire) gevaarlijke stoffen. Het is mogelijk dat in een beperkt aantal gevallen geen vergunning (op grond van de Wet milieubeheer en de Wet verontreiniging oppervlaktewater) meer kan worden verkregen of dat er aan de beheersing van emissies nadere voorwaarden worden gesteld.

Samengevat: de bestemming en de inrichting van de Tweede Maasvlakte hoeft geen specifieke belemmeringen op te leveren voor het bereiken van de KRW-doelstellingen.

Voor het deelproject 750 hectare natuur- en recreatiegebied wordt verwacht dat de beoogde transformatie een positieve bijdrage zal leveren aan het doel de kwaliteit van het water in een goede chemische en ecologische toestand te brengen. Voor BRG geldt voorts dat verwacht mag worden dat realisering van de leefbaarheidsprojecten een licht positief effect op de waterkwaliteit zullen hebben. Realisatie van de intensiveringsprojecten leidt naar verwachting tot een geringe, maar geen significante, achteruitgang van de waterkwaliteit van omliggende oppervlaktewateren.

4.3.2. Procedurele hoofdlijnen

Concrete beleidsbeslissingen en beslissingen van wezenlijk belang

Hierboven is reeds toegelicht waarom de PKB moet en kan worden uitgebracht zonder concrete beleidsbeslissingen. Met omzetting van de eerdere concrete beleidsbeslissingen in beslissingen van wezenlijk belang drukt het kabinet zijn commitment uit voor de in die beslissingen geregelde reserveringen en randvoorwaarden. In formele zin is afwijking van beslissingen van wezenlijk belang slechts mogelijk met toepassing van artikel 2b van de WRO (wijzigings- of herzieningsprocedure). In materiële zin wordt hiermee indicatie gegeven van het belang dat het kabinet hecht aan deze beslissingen. Complementair hieraan heeft het kabinet de intentie en bereidheid om de doorzetkracht van de PKB veilig te stellen door zonedig gebruik te maken van het aanvullend instrumentarium uit de huidige WRO en de nieuwe Wro; hierover is een afzonderlijke passage in dit hoofdstuk opgenomen.

Inpassing strategische milieubeoordeling

Zoals opgemerkt in hoofdstuk 1, is ingevolge de zogenoemde SMB-richtlijn het opstellen van een Strategische Milieubeoordeling verplicht waarin de milieueffecten van het in deze PKB vervatte plan op hoofdlijnen zijn beschreven.

Ten opzichte van het eerder opgestelde MER is enerzijds sprake van een aanvulling en actualisatie en is anderzijds de beschrijving en beoordeling van het zogenoemde meest milieuvriendelijke alternatief komen te vervallen. Het toenmalige MER blijft overigens als zodanig zijn betekenis (beschrijving van de milieueffecten in relatie tot het Ontwerp PKB-plus deel 1) behouden. De aanvullende en deels overlappende beoordeling is zo goed mogelijk in de lopende procedure ingepast. Het SMB-rapport is als gevolg daarvan op onderdelen een bevestiging van het MER, op andere onderdelen een geactualiseerde versie daarvan.

Doorzetkracht van de PKB

Deze PKB biedt het ruimtelijk beleidskader voor de realisering van PMR en de daarin begrepen deelprojecten via nadere besluitvorming door en inbreng van – in eerste instantie – de provincie Zuid-Holland (streekplan, projectleiding realisering 750 hectare natuur- en recreatiegebied), gemeente Rotterdam (bestemmingsplan en MER inrichting Tweede Maasvlakte, bestemmingsplan noordflank Rotterdam voor een deel van de 750 hectare natuur- en recreatiegebied, projectleiding Bestaand Rotterdams Gebied), het Havenbedrijf Rotterdam (projectleiding landaanwinning, MER aanleg) en de Stadsregio Rotterdam (Groene Verbinding). In het verlengde daarvan ligt de noodzakelijke medewerking van onder meer de gemeenten Albrandswaard en Berkel en Rodenrijs (bestemming en inrichting van het deel van de 750 hectare natuur- en recreatiegebied op Midden IJsselmonde respectievelijk in de noordflank van Rotterdam), Westvoorne (inpassing

geluidscontour Tweede Maasvlakte in bestemmingsplan) en de kustgemeenten tussen Den Haag en Vlissingen (realisatie van de natuurcompensatie). Het kabinet heeft vertrouwen in de doorwerking en medewerking van de bovengenoemde bestuursorganen. Dit vertrouwen is onder meer gestoeld op de samenwerking met de regionale PMR-partners, de aanpassingen die al in diverse ruimtelijke plannen zijn opgenomen of die worden voorbereid en op de afspraken in Bestuursakkoord en Uitwerkingsovereenkomsten.

Deze PKB bevatte aanvankelijk concrete beleidsbeslissingen. Voor de kernpunten van deze PKB was daarmee verzekerd dat andere overheden in hun ruimtelijke besluiten deze beslissingen in acht zouden nemen. De nu voorliggende PKB bevat geen concrete beleidsbeslissingen meer. Vanwege het belang van het in deze PKB PMR (2006) opgenomen beleid gaat het Rijk ervan uit dat provincies en gemeenten in hun eigen beleid rekening houden met de inhoud van deze PKB, waaronder de daarin vervatte beslissingen van wezenlijk belang. Deze PKB is voor het Rijk de basis voor de beoordeling van het ruimtelijke beleid van deze andere overheden. Het Rijk zal daarop toetsen.

Daarnaast beschikt het Rijk over enkele instrumenten die het mogelijk maken om ook bij een PKB zonder concrete beleidsbeslissingen actief een afdoende doorzetkracht in het ruimtelijke spoor uit te oefenen. De beschikbare instrumenten maken onderdeel uit van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

Het gaat onder meer om de bestuurlijke aanwijzing ex artikel 37 WRO en de twee modules (Rijksprojectbesluit en de uitvoeringsmodule) van de Rijksprojectenprocedure ex artikel 39a WRO. Een nieuw instrument, dat in de nieuwe Wro beschikbaar gaat komen, is het Inpassingsplan. Daarmee krijgt het Rijk de bevoegdheid een ruimtelijk plan vast te stellen dat deel uitmaakt van het gemeentelijk bestemmingsplan. Behalve het Rijk beschikt ook de provinciale overheid over de bevoegdheid een bestuurlijke aanwijzing te geven en – na inwerking-treding van de nieuwe Wro – een inpassingsplan vast te stellen.

Met het hiervoor geschetste instrumentarium beschikt het Rijk, en voor een deel ook de provincie Zuid-Holland, over voldoende mogelijkheden om de PKB in de ruimtelijke besluiten op alle bestuurlijke niveaus te verankeren en daarmee de basis te leggen voor de realisatie. Welk instrument in welke situatie nodig is om deze doorzetkracht tot uiting te brengen kan niet op voorhand in deze PKB worden bepaald. De inzet van en de keuze voor een bepaald instrument is afhankelijk van de aard van het te nemen besluit, de eventuele weerstand die aanwezig is bij de bevoegde bestuursorganen en de stand in de procedure. Indien de provincie Zuid-Holland bereid is tot het geven van een aanwijzing of het vaststellen van een inpassingsplan, dan treedt het Rijk terzake niet op. Indien noodzakelijk is het Rijk bereid om het instrument in te zetten dat nodig is om tot tijdige realisatie te komen van de projecten, zoals genoemd in deze PKB teneinde de samenhang van PMR te waarborgen.

Deze bereidheid betreft nadrukkelijk alle onderdelen van PMR; dat wil zeggen de landaanwinning met de natuurcompensatie, de 750 hectare natuur- en recreatiegebied en de projecten in Bestaand Rotterdams Gebied.

De procescoördinatie, zoals hierna staat beschreven onder het kopje “vervolgbesluiten, realisatie en rechtsbescherming” dient mede om de toepassing van de doorzetkracht te optimaliseren. Het kabinet heeft de bereidheid en het voornemen om het hem ter beschikking staande instrumentarium zo nodig in te zetten, uitgesproken in hoofdstuk 3, paragraaf 3.5 van deze PKB PMR (2006).

Waarborging natuurcompensatie

In de oorspronkelijke PKB-plus is als beslissing van wezenlijk belang neergelegd dat besluiten over de uitvoering van (fasen van) de landaanwinning vergezeld dienden te gaan van een besluit over maatregelen ter compensatie van significante negatieve effecten op beschermde natuurwaarden. Tevens was daarbij bepaald dat de compensatie gereed zou moeten zijn op het moment dat de effecten optreden.

In haar uitspraak van 26 januari 2005 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State geoordeeld dat met dit instrument niet was voorzien in voldoende waarborgen dat de aanleg van de landaanwinning zou worden afgestemd op de verwezenlijking van het Zeereservaat en dat aldus voldoende compensatie voor de gevolgen van de landaanwinning voor de algehele samenhang van Natura 2000 op de lange termijn zou worden geboden. Om dit resultaat te bereiken had deze beslissing van wezenlijk belang in de vorm van een concrete beleidsbeslissing moeten worden gegoten. Door dat niet te doen is, aldus de Afdeling, in strijd gehandeld met artikel 6, vierde lid, van de Habitatrictlijn.

Hiervoor is aangegeven dat in de PKB PMR (2006) geen concrete beleidsbeslissingen meer zijn opgenomen en waarom. Dit betekent evenwel niet dat om die reden niet meer is voorzien in voldoende waarborgen dat de aanleg van de landaanwinning is afgestemd op de verwezenlijking van het Zeereservaat. Op 1 oktober 2005 is de (gewijzigde) Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden welke wetswijziging strekt ter implementatie van de gebiedsbescherming uit de Vogel- en Habitatrictlijn. In de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 zijn de eisen die gelden op grond van de Vogel- en Habitatrictlijn overgenomen. Het systeem van de Natuurbeschermingswet 1998 biedt nu de waarborgen dat de compenserende maatregelen (waaronder verwezenlijking van het Zeereservaat), die nodig zijn om de algehele samenhang van Natura 2000 te waarborgen, ook daadwerkelijk en tijdig worden getroffen.

Er is dan ook geen reden meer om deze koppeling middels een concrete beleidsbeslissing vast te leggen en te borgen in een PKB.

Vervolgbesluiten, realisatie en rechtsbescherming

In deze PKB legt het Rijk zijn keuzen voor de ruimtelijke ontwikkeling van de mainport Rotterdam vast. Deze ruimtelijke keuzen vormen een belangrijk kader voor de realisatie van PMR, maar zijn daarvoor op zichzelf niet voldoende. Essentieel daarbij is het dragende ruimtelijke vervolgbesluit van het bestemmingsplan voor de landaanwinning waarin de belangrijke onderbouwingen voor de landaanwinning en het gebruik als haven- en industriegebied concreet aan de orde komen. Het initiatief en de verantwoordelijkheid voor de vervolgstappen ligt bij de betrokken projectpartners en daarmee buiten het directe bereik van deze PKB. Niettemin acht het kabinet het zinvol om, mede gelet op het loslaten van de concrete beleidsbeslissingen, een schets te geven van zijn rol in en het verloop van het vervolgtraject.

Het Rijk ziet, voortvloeiend uit de procescoördinatie, voor zichzelf een aanvullende rol om het daadwerkelijk en in samenhang doorlopen van de vervolgstappen maximaal te bevorderen. Naast de eventueel benodigde borging van de doorzetkracht in het ruimtelijke spoor zijn hiervoor de verdere afspraken met de PMR-partners over de organisatie van de uitvoering en de samenloop van de vervolgbesluiten van belang.

Complementair daaraan streeft het Rijk naar een zo groot mogelijke transparantie in de besluitvorming met het oog op een kwalitatief hoogwaardige en beheersbare inspraak.

De doorzetkracht is reeds hiervoor beschreven. De organisatie van de uitvoering (waaronder de financiering) is vastgelegd in het Bestuursakkoord van juni 2004 en nader uitgewerkt in de Uitwerkingsovereenkomsten per deelproject van september 2005. De uitvoeringsverantwoordelijkheid van de deelprojecten ligt bij de regionale partners die de deelprojecten voor eigen rekening en risico zullen uitvoeren.

Om een tweetal redenen zullen partijen ook bij de realisatie een intensieve vorm van samenwerking aangaan. Ten eerste ligt aan de uitvoering een groot aantal vervolgbesluiten ten grondslag, waarbij de diverse PMR-partners uiteenlopende rollen vervullen, die vastgelegd zijn in of direct voortkomen uit de regelgeving voor die vervolgbesluiten. Een goede coördinatie, met behoud van ieders taken en bevoegdheden, is noodzakelijk voor een voortvarende besluitvorming bij de vervolgbesluiten.

Ten tweede hecht het Rijk grote waarde aan het in samenhang tot ontwikkeling komen van het gehele Project Mainportontwikkeling Rotterdam. Met name de verzekering dat niet alleen de economisch rendabele elementen uit deze PKB tot stand komen, maar ook de onderdelen die zijn ontwikkeld voor het vergroten van de leefbaarheid in de regio, kan alleen worden geboden als alle partijen in gezamenlijkheid optreden en zich met elkaar verantwoordelijk achten

voor de totstandkoming van het complete pakket van PMR. Het gaat om een bestuurlijk commitment dat partijen, naast de instemming met deze PKB en de ondertekening van de Uitwerkingsovereenkomsten, vast zullen houden door samenwerking tot stand te brengen en zorg te dragen voor coördinatie bij de uitvoering van alle drie de deelprojecten.

Deze coördinatie zal, met inachtneming van de hiervoor aangegeven verdeling van de verantwoordelijkheden voor de realisatie van de deelprojecten, in stand blijven tot alle partijen de uitvoering van de drie deelprojecten van deze PKB voldoende verzekerd weten. Maatschappelijke organisaties adviseren de bestuurlijke partijen binnen nader aan te geven kaders.

In vervolg op de PKB moet een groot aantal besluiten tot stand komen voorafgaande aan de feitelijke realisatie. Deze vervolgbesluiten geven uitwerking aan de hoofdlijnen, zoals die in deze PKB zijn opgenomen. Een goede onderlinge afstemming van deze vervolgbesluiten is nodig om de doorlooptijden zo beperkt mogelijk te houden. Echter de onderlinge afstemming is ook van wezenlijk belang om de rechtsbescherming van belanghebbenden goed tot zijn recht te laten komen en daarmee de maatschappelijke inbreng in en acceptatie van de besluitvorming te borgen. Om te voorkomen dat voor belanghebbenden onduidelijkheid bestaat over de plek en de procedure waarin zij hun belangen bij de rechter kunnen laten toetsen, zullen de verantwoordelijke bestuursorganen samenhang in de vervolgbesluiten aanbrengen.

Het dragende ruimtelijke vervolgbesluit voor de landaanwinning is het bestemmingsplan voor de Tweede Maasvlakte. In dat besluit komen de belangrijke onderbouwingen voor de landaanwinning en het gebruik als haven- en industriegebied aan de orde. Ten aanzien van de natuurcompensatie wordt de omvang, de aard en de tijdige realisatie verzekerd middels de vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998. De instelling van het Zeereservaat, de aanleg van duinen en de zeereep vormen middels deze vergunning een voorwaarde voor het kunnen starten met de landaanwinning. De concessie voor de landaanwinning vormt een voorwaarde om met de werkzaamheden (eerste plons) van start te gaan. De overige ruimtelijke besluiten (bijvoorbeeld aanpassing van bestemmingsplannen van aanliggende gebieden) en vergunningen (bijvoorbeeld voor de zandwinning) zijn noodzakelijk voor het ten volle kunnen realiseren van het deelproject landaanwinning.

Het kabinet neemt het initiatief om met de bevoegde bestuursorganen in de diverse procedures tot afstemming te komen. Daarbij acht het kabinet het relevant om in elk geval de procedures die nodig zijn voor de landaanwinning, te weten het bestemmingsplan, de vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 en de concessie voor de landaanwinning, inclusief de daarbij behorende milieueffectrapportages, zo veel mogelijk parallel te schakelen.

Samenvattend overzicht procescoördinatie

Bij de uitvoering van het in deze PKB PMR (2006) vastgelegde beleid is gedurende diverse jaren een groot aantal partijen betrokken. De realisatie is gebaseerd op uiteenlopende procedures waarbij diverse partijen in diverse hoedanigheden een rol spelen. Teneinde in dit samenstel van partijen en procedures tot een goed samenspel te komen, waarbij zorgvuldigheid en snelheid belangrijke invalshoeken vormen, is coördinatie gewenst. Belangrijke elementen om dit goede samenspel te bereiken zijn:

- Het Bestuursakkoord, de Uitwerkingsovereenkomsten en de daarin opgenomen afspraken over realisatie, financiering en monitoring;
- De doorzetkracht die het Rijk en de provincie Zuid-Holland met het ruimtelijke instrumentarium tot stand brengen;
- De afspraken om de procedures te coördineren die voor de realisatie van de deelprojecten moeten worden doorlopen;
- Een overeenkomst waarin de maatregelen voor luchtkwaliteit zijn opgenomen.

Hier wordt volstaan met het aanstippen van deze elementen en het verwijzen naar afzonderlijke passages in deze PKB PMR (2006) waarin wel dieper op de afzonderlijke elementen wordt ingegaan. Met het oog op de kwaliteit van de besluitvorming, de verantwoording daarover en de zorgvuldigheid van te maken afwegingen is het goed om op te merken dat samenspel inhoudt dat elke partij vanuit een eigen verantwoordelijkheid bijdraagt aan de realisatie.

4.4 Aanvullende toelichting en motivering bij Bestaand Rotterdams Gebied (bwb 1)

In deze paragraaf wordt, deels in afwijking van en deels in aanvulling op de toelichting op het onderdeel Bestaand Rotterdams Gebied in deel 4 van de PKB-plus, een toelichting gegeven op dit deelproject. Deze toelichting heeft tot doel de ontwikkelingen ter zake van deze deelprojecten aan te geven.

Het deelproject Bestaand Rotterdams Gebied omvat twee onderdelen:

- Projecten voor intensivering en optimalisering van het ruimtegebruik;
- Projecten voor een verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving.

Uit de dubbele doelstelling voor PMR blijkt dat de maatregelen en projecten uit de onderhavige PKB een deel van de problematiek van het Rijnmondgebied omvatten. Het samenwerkingsverband ROM-Rijnmond bestrijkt de volle breedte

van de problematiek. Met de projecten voor intensivering en optimalisering van het ruimtegebruik wordt beoogd in het Rotterdamse Havengebied 200 hectare extra ruimte vrij te laten komen die kan worden (her)gebruikt door verschillende groeisectoren. De projecten zijn in de SMB beschreven. Sinds het uitbrengen van deel 4 van de PKB-plus is met deze projecten al ruim 100 hectare ruimte vrijgekomen. Naar verwachting zal de doelstelling van 200 hectare uiterlijk in 2021 zijn bereikt.

Om de doelstelling verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving te bereiken, zijn tien projecten/aandachtspunten geïnitieerd. Ook deze projecten zijn nader omschreven in de SMB en beknopt aangeduid in hoofdstuk 3. Ten opzichte van de situatie ten tijde van de vaststelling van de PKB-plus is een aantal wijzigingen doorgevoerd, die voortvloeien uit de actualisatie van de projecten.

4.5 Aanvullende toelichting en motivering bij Landaanwinning

In deze paragraaf wordt een beknopte onderbouwing gegeven bij die onderdelen van het besluit voor de landaanwinning die zijn gewijzigd ten opzichte van de PKB-plus dan wel aanleiding geven tot een nadere toelichting. Het betreft in de eerste plaats het zoekgebied voor de landaanwinning en, in samenhang daarmee, het zoekgebied voor het Zeereservaat en de verlengde demarcatielijn.

Daarnaast wordt de mogelijke fasering van de landaanwinning nader toegelicht, evenals de besluitvorming over het zoekgebied voor de zandwinning. Tenslotte komen de (deels aanvullende) onderzoeken naar de effecten op beschermde natuurwaarden in de Voordelta en de Waddenzee aan de orde, evenals de in de PKB opgenomen milieurandvoorwaarden voor de uitvoering.

4.5.1. Omvang en locatie zoekgebied Landaanwinning (bwb 2)

De in bwb 2 en figuur 3.1 neergelegde geografische aanduiding betreft een zoekgebied voor de landaanwinning die noodzakelijk is voor realisering van het beoogde haven- en industrieterrein in de Noordzee. Het zoekgebied beslaat een oppervlakte waarin vervolgens de exacte locatie van de landaanwinning moet worden gevonden. Bij de bepaling van dit zoekgebied is aangesloten bij hetgeen hierover eerder in de PKB-plus in een concrete beleidsbeslissing was bepaald. Weliswaar is inmiddels nadere informatie beschikbaar over de bij de uitwerking van de PKB beoogde variant, maar dit doet niet af aan de functie die de PKB op dit moment in de procedure dient te vervullen. In de PKB wordt de ruimte gereserveerd waarbinnen het realiseren van een landaanwinning mogelijk wordt gemaakt. De keuze die in het vervolgtraject op uitvoeringsniveau wordt gemaakt is afhankelijk van technische, economische en ecologische factoren. De PKB stelt daarnaast randvoorwaarden in de vorm van ruimtelijke grenzen, milieugebruiksruimte en geeft uitgangspunten voor het treffen van

compenserende maatregelen bij het optreden van negatieve effecten op beschermde natuurwaarden. Hiermee wordt een kader geboden voor zowel de ruimtelijke invulling als voor de mogelijk hieruit voortvloeiende opgave aan natuurcompensatie.

Ter beoordeling van de milieueffecten is het zoekgebied in de bij PKB-plus deel 1 behorende MER, verbeeld door een tweetal varianten (referentieontwerp I en referentieontwerp II). Deze beschrijving is overgenomen in het SMB-rapport behorende bij de voorliggende PKB PMR (2006). Naar verwachting zullen de effecten van het inmiddels in het projectenspoor ontwikkelde Doorsteekalternatief passen binnen de beschreven effecten.

4.5.2. Demarcatielijn (bwb 3)

In de oorspronkelijke PKB-plus was in de vorm van een concrete beleidsbeslissing opgenomen dat de al bestaande demarcatielijn in west-zuidwestelijke richting wordt verlengd, hetgeen betekent dat in de Haringvlietmond direct ten zuiden van deze lijn geen landaanwinning voor een haven- en industrieterrein is toegestaan. Dit besluit is als beslissing van wezenlijk belang in de PKB opgenomen onder de aantekening dat:

- In het thans geldende streekplan de verlengde demarcatielijn is opgenomen;
- De waarde van de opname van de demarcatielijn (zie de oorspronkelijke PKB in paragraaf 6.3.4.) betrekking had op de waarborg van de juridische status van de demarcatielijn.

Met het wegvallen van de concrete beleidsbeslissingen in de PKB vervalt deze juridische status met de verplichte doorwerking naar ruimtelijke besluiten van andere overheden.

4.5.3. Fasering landaanwinning (bwb 9)

De toelichting op de oorspronkelijke PKB Deel 4 gaat in paragraaf 6.4 nader in op gefaseerde aanleg van de landaanwinning. Daarin specificeert het kabinet de keuze voor een gefaseerde realisering van de landaanwinning op basis van de daadwerkelijke marktvraag als volgt:

- De omvang van de fasen, het aantal fasen en de volgorde van de landaanwinning zijn onderwerpen van nadere uitwerking in het projectenspoor;
- De voordelen van fasering zijn van groter belang dan het risico dat op de landaanwinning versnippering ontstaat;
- Ten aanzien van het in één keer aanleggen van de buitencontour geldt dat deze aanlegstrategie in het projectenspoor eventueel kan worden meegenomen als optie en dat de randvoorwaarden in de PKB daarvoor het kader bieden. Ditzelfde geldt voor de volgorde van fasering (noord - zuid of omgekeerd).

Deze toelichting is nog steeds van toepassing op en van belang voor de wijze waarop de landaanwinning wordt uitgewerkt in het projectenspoor. Bij de uitwerking is intussen nieuwe informatie beschikbaar gekomen die relevant is voor de wijze van aanleg en de fasering.

Het voorstel om de buitencontour in één keer aan te leggen, waar in de oorspronkelijke toelichting in de vorm van een optie naar wordt verwezen, heeft inmiddels meer realiteitswaarde gekregen bij de uitwerking van de Doorsteekvariant. Bij de Doorsteekvariant is de aanleg van de buitencontour in één keer kosteneffectief omdat wordt vermeden dat na verloop van tijd verplaatsing nodig is van de zeewering zelf en de daarop en daarin gelegen weg-, spoorinfrastructuur en nutsvoorzieningen.

De aanleg van de zeewering in één keer op de uiteindelijke buitencontour van de landaanwinning maakt het nog steeds mogelijk om de gewenste fasering aan te brengen in de aanleg van het eigenlijke haven- en industriegebied (het binnengebied). Naar gelang de marktvraag naar ruimte zich aandient kan binnen de zeewering meer zand worden opgespoten om haven- en industriegebied tot stand te brengen.

Het Rijk legt in deze PKB de randvoorwaarden vast die bij de wijze van aanleg in acht moeten worden genomen. Binnen deze randvoorwaarden kunnen het Havenbedrijf Rotterdam als investeerder en toekomstige eigenaar en de gemeente Rotterdam als bestemmingsplanautoriteit de meest geëigende aanlegstrategie volgen. Deze PKB biedt derhalve de gelegenheid om als aanlegstrategie te kiezen voor het in één keer aanleggen van de zeewering en het vervolgens stapsgewijs invullen van het haven- en industriegebied. Het is echter ook toegestaan om tot een andere strategie te komen.

De randvoorwaarden die in deze PKB zijn opgenomen zijn in hoofdlijn:

- De effecten op de natuur moeten door de wijze van aanleg zo beperkt mogelijk zijn en over de gehele aanlegperiode bezien niet groter worden dan was voorzien bij de gefaseerde aanleg in de oorspronkelijke PKB.
- Tevens moet aannemelijk worden gemaakt dat afdoende mogelijkheden beschikbaar zijn om eventueel na de aanleg optredende tegenvallende effecten op de beschermde natuur alsnog te compenseren.
- De feitelijke markt vraag naar ruimte moet de aanleg van de volgende fase rechtvaardigen.

Voor zover het gaat om de ruimtelijke aspecten vindt besluitvorming plaats in het bestemmingsplan. De waterstaatkundige aspecten komen aan de orde bij de concessieverlening voor de aanleg van de landaanwinning. De borging van de mitigatie en compensatie voor de natuur is – naast de vastlegging in deze PKB in beslissingen van wezenlijk belang – verzekerd via de Natuurbeschermingswet 1998. De beoordeling van de natuureffecten, de mitigatie en de aard, omvang en tijdige realisatie van de compensatie zijn onderwerp van de vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998. Zonder deze vergunning mogen de werkzaamheden geen aanvang nemen.

De toets omtrent de omvang van de markt vraag naar ruimte krijgt, conform de Uitwerkingsovereenkomst tussen de Staat en het Havenbedrijf Rotterdam, gestalte doordat het Rijk goedkeuring moet geven voor het starten van de realisatie van de landaanwinning.

Ten behoeve van deze goedkeuring moet het Havenbedrijf aantonen dat de markt vraag in dezelfde orde van grootte ligt als in juni 2004 ten tijde van de ondertekening van het Bestuursakkoord.

Om te kunnen constateren of de compensatie, zoals die in de vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 is aangegeven afdoende is, zal monitoring plaatsvinden. Als daaruit blijkt dat de te beschermen natuurwaarden meer worden aangetast dan met de aangebrachte maatregelen wordt gecompenseerd, of bij tegenvallende effecten van de compensatie zelf, ontstaat de noodzaak tot aanvullende compensatie. Op dat moment zal worden bepaald hoe aanvullende maatregelen effectief en efficiënt kunnen worden getroffen.

Het advies dat de Europese Commissie op 24 april 2003 heeft uitgebracht naar aanleiding van het onderzoek naar de effecten van de landaanwinning op de bestaande natuurwaarden van de Voordelta, Voornes Duin, Duinen van Goeree/Kwade Hoek staat niet aan het in één keer aanleggen van de zeekering in de weg, nu genoemd onderzoek betrekking heeft op de effecten van de landaanwinning als zodanig.

4.5.4. Toegankelijkheid van de haven voor scheepvaart (bwb 8)

De PKB legt in een beslissing van wezenlijk belang vast dat de huidige veilige afwikkeling van de scheepvaart in combinatie met een vlotte bereikbaarheid voor de bestaande en nieuwe havengebieden blijft gehandhaafd. Daartoe moet ruimte worden gereserveerd en moeten zonodig maatregelen worden getroffen. In de oorspronkelijke PKB-plus werd in dit verband verwezen naar nader onderzoek, waaronder onderzoek naar de ontsluiting voor de binnenvaart.

Inmiddels is over deze toegankelijkheid onderzoek in uitvoering genomen. De Rijkshavenmeester, als eerste verantwoordelijk voor de nautische veiligheid, heeft daarbij in algemene zin geconstateerd dat doorsteekvarianten van het havenontwerp kunnen voldoen aan de eisen van nautische veiligheid. Bij het verder uitwerken van de ontwerpen van de landaanwinning in het projectenspoor zal het daarvoor op te stellen milieueffectrapport de aspecten veiligheid en bereikbaarheid specificeren, zodat een nadere toets aan de beslissing van wezenlijk belang mogelijk wordt. Hiermee is gevolg gegeven aan de gestelde onderzoeksvereisten. Met volledig behoud van de essentie van de oorspronkelijke beslissing van wezenlijk belang (waarborg van veilige afwikkeling én vlotte bereikbaarheid) is in de PKB PMR (2006) de verwijzing naar nader onderzoek geschrapt.

4.5.5. Zoekgebied zandwinning (bwb 10)

Voor de landaanwinning is zand nodig. Voor de plaats waar de benodigde zandwinning kan plaatsvinden geeft de oorspronkelijke PKB-plus een zoekgebied aan. Dit zoekgebied ligt deels buiten de 12-mijlszone. De afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft in haar uitspraak over deze concrete beleidsbeslissing geconstateerd dat de Wet op de ruimtelijke ordening niet van toepassing is buiten de 12-mijlszone. Derhalve, zo constateert de Afdeling ontbeert deze concrete beleidsbeslissing, voor zover het gaat om het gedeelte van het zoekgebied buiten de 12-mijlszone, een grondslag in de wet. Dit betekent volgens de afdeling overigens niet dat het kabinet niet bevoegd is buiten de 12-mijlszone beleid te voeren en dit beleid zonder de kwalificatie concrete beleidsbeslissing in een PKB op te nemen.

In vervolg hierop neemt het kabinet in deze PKB PMR (2006) een overeenkomstige beslissing als in de oorspronkelijke PKB-plus, maar thans in de vorm van een beslissing van wezenlijk belang. Daarbij is aangetekend dat, voor zover het zoekgebied is gelegen buiten de 12-mijlszone, de beslissing valt onder het algemeen regeringsbeleid.

Voorts is de tekst uit de oorspronkelijke PKB-plus deel 4 genuanceerd, met als resultaat dat een gelijkblijvende waarborg voor de natuur wordt gecombineerd met wat meer flexibiliteit ten aanzien van de zandwinning. De eventueel noodzakelijke natuurcompensatie als gevolg van de zandwinning zal zo veel mogelijk worden afgestemd op de compenserende maatregelen welke voortvloeien uit de landaanwinning, om te borgen dat er sprake is van een samenhangend pakket.

4.5.6. Europese en Nederlandse natuurbeschermingsregelgeving (bwb's 14 tot en met 18)

(Natuur-)compensatie bij landaanwinning (bwb 14)

De tekst van deze beslissing van wezenlijk belang is enigszins aangepast. Hierdoor sluit deze beter aan bij de terminologie zoals die in de genoemde regelgeving wordt gehanteerd.

Voorts is de laatste volzin van deze bwv geschrapt omdat de thans geldende Natuurbeschermingswet 1998 voldoende waarborgen biedt dat de aanleg van de landaanwinning wordt afgestemd op de verwezenlijking van het Zeereservaat en dat aldus voldoende compensatie voor de gevolgen van de landaanwinning voor de algehele samenhang van Natura 2000 op de lange termijn wordt geboden. Verwezen wordt naar het hieromtrent gestelde in subparagraaf 4.3.2. onder het kopje "waarborging natuurcompensatie".

Wet- en regelgeving

Door de PKB wordt landaanwinning mogelijk gemaakt in de gebieden Voordelta, Voornes Duin, Duinen van Goeree/Kwade Hoek, die zijn aangewezen als Speciale Beschermingszone (SBZ) op grond van de Europese Vogelrichtlijn en is aangemeld in het kader van de Europese Habitatrichtlijn. De aanwijzing van het Natura 2000-gebied 'Voordelta' op grond van de Natuurbeschermingswet 1998, waarmee de Europese gebiedsbescherming in de Nederlandse wetgeving wordt geïmplementeerd, wordt in 2006 verwacht.

Voor de realisering van de landaanwinning is, in afwachting van aanwijzing van de Voordelta, Voornes Duin, Duinen van Goeree/Kwade Hoek op grond van de Natuurbeschermingswet 1998, het afwegingskader van artikel 6 van de Habitatrichtlijn rechtstreeks van toepassing. Dit artikel, en dan met name de leden 3 en 4 daarvan, voorziet in een reeks procedurele en feitelijke waarborgen ten aanzien van plannen en projecten die significante gevolgen kunnen hebben voor een Natura 2000-gebied. De in dit kader te ondernemen stappen zijn uiteengezet in bijlage 2 bij de strategische milieubeoordeling.

Passende Beoordeling Landaanwinning

Zoals gezegd is de landaanwinning voorzien in een gebied, de Voordelta, dat is aangewezen als Speciale Beschermingszone (SBZ) als bedoeld in de Vogelrichtlijn en aangemeld als SBZ als bedoeld in de Habitatrichtlijn.

De Voordelta maakt deel uit van "Natura 2000", een coherent Europees ecologisch netwerk van Speciale Beschermingszones als bedoeld in de Vogel- en Habitatrichtlijn.

Voorts zal de landaanwinning indirecte effecten hebben op de in de nabijheid gelegen duinen met hoge natuurwaarden op Voornes Duin, Duinen van Goeree/Kwade Hoek, welke gebieden eveneens zijn aangewezen/aangemeld als SBZ in de zin van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Tenslotte heeft de landaanwinning mogelijke effecten op de SBZ Waddenzee en Noordzeekustzone. De gevolgen van de landaanwinning voor al deze speciale beschermingszones zijn beschreven in een Passende Beoordeling Landaanwinning.

Deze Passende Beoordeling Landaanwinning is in twee deelrapporten beschreven:

- Een deelrapport speciale beschermingszones Voordelta, Voornes Duin, Duinen van Goeree/Kwade Hoek;
- Een deelrapport speciale beschermingszones Waddenzee en Noordzeekustzone.

Hierna wordt op beide deelrapporten afzonderlijk ingegaan.

Deelrapport Voordelta, Voornes Duin, Duinen van Goeree/Kwade Hoek

Ten behoeve van de oorspronkelijke PKB-plus en de adviesaanvraag voor het onderhavige project aan de Europese Commissie, is reeds onderzoek gedaan naar de effecten van de landaanwinning op de bestaande natuurwaarden van de Voordelta, Voornes Duin, Duinen van Goeree/Kwade Hoek.

De bij de adviesaanvraag behorende onderzoeken en beoordelingen zijn door de Europese Commissie passend geacht. Derhalve bieden deze onderzoeken in beginsel voldoende inhoud om deze (na enige aanpassing in de vorm) voor de PKB PMR (2006) te gebruiken. De adviesaanvraag (en bijbehorende stukken) heeft dan ook ten grondslag gelegen aan het Deelrapport Voordelta, Voornes Duin, Duinen van Goeree/Kwade Hoek. Voor een inhoudelijke aanpassing zijn thans geen objectief verifieerbare nieuwe inzichten bekend. Het is echter wel mogelijk dat bij de voorbereiding van de vervolgbesluiten nieuwe inzichten naar voren komen. De eerste onderzoeksresultaten, die in concept beschikbaar zijn gekomen, geven echter aan dat deze nieuwe inzichten slechts betrekking hebben op de reden voor de compensatie en niet op de aard en de maximale omvang van de compensatie. Het gaat daarbij om de compensatie voor de duinen.

Deelrapport Waddenzee en Noordzeekustzone

In haar uitspraak van 26 januari 2005 heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State overwogen dat de concrete beleidsbeslissing voor de landaanwinning was genomen in strijd met artikel 6, derde lid, van de Habitatrichtlijn omdat in het uitgevoerde onderzoek niet voldoende aannemelijk was gemaakt dat de gevolgen van de landaanwinning geen significant effect zou kunnen hebben op de beschermde natuurlijke kenmerken van de Waddenzee. Met name meer duidelijkheid over de omvang en de gevolgen van een verminderde slib- en vislarventoevoer voor de te beschermen natuurlijke kenmerken van de Waddenzee werd in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen nodig geacht.

Naar aanleiding van de uitspraak van de Afdeling is nader onderzoek uitgevoerd om de Passende Beoordeling Landaanwinning aan te vullen. Dit onderzoek diende om op basis van de beste wetenschappelijke kennis, alle aspecten van de landaanwinning in beeld te brengen die de instandhoudingsdoelstellingen van de Noordzeekustzone en de Waddenzee in gevaar kunnen brengen. Dit onderzoek heeft geresulteerd in de Passende Beoordeling Landaanwinning, deelrapport Waddenzee en Noordzeekustzone.

In dit deelrapport wordt geconcludeerd dat, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen in het kader van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn en met cumulatie van effecten van andere plannen/projecten, de Tweede Maasvlakte geen significante effecten zal veroorzaken op de Natura 2000-gebieden de Noordzeekustzone en de Waddenzee.

Overige aspecten - Duinen

In vervolg op hetgeen in de oorspronkelijke PKB-plus is vermeld en in paragraaf 6.12 onder punt 3 is toegevoegd over de relatie van de duincompensatie en de verbetering van de kustveiligheid, is van belang dat het kustvak Hoek van Holland - Kijkduin inmiddels is aangemerkt als prioritaire Zwakke Schakel.

Dit betekent dat de zeewering hier tussen nu en twintig jaar niet meer voldoet aan de wettelijke veiligheidseisen.

Het Rijk, de kustprovincies en de waterschappen hebben in 2003 afgesproken om gezamenlijk planstudies voor de verschillende zwakke schakels uit te werken. De planstudie voor de zwakke schakel Hoek van Holland - Kijkduin moet in 2007 gereed zijn. De regie van de Zwakke Schakel ligt bij de Provincie Zuid-Holland. Initiatiefnemer van de Zwakke Schakel is het Hoogheemraadschap Delfland. Het initiatief voor de duincompensatie ligt bij Rijkswaterstaat. Omdat versterking van de zeewering en duincompensatie in hetzelfde deel van de kust zijn gepland kunnen deze niet los van elkaar gezien worden en zullen deze projecten in de planvorming daarom voor zover mogelijk inhoudelijk goed op elkaar worden afgestemd.

Overige aspecten - Zeereep

De Passende Beoordeling Landaanwinning laat zien dat ter compensatie voor de kwaliteitsvermindering van de bestaande zeereep op Voorne en Goeree rekening gehouden moet worden met de realisatie van 23 hectare nieuwe zeereep, waarvan 15 hectare op de Brouwersdam en 8 hectare op de kust van de landaanwinning. Deze omvang betreft de maximale compensatieopgave. De werkelijk benodigde oppervlakte zal nader worden bepaald bij de voorbereiding van het vervolgbesluit voor de landaanwinning en zal exact worden vastgesteld in het kader van de vergunningverlening op grond van de Natuurbeschermingswet 1998. In deze aangepaste PKB is expliciet aangegeven dat de vermelde oppervlakten een maximum betreffen.

De doorkijk naar de Doorsteekvariant, die in het projectenspoor tot ontwikkeling wordt gebracht, geeft aan dat het aannemelijk is dat bij deze variant de compensatieopgave inderdaad niet hoger en mogelijk lager uitvalt. Binnen het ontwerp van de Doorsteekvariant is geen nieuwe zeereep op de kust van de landaanwinning voorzien, hetgeen betekent dat in dat geval de compensatie voor de zeereep geheel gevonden moet worden op de Brouwersdam.

Mogelijke nieuwe, gedetailleerder en objectief verifieerbare inzichten komen wellicht naar voren bij de vervolgbesluiten. Daarbij is voor de natuurcompensatie met name van belang de vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998. De Natuurbeschermingswetvergunning zal berusten op de meest actuele informatie die in het najaar van 2006 beschikbaar komt in de voor de aanleg van de landaanwinning op te stellen milieueffect-rapportages. De procedure voor de onderhavige Natuurbeschermingswetvergunning voorziet in advies van de Europese Commissie. De Passende Beoordeling Landaanwinning zoals deze thans voorligt, behoeft derhalve niet (nogmaals) aan de Europese Commissie te worden voorgelegd.

Overige aspecten - Monitoring natuurcompensatie

De gemaakte afspraken in het Bestuursakkoord en de Uitwerkingsovereenkomst voor de landaanwinning houden in dat het Rijk zorg zal dragen voor de realisatie van de in het Bestuursakkoord afgesproken natuurcompensatie.

Het Rijk zal ook het monitorings- en evaluatieprogramma uitvoeren, benodigd voor de verificatie van de afgesproken compensatie.

4.5.7. Milieurandvoorwaarden voor de uitvoering (bwb 7)

In bwb 7 is vastgelegd dat de negatieve milieueffecten van het uiteindelijk ontwerp voortvloeiend uit het projectenspoor kleiner moeten zijn dan (of gelijk moeten zijn aan) de milieueffecten van de twee referentieontwerpen, zoals geïnventariseerd in het SMB-rapport. Ten opzichte van de eerdere PKB is logischerwijs de verwijzing naar de geactualiseerde milieueffectbeoordeling opgenomen.

Het kabinet beschouwt de in het SMB-rapport geïnventariseerde effecten van de mogelijke uitvoering als de beschikbare milieugebruiksruimte voor de uiteindelijke uitvoering, zij het op een zeker abstractieniveau en met de kanttekening dat het complex is om de actuele situatie eenduidig aan de destijds opgestelde effectrapportage te relateren (zie ook bijlage 1 bij het SMB-rapport). Hiermee wordt enerzijds recht gedaan aan de functie van deze PKB als schakel in een besluitvormingsketen en anderzijds aan het in het Nederlandse milieubeleid verankerde stand still-beginsel.

Het doel van deze beslissing is om in de vervolgbesluitvorming verantwoording af te laten leggen over de weging van de in de desbetreffende procedure in beeld gebrachte milieueffecten, door een zo goed mogelijke vergelijking met de uitkomsten van de eerdere inventarisatie. Uitgangspunt daarbij is dat geen uitvoeringsontwerp wordt gekozen dat – in de termen van milieueffectrapportage – als geheel negatiever scoort dan één van beide referentieontwerpen, zoals ook in het Toetskader bij de Uitwerkingsovereenkomst Landaanwinning is gepreciseerd.

Mede op basis van dit uitgangspunt is in het SMB-rapport een (eerste) doorkijk opgenomen naar de inmiddels ontwikkelde Doorsteekvariant voor de landaanwinning. In dit stadium van de besluitvorming leert deze vergelijking dat de Doorsteekvariant voor de effecten op Kust en Zee en de doorwerking daarvan op natuur naar verwachting vergelijkbare of kleinere effecten heeft dan de Referentieontwerpen.

4.5.8. Elektriciteitsproductie (gerelateerd aan bwb's 4 en 5)

Zoals in de beslissingen van wezenlijk belang met de nummers 4 en 5 staat aangeduid biedt de landaanwinning primair ruimte voor deepsea gebonden activiteiten, met de mogelijkheid om onder bijzondere omstandigheden en op basis van een zorgvuldige afweging andere activiteiten plaats te laten vinden op de landaanwinning. In dit verband is relevant dat het kabinet bij de voorbereiding van het Derde Structuurschema Elektriciteitsvoorziening (SEV III) thans overweegt om de landaanwinning aan

te merken als mogelijke grootschalige vestigingsplaats voor elektriciteitsproductie. Aangezien de landaanwinning beperkingen met zich meebrengt voor de vestiging van elektriciteitsproductie op Maasvlakte 1 is hier sprake van een bedoelde 'bijzondere omstandigheid'. Het kabinet zal bedoelde 'zorgvuldige afweging' aan de hand van de criteria zoals aangegeven in paragraaf 3.3.2. van deze PKB nader uitvoeren in het kader van de pkb SEV III.

4.6 Aanvullende toelichting en motivering bij 750 hectare natuur- en recreatiegebied

Aanleiding voor deze paragraaf is de eerdere vernietiging van de (twee) concrete beleidsbeslissingen over de aanleg van 750 hectare natuur- en recreatiegebied en de omzetting van deze beslissingen in beslissingen van wezenlijk belang in de nu voorliggende PKB. Achtereenvolgens komen aan de orde de redenen voor vernietiging en herbevestiging van de beleidskeuze, de eerder ontbrekende inventarisatie en afweging van bestaande belangen en de actualisatie van oorspronkelijke beslissingen van wezenlijk belang en overige aspecten. Tot slot is een passage over de realisatie opgenomen.

4.6.1. Hernieuwde besluitvorming na vernietiging (bwb's 19 en 23)

De besluitvorming voor het deelproject 750 hectare natuur- en recreatiegebied was in de oorspronkelijke PKB-plus vervat in twee concrete beleidsbeslissingen respectievelijk voor 600 hectare op Midden IJsselmonde (zuidflank van Rotterdam) en 150 hectare verdeeld over de Schiebroekse- en Zuidpolder en de Schiezone (noordflank van Rotterdam). Tegen deze concrete beleidsbeslissingen is beroep ingesteld bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. De Afdeling stelt in haar uitspraak dat door het ontbreken van toereikend onderzoek naar de aanwezigheid van en de mogelijke gevolgen voor (agrarische) bedrijven in de desbetreffende gebieden "niet de nodige kennis omtrent de relevante feiten en af te wegen belangen vergaard" is. Dit is in strijd met de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en levert als zodanig een vernietiging op van de beide concrete beleidsbeslissingen.

Het kabinet heeft de beide vernietigde beslissingen naar inhoud en letter ongewijzigd in deze herstelde PKB opgenomen, maar nu als beslissingen van wezenlijk belang met de volgnummers 18 respectievelijk 22. De wijziging in de status van de beslissing (verandering van concrete beleidsbeslissing in beslissing van wezenlijk belang) volgt de algemene lijn die bij het herstel van deze PKB is gehanteerd (zie hiervoor de eerste paragraaf van dit hoofdstuk).

4.6.2. Inventarisatie en afweging bestaande belangen

Dit neemt niet weg dat het kabinet thans de volledige belangenafweging heeft uitgevoerd, welke de Afdeling in de oorspronkelijke PKB-plus onvoldoende achtte. Deze belangenafweging berust op onderzoek dat de provincie Zuid-Holland, als uitvoerder van dit deelproject, heeft uitgevoerd.

Samenvatting belangenafweging

De conclusie waartoe het kabinet komt luidt samengevat als volgt. De beslissingen van wezenlijk belang die voorzien in de realisering van 750 hectare natuur- en recreatiegebied bevatten een duidelijke planologische keuze waarin de begrenzing en de hoofdfuncties van de betrokken gebieden concreet zijn aangegeven. In zijn uitspraak over de oorspronkelijke concrete beleidsbeslissingen heeft de rechter deze beslissingen als voldoende rechtszeker aangemerkt, zodat uit dien hoofde geen aanleiding bestaat voor nadere duiding. Er mag van worden uitgegaan dat deze rechterlijke vaststelling niet wijzigt bij handhaving van de eerdere beleidskeuzes.

In deze fase van de besluitvorming moet worden uitgegaan van een beëindiging van bestaande bedrijfsmatige activiteiten op de huidige leest in de plangebieden, aangezien deze in de huidige vorm niet verenigbaar zijn met de keuze voor transformatie.

De hiermee gemoede belangen van ondernemers, gebruikers en bewoners in en gerelateerd aan de plangebieden zijn geïnventariseerd, door hun aard en aantal vast te stellen en ontwikkelingsmogelijkheden in kaart te brengen.

Afweging van deze belangen tegen het belang van de aanleg van een grootschalig natuur- en recreatiegebied als onderdeel van de dubbeldoelstelling van PMR levert op dat de beoogde verbetering van de leefkwaliteit in Rijnmond naar het oordeel van het kabinet prevaleert. Het kabinet, de provincie Zuid-Holland, de gemeente Rotterdam en de stadsregio Rotterdam hebben in de Uitwerkingsovereenkomst afspraken gemaakt over de omvang van het voor uitvoering van het deelproject benodigde budget en de onderlinge bijdragen aan dat budget. Daarbij is aandacht besteed aan het voorkomen, beperken en zo nodig compenseren van schadeveroorzakende besluiten en planschade. Dit budget is binnen de kaders van de Uitwerkingsovereenkomst gecheckt en toereikend bevonden. Met deze constatering mag worden verondersteld dat de niet door de Raad van State behandelde beroepen over de uitvoerbaarheid gepareerd zijn.

Toetsing aan actuele ontwikkelingen en gewijzigde kaders leidt niet tot een andere voorkeursvariant. Gelet op het uitgevoerde onderzoek is er evenmin aanleiding om te veronderstellen dat de beslissingen van wezenlijk belang als gevolg van nieuwe of gewijzigde wetgeving onuitvoerbaar zouden zijn.

Aldus kan worden geconstateerd dat wordt voldaan aan de criteria voor de juridische houdbaarheid van de beslissingen, zoals die voortkomen uit de uitspraak van de Afdeling:

- rechtszekerheid van de beslissingen;
- duidelijkheid van de rechtsgevolgen;
- een kenbare en redelijke belangenafweging;
- volledigheid en actualiteit van het onderliggend onderzoek;
- zicht op concrete uitvoerbaarheid;
- motivering op het niveau van een globaal bestemmingsplan.

Deze inventarisatie van belangen, de daaraan verbonden afweging en de overige punten van actualisatie zijn hierna meer uitvoerig beschreven:

Aard en aantal aanwezige bedrijven

Met het onderzoek is uitvoering gegeven aan de opdracht van de Raad van State om aard en aantal van de in de plangebieden aanwezige bedrijven vast te stellen. Deze opdracht is ruim opgevat, zowel in geografische zin als met betrekking tot de typen mogelijke belanghebbenden (ook bewoners en indirect belanghebbenden, zoals toeleveranciers, zijn in beeld gebracht).

Het betreft 127 agrarische bedrijven, 21 overige bedrijven, 47 verpachters en 13 bewoners, verdeeld over 5 gebieden (te weten de 3 plangebieden en 2 aanpalende gebieden).

Driekwart van het betreffende grondareaal in de plangebieden (735 hectare) is in eigendom van de gebruikers of valt onder langlopende pachtcontracten; het resterende kwart betreft kortlopende pacht en is voor bijna 60% in handen van de (semi-)overheid.

Toekomstperspectief aanwezige bedrijvigheid

Voor land- en tuinbouw is schaalvergroting de hoofdstroom qua ontwikkeling voor de komende jaren. In een autonome situatie zal een deel van de agrarische ondernemers op termijn het bedrijf beëindigen vanwege het ontbreken van een opvolger of vanwege financiële redenen. De vrijkomende grond zal terecht komen bij de blijvers, waarmee de nodige schaalvergroting zal worden gerealiseerd. Uiteindelijk zullen steeds minder agrarische ondernemers hun bedrijf kunnen uitoefenen in de gebieden.

In Midden-IJsselmonde bevinden zich met name akkerbouwbedrijven. Deze bedrijven zullen de komende tien jaar gemiddeld met minimaal 10 hectare moeten groeien om rendabel te blijven. Het areaal grond dat naar verwachting vrijkomt door bedrijfsbeëindiging zal niet voldoende zijn om in die groei te voorzien.

In de Vlinderstrik (Schiebroekse- en Zuidpolder) komen voornamelijk melkvee- en glastuinbouwbedrijven voor. In de Schiezone bevinden zich uitsluitend veebedrijven (melkvee, schapen en paarden).

De melkveebedrijven in beide gebieden zijn kleiner dan gemiddeld in Nederland, zodat de agrarische structuur in zoverre ongunstig is. In een autonoom

scenario is er voornamelijk in de Vlinderstrik onvoldoende grond om op alle bedrijven de benodigde schaalvergroting mogelijk te maken. Gezien de ligging van de Vlinderstrik en de Schiezone in een sterk verstedelijkt gebied zijn er relatief veel mogelijkheden voor aan landbouw gerelateerde activiteiten (recreatie, natuurbeheer, zorg, detailhandel eigen product).

De glastuinbouwbedrijven bevinden zich voornamelijk in de Vlinderstrik. De omvang van deze bedrijven is gelijk aan het gemiddelde niveau in Nederland, zodat zij een relatief gunstige structuur hebben. In een autonoom scenario zou verplaatsing naar een centrumgebied voor glastuinbouw aantrekkelijk geweest zijn in verband met de benodigde schaalvergroting en innovatie.

Realisering van de beslissingen van wezenlijk belang heeft tot gevolg dat de bestaande bedrijven die economisch afhankelijk zijn van agrarische bedrijvigheid, met name op Midden-IJsselmonde (waar een volledige transformatie is voorzien), zullen moeten verdwijnen of aanpassen. Een ongewijzigde voortzetting van deze bedrijvigheid verhoudt zich niet met de hoofdfunctie natuur. Voor zover ruimte overblijft voor dergelijke bedrijvigheid zal het gaan om vormen van agrarische (neven)activiteit, die ondergeschikt zijn aan de hoofdfunctie.

Voor de in de betrokken gebieden gevestigde niet-agrarische bedrijven geldt in het algemeen ook dat voortzetting zich niet verhoudt met de hoofdfunctie natuur.

De beslissingen van wezenlijk belang sluiten niet uit dat de in de gebieden woonachtige natuurlijke personen ter plaatse kunnen blijven wonen.

Belangenafweging

Met het rapport van het Landbouw Economisch Instituut (LEI) wordt in de eerste plaats het vereiste inzicht gegeven in de aanwezigheid van bedrijven en bewoners in de betrokken gebieden die door de besluitvorming kunnen worden geraakt. Daarnaast zijn de belangen van de betrokkenen zo goed mogelijk in beeld gebracht. Tenslotte zijn de gevolgen die verwezenlijking van de beslissingen van wezenlijk belang kunnen hebben voor vooral de agrarische bedrijven in de gebieden geïnventariseerd. Hiermee is de door de Raad van State gevraagde inventarisatie van belangen uitgevoerd en een basis verkregen voor de afweging daarvan.

Op basis van dit rapport is het mogelijk alle relevante bij de beslissingen van wezenlijk belang betrokken belangen te benoemen en af te wegen.

Bij deze afweging is van belang dat de realisering van een nagenoeg aaneengesloten, openbaar toegankelijk en vanuit de stad bereikbaar natuur- en recreatiegebied een wezenlijke component vormt voor het realiseren van de tweede doelstelling van het Project Mainportontwikkeling Rotterdam: verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving in Rijnmond.

Realisering van deze doelstelling via de duidelijke keuze voor hoogwaardige natuur respectievelijk natuur- en recreatiegebied in het betrokken gebied komt tegemoet aan verschillende door het kabinet gesignaleerde problemen en behoeften. In de eerste plaats door vermindering van de huidige druk op de kwaliteit van bestaande natuur- en recreatiegebieden in de regio die het gevolg is van toenemende versnippering, verdroging en teruglopende biodiversiteit.

In de tweede plaats door een concreet antwoord te geven op de als een bedreiging ervaren verstedelijking in de richting van het landelijk gebied. In de derde plaats als voorziening in de behoefte aan hoogwaardige recreatiegelegenheid in de nabijheid van de stad.

Meer specifiek ten aanzien van de locatie kunnen de geprojecteerde natuur- en recreatiegebieden een bijdrage leveren aan de gewenste versterking van bestaande ecologische structuren in de Rotterdamse regio. Het gebied op Midden-IJsselmonde geeft daarbij inhoud aan het streven naar een natuur- en recreatiegebied met een forse omvang. De 150 hectare in de noordflank (Vlinderstrik en Schiezone) geeft, als aanvulling op aldaar bestaande natuur- en recreatiestructuren, een belangrijke impuls aan de leefbaarheid in deze regio.

Tegenover deze constatering vanuit het algemeen belang staat het belang van de huidige bewoners en gebruikers van de gebieden waar de ontwikkeling van natuur en recreatie is voorzien. Het kabinet onderkent dat het gebied al vele generaties lang in agrarisch gebruik is en dat de landbouw de drager is van het huidige cultuurlandschap. De agrariërs hebben niet gevraagd om de steeds groter wordende invloed vanuit het stedelijk gebied, om de uitbouw van infrastructuur, de ontwikkeling van het haven- en industriegebied, noch om de plannen in deze PKB PMR (2006).

De ontwikkeling van de mainport en de versterking van de kwaliteit van de leefomgeving in Rijnmond, zoals die voortkomt uit de dubbele doelstelling van deze PKB, gaat ten koste van de belangen van de (agrarische) bedrijven en de woon- en leefomstandigheden van de bewoners in de gebieden waar natuur- en recreatieontwikkeling is voorzien. Voor de economische schade zijn passende vormen van compensatie beschikbaar. De emotionele schade die betrokkenen ondervinden kan met deze vormen van compensatie echter niet worden weggenomen. Het gaat daarbij om gevoelswaarden die van persoon tot persoon zullen verschillen en die betrekking hebben op de band met het gebied en de betrokkenheid met het eigen bedrijf.

Het besluit van het kabinet in deze PKB beperkt de mogelijkheid van de agrariërs om zelf de koers van het eigen bedrijf te bepalen. Echter ook zonder deze PKB zullen ingrijpende veranderingen optreden, zoals het uitgevoerde onderzoek van het Landbouw Economisch Instituut (LEI) aangeeft.

Het onderzoek wijst op het voortgaan van het proces van bedrijfsbeëindiging en de noodzaak tot schaalvergroting.

In vergelijking met deze autonome ontwikkeling brengen de beslissingen van wezenlijk belang in deze PKB over de 750 hectare natuur- en recreatiegebied voor de ondernemers een geforceerde afbouw van bedrijfsactiviteiten met zich mee. De gekozen hoofdfuncties zijn immers niet verenigbaar met voortzetting van de bestaande land- en tuinbouwactiviteiten op de huidige leest.

Alles overziende is de conclusie dat de gevolgen voor de aanwezige ondernemers manifest zullen zijn, aangezien beëindiging van de bedrijfsactiviteiten op termijn het uitgangpunt is. Het kabinet is zich er terdege van bewust dat dergelijke maatregelen diep zullen ingrijpen in de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen. In verhouding tot het autonome scenario en tot het belang van de realisering van grootschalige natuur- en recreatiefuncties, kunnen deze gevolgen echter niet als onevenredig groot worden aangemerkt. Daarbij is mede van belang dat in geval tot onteigening van de gronden zal moeten worden overgegaan, de Onteigeningswet en de daarmee samenhangende jurisprudentie een volledige schadeloosstelling garandeert. Waar aankoop van gronden niet aan de orde is, kunnen getroffen belanghebbenden een beroep doen op artikel 49 WRO (planschadevergoeding). De uitkomst van de belangenafweging is dan ook dat het algemeen belang van realisering van de natuur- en recreatiegebieden opweegt tegen het nadeel van de getroffen ondernemers en andere belanghebbenden.

Het voornemen om op Midden-IJsselmonde ruimte te behouden voor agrarische bedrijvigheid doet hieraan niet toe of af, aangezien invulling van deze ruimte in beginsel pas aan de orde zal zijn in de inrichtingsfase. Bovendien zal deze invulling geen afbreuk kunnen doen aan de voor dit gebied gekozen hoofdfuncties openluchtrecreatie met natuurwaarden, respectievelijk hoogwaardige natuur met recreatief medegebruik.

4.6.3. Actualisatie oorspronkelijke bwb's

Naast de kernbeslissing voor de realisatie van de 750 hectare natuur- en recreatiegebied bevatte de oorspronkelijke PKB-plus een aantal beslissingen van wezenlijk belang en een nadere toelichting over de realisering. Bij deze aanpassing van de PKB vindt voor deze onderdelen op de volgende wijze een actualisatie plaats.

Zuidflank Rotterdam (bwb's 19 tot en met 22)

De drie beslissingen van wezenlijk belang in de zuidflank van Rotterdam hadden betrekking op gebieden aansluitend op de 600 hectare nieuw natuur- en recreatiegebied in deze zone en op de verbinding tussen het stedelijk gebied en dit nieuw te realiseren gebied. Deze drie beslissingen van wezenlijk belang zijn onder de nummers 20 tot en met 22 in geactualiseerde vorm opnieuw als beslissing van wezenlijk belang in de aangepaste PKB opgenomen.

De concrete beleidsbeslissingen uit de oorspronkelijke PKB-plus over de transformatie van het gebied

Midden-IJsselmonde zijn ongewijzigd opgenomen onder nummer 19. De toelichting is aangevuld overeenkomstig het toetskader behorende bij de Uitwerkingsovereenkomst, waarin de functies en randvoorwaarden waar nodig nader zijn gespecificeerd.

De beslissing van wezenlijk belang uit de oorspronkelijke PKB-plus over het gebied in de Rand van Rhooon is onder nummer 20 teruggekomen in de aangepaste PKB als een beslissing van wezenlijk belang. Hier wordt echter niet meer verwezen naar het nog te herziene streekplan, maar wordt naar het vigerende streekplan verwezen, dat op 12 oktober 2005 het Ruimtelijk Plan Regio Rotterdam door Provinciale Staten van Zuid-Holland is vastgesteld als streekplan en op 9 november 2005 door de Regioraad van de stadsregio Rotterdam als regionaal structuurplan (RR2020). Het gebied hoort tot het Regiopark IJsselmonde en biedt plaats voor recreatief groen, een nieuw recreatief concentratiepunt en de ontwikkeling van landelijk wonen. RR2020 geeft ruimte voor landelijk wonen in de Rand van Rhooon op basis van een integraal gebiedsontwikkelingsplan dat de instemming behoeft van Gedeputeerde Staten van de provincie en Dagelijks Bestuur van de stadsregio Rotterdam. De bouw van woningen is alleen mogelijk in combinatie met investeringen in het landschap.

Het kan daarbij zowel gaan om investeringen in de ontwikkeling van het natuur- en recreatiegebied als om de te leveren bijdrage aan de instandhouding ervan. De (nadere) invulling in het kader van het streekplan vindt plaats binnen vijftien jaar.

Het gebied maakt geen onderdeel uit van de 750 hectare nieuw natuur- en recreatiegebied, waartoe in deze PKB wordt besloten.

In de oorspronkelijke PKB-plus dringt het Rijk er bij de provincie op aan om in het kader van de streekplanherziening na te gaan of de bestaande golfbaan langs de Oude Maas kan worden verplaatst en uitgebreid. Daarbij had het Rijk ook op het oog de huidige locatie van de golfbaan om te vormen tot een getijdengebied. Inmiddels heeft de provincie Zuid-Holland het nieuwe streekplan uitgebracht, waarin deze verplaatsing niet is opgenomen. In de Uitwerkingsovereenkomst PMR tussen de Staat en de provincie Zuid-Holland is opgenomen dat de kosten voor verplaatsing van de golfbaan niet passen binnen het budget voor de realisatie van de 750 hectare natuur- en recreatiegebied. Derhalve zal de verplaatsing van de golfbaan en de omvorming tot getijdengebied niet binnen de kaders van deze PKB plaatsvinden. De tekst van de aangepaste PKB is aangepast aan deze realiteit en gaat nu uit van het openhouden van de mogelijkheden om deze in de toekomst en in andere kaders wel tot stand te brengen. Dit verzoek is opgenomen als beslissing van wezenlijk belang met nummer 21 in de aangepaste PKB. In deze beslissing is van wezenlijk belang dat de clause van de eventuele verplaatsing van de golfbaan "binnen Midden-IJsselmonde" zou moeten plaatsvinden en niet als een onnodige belemmering wordt geschrapd.

De derde beslissing van wezenlijk belang in de oorspronkelijke PKB-plus in de zuidflank van Rotterdam had betrekking op het tot stand brengen

van een of meer verbindingen voor langzaam verkeer en openbaar vervoer tussen het stedelijk gebied van Rotterdam-Zuid en het te realiseren natuur- en recreatiegebied op IJsselmonde. Aangezien inmiddels de beoogde openbaar vervoer-verbinding tot stand is gebracht en de planvorming voor de langzaam verkeer verbinding is geconcretiseerd en de afspraken voor de realisatie zijn vastgelegd in de Uitwerkingsovereenkomst van 2 september 2005, kan de oorspronkelijke beslissing aan deze nieuwe situatie worden aangepast. Dit heeft geleid tot een geactualiseerde beslissing van wezenlijk belang, die onder nummer 22 is opgenomen in de aangepaste PKB. Tevens is de locatie van de verbinding op de kaart aangepast.

Noordflank Rotterdam (bwb's 23 tot en met 25)

De twee beslissingen van wezenlijk belang die betrekking hebben op de noordflank van Rotterdam gaven een nadere specificatie van de hoofdkeuze in de oorspronkelijke PKB-plus om in deze zone 150 hectare nieuw natuur- en recreatiegebied tot stand te brengen. Deze specificatie is nog steeds actueel en derhalve zijn beide beslissingen van wezenlijk belang met dezelfde bewoording opnieuw in deze aangepaste PKB opgenomen. De oorspronkelijke concrete beleidsbeslissing waarin de hoofdkeuze is vervat is als beslissing van wezenlijk belang nummer 25 opgenomen. De tekst is in die zin geactualiseerd, dat "busverbinding" is opgenomen in plaats van "railverbinding". In de daarop volgende toelichting is, overeenkomstig het bepaalde in het Toetskader bij de desbetreffende Uitwerkingsovereenkomst, de nadruk gelegd op het ruimtelijk mogelijk maken van de ecologische verbindingzone.

De randvoorwaarden voor de eventuele inrichting zijn ongewijzigd gebleven.

4.6.4. Actualisatie van overige aspecten

De milieueffecten van het deelproject 750 hectare natuur- en recreatiegebied zijn ten behoeve van deel 1 van de PKB-plus beschreven in de deelnota MER "750 hectare natuur- en recreatiegebied". Dit MER dateert van mei 2001. Sinds 2001 is in ieder geval wet- en regelgeving op een aantal onderdelen veranderd. Bij hernieuwde besluitvorming moet worden uitgegaan van de op dat moment geldende feitelijke situatie en wet- en regelgeving. Gelet hierop is onderzocht of de informatie uit het MER nog voldoende actueel is om de besluitvorming thans te kunnen onderbouwen en in de strategische milieubeoordeling vast te leggen. Samengevat levert het onderzoek op dat ten aanzien van water, natuur, externe veiligheid en andere milieuaspecten geen belemmeringen opleveren voor de vaststelling van de beide beslissingen van wezenlijk belang. Voor de onderbouwing wordt verwezen naar het SMB-rapport.

Tot slot is de financiële uitvoerbaarheid van de PKB met betrekking tot de aanleg van 750 hectare natuur- en recreatiegebied getoetst. Daartoe is, binnen de kaders van de in de Uitwerkingsovereenkomst vastgelegde afspraken, een check uitgevoerd op de toereikendheid van het gereserveerde budget.

De conclusie is dat de geraamde totale kosten passen binnen de voor het project gereserveerde middelen. De financiële uitvoerbaarheid is hiermee

in voldoende mate gewaarborgd.

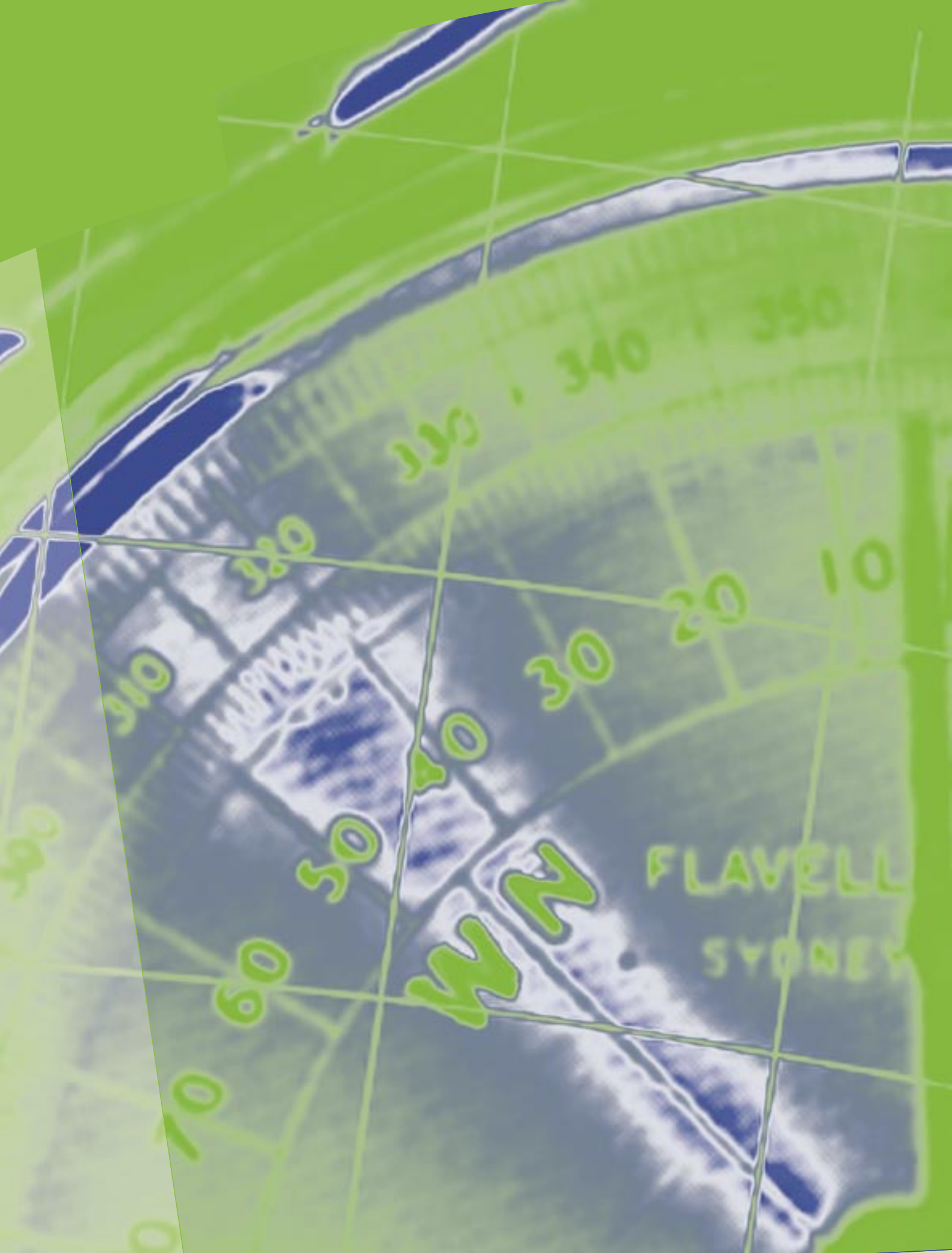
Realisering

De actualisatie heeft met name betrekking op de Uitwerkingsovereenkomst van 2 september 2005 tussen de Staat, de provincie Zuid-Holland, de gemeente Rotterdam en de Stadsregio Rotterdam, welke is mede ondertekend door de gemeenten Berkel en Rodenrijs en Albrandswaard. Daarnaast zijn nadere afspraken gemaakt en inzichten tot stand gekomen over de wijze waarop de provincie Zuid-Holland in samenspraak met de bij de deelgebieden betrokken partijen komt tot planuitwerking, aanpassing van de bestemmingsplannen en tot grondverwerving.

Ten aanzien van de grondverwerving geldt dat bij de vaststelling van de vergoeding vanwege de verkoop of onteigening van gronden de uitgangspunten gelden van de Onteigeningswet en de daarmee samenhangende jurisprudentie.

Voor andere oorzaken van schade kan met bestaande specifieke schadevergoedingsregelingen op een aanvaardbare wijze tegemoet worden gekomen aan de belangen van degenen die een dergelijke schade ondervinden.

Het Rijk blijft vanuit een coördinerende rol betrokken en zal niet schromen om de noodzakelijke ruimtelijke kaders tot stand te brengen, indien dat nodig blijkt.

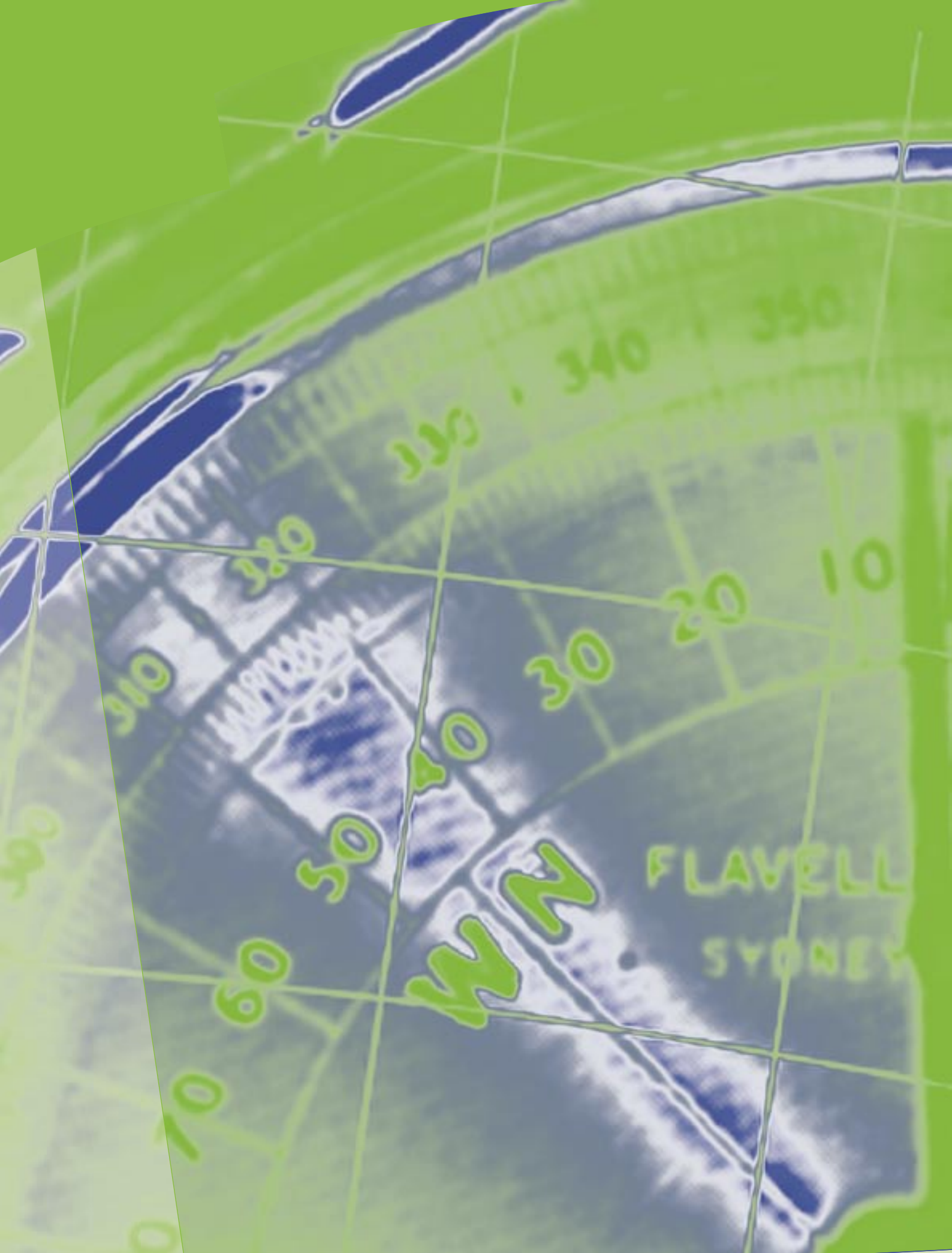

Bijlage I - Literatuurlijst

1. Gemeente Rotterdam, Ruimtelijke visie regio Rotterdam. Bouwsteen voor PKB-deel 1 Project Mainportontwikkeling Rotterdam, 'Naar een synthese tussen haven, stad en delta', november 2000.
2. Projectdirectie Mainportontwikkeling Rotterdam, Deelnota economie. Probleemanalyse ruimte voor haven en industrieel complex, maart 2000.
3. Project Mainportontwikkeling Rotterdam, Marktconsultatiedocument, Ideeën en vragen over PPS bij Mainportontwikkeling Rotterdam, april 2000.
4. Project Mainportontwikkeling Rotterdam, Op Koers, 11 juni 1999.
5. Project Mainportontwikkeling Rotterdam, Startnotitie PKB-plus/m.e.r. Mainportontwikkeling Rotterdam, mei 1998.
6. Project Mainportontwikkeling Rotterdam, PKB-plus deel 1, mei 2001.
7. Project Mainportontwikkeling Rotterdam, MER, mei 2001.
8. Project Mainportontwikkeling Rotterdam, PKB-plus deel 2, november 2001.
9. Project Mainportontwikkeling Rotterdam, PKB-plus deel 3, december 2001.
10. Project Mainportontwikkeling Rotterdam, PKB-plus deel 4, september 2003.
11. Project Mainportontwikkeling Rotterdam, Bestuursakkoord, juni 2004.
12. Project Mainportontwikkeling Rotterdam, Uitwerkingsovereenkomsten, september 2005.
13. a. Project Mainportontwikkeling Rotterdam, Passende Beoordeling Landaanwinning, deelrapport Waddenzee en Noordzeekustzone, december 2005.
b. Project Mainportontwikkeling Rotterdam, Passende Beoordeling Landaanwinning, deelrapport Voordelta, Voornes Duin, Duinen van Goeree/Kwade Hoek, mei 2006.
14. Project Mainportontwikkeling Rotterdam, Strategische Milieubeoordeling, juni 2006.

-
15. Project Mainportontwikkeling Rotterdam, Notitie van Bevindingen bij deel 3 PKB PMR (2006), september 2006
 16. Project Mainportontwikkeling Rotterdam, Notitie luchtkwaliteit PMR, september 2006
 17.
 - a. Nederlands Economisch Instituut, Centraal planbureau en Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Welvaartseffecten van Maasvlakte 2. Kosten-batenanalyse van uitbreiding van de Rotterdamse haven door landaanwinning, mei 2001.
 - b. Nederlands Economisch Instituut, Centraal planbureau en Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Welvaartseffecten van Maasvlakte 2 aanvullende kosten-batenanalyse van uitbreiding van de Rotterdamse haven door landaanwinning, december 2001.
 18. Ministerie van Financiën, Nieuw Land, Nieuwe Wegen. Rapportage over de uitwerking van een publiek-private bedrijfs-economische aanpak voor aanleg en exploitatie van Maasvlakte 2 (Rapportage werkgroep Moerman 2), Den Haag, 3 april 2001.
 19.
 - a. Nederlands Economisch Instituut en Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Kosten en baten 750 hectare natuur- en recreatiegebied regio Rotterdam, mei 2001.
 - b. Nederlands Economisch Instituut en Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Welvaartseffecten 750 hectare natuur- en recreatiegebied regio Rotterdam, december 2001.
 20. Gemeentelijk Havenbedrijf Rotterdam, Rapportage vervolgstappen BRG, februari 2000.
 21. Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Ruimte maken, ruimte delen, Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening. 2000-2020, december 2000 (PKB, deel 1).
 22. Samenwerkingsverband Maasvlakte 2 varianten (SM2V), Integrale Projectnota landaanwinning, oktober 1999.
 23. Landbouw-Economisch Instituut, Herstel van de PKB plus/750 ha. Inventarisatie van de gebruikers, bewoners en overige betrokkenen en hun belangen in het plangebied van het project Mainport-ontwikkeling Rotterdam, maart 2006.

-
24. Alterra, PMR: 750 hectare natuur en recreatie; Eerste toets in het kader van Natuur-beschermingswet en Flora- en Faunawet, december 2005.
 25. Royal Haskoning, Herstel PKB plus PMR voor het project PMR/750 ha; Brondocument "Analyse actualiteit MER", maart 2006.
 26. Royal Haskoning, Herstel PKB plus PMR voor het project PMR/750 ha; Brondocument "Water", maart 2006.
 27. Royal Haskoning, Herstel PKB plus PMR voor het project PMR/750 ha; Brondocument "Externe veiligheid", maart 2006.
 28. Royal Haskoning, Herstel PKB plus PMR voor het project PMR/750 ha; Brondocument "Financiële uitvoerbaarheid", maart 2006.
 29. Marinx, Verkennende studie Inpassing visserij Zeereservaat Maasvlakte-2, maart 2005.
 30. Rijksuniversiteit Groningen, redactie Prof. dr. W.J. Wolff, Beoordeling van de Verkennende studie Inpassing visserij Zeereservaat Maasvlakte-2, december 2005.
 31. ROM Rijnmond, Regio-Masterplan Luchtkwaliteit, maart 2005.
 32. Milieu- en Natuurplanbureau, Natuurbalans 2005, september 2005.
 33. Ministerie van Verkeer en Waterstaat, nota Zeehavens, november 2004.
 34. a. Provincie Zuid-Holland, Streekplan Ruimtelijk Plan Regio Rotterdam RR2020, oktober 2005.
b. stadsregio Rotterdam, Regionaal Structuurplan (RR2020), november 2005.

Bijlage 2 - Detailinformatie procesverloop tussen PKB-plus deel 1 en PKB-plus deel 4

B 2.1 Procesverloop tussen PKB-plus deel 1 en PKB-plus deel 3

Inspraak

Na de publicatie van PKB-plus deel 1, is een inspraakprocedure doorlopen conform artikel 2a, lid 2, van de Wet op de ruimtelijke ordening. Tegelijk met PKB-plus, deel 1, zijn een milieueffectrapport (MER) en twee kosten-batenanalyses verschenen. Dit hele pakket is van 28 mei tot en met 27 juli 2001 ter inzage gelegd en beschikbaar gesteld op de internetsite van het project. Op PKB-plus deel 1 en het MER was inspraak mogelijk. In landelijke en regionale dagbladen zijn advertenties geplaatst met de uitnodiging om:

- Schriftelijk te reageren op de PKB-plus deel 1 en het MER;
- Eén van de vier informatiebijeenkomsten te bezoeken, die tussen 18 en 21 juni 2001 zijn gehouden.

Tijdens de inspraakperiode zijn 171 schriftelijke reacties ontvangen en 26 mondelinge reacties. PKB-plus deel 2 (verschenen op 14 november 2001) bevat een verslag van de hoofdlijnen van deze reacties en de daarin verwoorde standpunten van overheden, organisaties en burgers.

Bestuurlijk overleg

Het doel van het bestuurlijk overleg was om betrokken bestuurders in de gelegenheid te stellen hun reacties op de PKB-plus en het milieueffectrapport toe te lichten. Hiertoe is driemaal bestuurlijk overleg georganiseerd:

- Op 11 september 2001 heeft bestuurlijk overleg plaatsgevonden, waarbij de nadruk lag op het deelproject Landaanwinning. Bij dit overleg waren aanwezig de minister van Verkeer en Waterstaat, de staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en bestuurlijke vertegenwoordigers van Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland, het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Rotterdam en de stadsregio Rotterdam.
- Op 17 september 2001 heeft bestuurlijk overleg plaatsgevonden over de gehele PKB-plus deel 1. Bij dit overleg waren aanwezig de Hoofd-Ingenieur-Directeur van de regionale directie Zuid-Holland van Rijkswaterstaat (namens de minister van Verkeer en Waterstaat), bestuurlijke vertegenwoordigers van de gemeenten Barendrecht, Brielle, Rozenburg, Schiedam, Goedereede, Westvoorne, Albrandswaard, Rotterdam en Vlaardingen, en bestuurlijke vertegenwoordigers van de deelgemeente Hoogvliet, ROM-Rijnmond, het Productschap Vis, het Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden en het Waterschap de Brielse Dijkkring.
- Op 24 oktober 2001 heeft bestuurlijk overleg plaatsgevonden, waarbij de nadruk lag op het deelproject 750 hectare natuur- en recreatiegebied. Bij dit overleg waren aanwezig de minister van Verkeer en Waterstaat, de staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, bestuurlijke vertegenwoordigers van de gemeenten Rotterdam, Berkel en Rodenrijs en Albrandswaard, de provincie Zuid-Holland, de stadsregio Rotterdam en het Waterschap

IJsselmonde, en vertegenwoordigers van ANWB, VNO-NCW en Het Zuid-Hollands Landschap.

De verslagen van het bestuurlijk overleg zijn eveneens opgenomen in PKB-plus deel 2.

Naast bovengenoemd bestuurlijk overleg is er in het proces van totstandkoming van PKB-plus deel 3 (het kabinetsstandpunt dat ter instemming aan de Staten-Generaal wordt voorgelegd) op verschillende momenten overleg geweest met bij het project betrokken maatschappelijke organisaties en decentrale overheden, verenigd in het Overleg Niet-Rijkspartijen (ONR).

Over het concept voor PKB-plus deel 3 heeft het ONR een unaniem advies uitgebracht. Hieruit bleek dat het ONR in hoofdlijnen de inhoud van deel 3 van de PKB-plus ondersteunt. Het advies richt zich met name op het deelproject Landaanwinning en op de daarbij horende mitigatie en compensatie. Het kabinet heeft vervolgens dit advies voor een belangrijk deel overgenomen.

Over de natuurcompensatie van de landaanwinning is op initiatief van ONR en de gemeente Rotterdam het bestuurlijk stakeholdersoverleg georganiseerd. Hieraan hebben zestien direct belanghebbende maatschappelijke organisaties deelgenomen, onder meer op het gebied van natuur en milieu, recreatie en visserij. Dit overleg heeft geresulteerd in een akkoord over het natuurcompensatiepakket. Het deel van dit akkoord dat betrekking heeft op de PKB-plus is geheel overgenomen.

Advisering door Commissie m.e.r. en wettelijk adviseurs

Op 31 oktober 2001 heeft de Commissie voor de m.e.r. advies uitgebracht over het verschenen milieueffectrapport (hoofdrapport en drie deelnota's). Het advies van de Commissie m.e.r. is in PKB-plus deel 2 samengevat. Daarnaast hebben de inspectie Milieuhygiëne van het ministerie van VROM en de Directie Zuidwest van het ministerie van LNV, in hun rol van wettelijk adviseur voor het MER, advies uitgebracht over het milieueffectrapport.

Aanvullend onderzoek

In PKB-plus deel 1 is op een aantal terreinen aanvullend onderzoek aangekondigd. De onderzoeken hadden betrekking op onder meer de volgende onderwerpen:

- de nautische ontsluiting van de landaanwinning;
- de bandbreedte van de effecten van de landaanwinning op de morfologische ontwikkelingen in de Haringvlietmond;
- de opties voor het compenseren van negatieve effecten op beschermde natuur als gevolg van de landaanwinning;
- de invloed van de landaanwinning op het slibtransport in de Noordzeekustzone, onder meer richting de Waddenzee;
- validering van het gebruikte model om veranderingen te berekenen in de saltsprayniveaus in de duinen van Voorne en Goeree als gevolg van de landaanwinning;
- vervolgonderzoek op de verrichte kosten-batenanalyses;
- juridisch advies over de alternatievenafweging die bij PMR heeft plaatsgevonden in het kader van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn.

B 2.2 Wijzigingen in PKB-plus deel 3 ten opzichte van PKB-plus deel 1

In PKB-plus deel 3 zijn de resultaten van de inspraak, bestuurlijk overleg, advisering door de Commissie m.e.r. en wettelijke adviseurs en aanvullend onderzoek verwerkt en als kabinetsstandpunt ter instemming voorgelegd aan de Staten-Generaal. De aanpassingen ten opzichte van de Ontwerp Planologische Kernbeslissing-plus betroffen:

- Actualisering van de tekst als gevolg van het vervolgonderzoek van de kosten-batenanalyses.
 - Actualisering van de tekst als gevolg van ingewonnen extern juridisch advies over de alternatievenafweging in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn.
 - Een nadere specificatie van de inspanningsverplichting voor drie BRG-projecten om verkeerslawaaai te reduceren.
 - De opening van het Oostvoornse Meer. Dit is niet langer een BRG-project. Hiervoor is een ander project in de plaats gekomen.
 - Een nadere concretisering van het afwegingskader voor de gebruiksfuncties van landaanwinning naar aanleiding van het advies van ONR.
- De fasering van de landaanwinning is gekoppeld aan de ontwikkeling van de feitelijke vraag naar ruimte.
 - Aanpassing op basis van aanvullend onderzoek van het gewenste niveau van veiligheid en vlotheid van de nautische toegankelijkheid van de landaanwinning.
 - Het zoekgebied en randvoorwaarden voor zandwinning, deze zijn aangepast.
 - Nader onderzoek naar natuurcompensatie en bestuurlijk overleg in de regio hierover. De resultaten zijn verwerkt in een drietal concrete beleidsbeslissingen.
 - Het besluit ten aanzien van de inrichting van het natuur- en recreatiegebied op Midden-IJsselmonde. Dit is globaler gemaakt en houdt rekening met de agrarische bedrijvigheid en bestaande landschappelijke en cultuurhistorische elementen.
 - Een onjuistheid ten aanzien van de begrenzing van het natuurgebied in Midden-IJsselmonde/Koedoodzone. Deze is gecorrigeerd.

B 2.3 Procesverloop tussen uitbrengen PKB-plus deel 3 en vaststelling deel 4

Op 20 december 2001 bood het kabinet het kabinetsstandpunt over het project (deel 3 van de PKB-plus Mainportontwikkeling Rotterdam) ter behandeling aan de Tweede Kamer aan. Sindsdien hebben de hierna genoemde activiteiten plaatsgevonden.

Bestuurlijk overleg met de provincie Zeeland

Met de provincie Zeeland is na publicatie van PKB-plus deel 3 overleg gevoerd over de ontwikkeling van 23 hectare zeeoever bij de Brouwersdam, ter compensatie van de schade die dit type natuur kan ondervinden van de aanleg van een nieuw stuk land in zee. Een deel van deze compensatieopgave, 8 hectare, bleek op die locatie niet uitgevoerd te kunnen worden vanwege de toeristische bestemming ter plekke. Na overleg met de provincie is daarom besloten deze 8 hectare niet bij de Brouwersdam, maar op de landaanwinning zelf te ontwikkelen. Dit betekent dat er nu 15 hectare natuurcompensatie bij de Brouwersdam zal worden ontwikkeld en 8 hectare op de landaanwinning zelf. De minister van Verkeer en Waterstaat heeft de Tweede Kamer op 22 maart 2002 hierover schriftelijk geïnformeerd.

Overdracht van informatie en het vragen van advies aan de Europese Commissie

Medio februari 2002 hebben de toenmalige projectminister van Verkeer en Waterstaat en de toenmalige staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij namens de Nederlandse overheid de Europese Commissie geïnformeerd over de manier

waarop voor het project de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn wordt gevolgd. Daarbij is de Commissie per brief d.d. 26 februari 2002 gevraagd advies uit te brengen over de manier waarop de Nederlandse overheid omgaat met mogelijke schade aan het open, droge duinlandschap op Voorne en Goeree. In de Europese Habitatrichtlijn behoort dit landschap tot de zogenaamde prioritaire habitats. Bovendien is het 'kwalificerend' voor de aanmelding van het betreffende gebied onder de richtlijn. Een overheid die een project overweegt met mogelijk significant negatieve gevolgen voor een prioritaire, kwalificerende habitat, moet daarover eerst advies vragen aan de Europese Commissie. Over de handelwijze met betrekking tot niet-prioritaire soorten en habitats, die in het geding zijn bij het Project Mainportontwikkeling Rotterdam en beschermde soorten en habitats, heeft het kabinet de Europese Commissie bij diezelfde gelegenheid geïnformeerd.

In de gecombineerde adviesaanvraag en informatieoverdracht heeft de Nederlandse overheid aangegeven welke effecten er van het project te verwachten zijn op natuurwaarden die in het kader van de richtlijnen worden beschermd. Ook is aangegeven welke alternatieven zijn onderzocht en welke dwingende reden van groot openbaar belang er is om het project op de voorgestelde manier uit te voeren. Tenslotte is toegelicht hoe de schade aan beschermde natuur zoveel mogelijk wordt beperkt en hoe de resterende schade wordt gecompenseerd.

In reactie op vragen van de Europese Commissie heeft de Nederlandse overheid in juli 2002 nadere informatie verzonden.

Positief advies uit Brussel

Op 24 april 2003 heeft de Europese Commissie in antwoord op de adviesaanvraag een positief advies uitgebracht. De Commissie liet in haar advies weten dat er een nieuw havengebied in zee kan worden aangelegd om 'dwingende redenen van groot openbaar belang', op voorwaarde dat alle noodzakelijke maatregelen om schade aan beschermde natuur te compenseren tijdig worden genomen en er een gedegen monitoringstelsel is opgezet.

De Commissie benadrukt de noodzaak van een gefaseerde aanleg, omdat dit de mogelijkheid biedt tot bijstelling. Het advies heeft geen gevolgen voor (de tekst van) de PKB-plus deel 4.

De zandwinning heeft van zowel de Europese Commissie als van maatschappelijke partijen altijd ruime aandacht gehad. De Europese Commissie zal op de hoogte worden gehouden over verdere stappen met betrekking tot zandwinning.

De Europese Commissie wenst regelmatig op hoofdlijnen geïnformeerd te worden over de voortgang van het project. Meer gedetailleerd zal over de voortgang van de compensatiewerken en de effecten daarvan tussentijds informeel worden gerapporteerd. Als de effecten van de compensatiemaatregelen significant anders uitpakken dan voorzien, zal de Nederlandse overheid sneller en informeel rapporteren, dan in de voorgenomen halfjaarlijkse rapportages aan de Tweede Kamer waarbij in de terugkoppeling aan de Europese Commissie kan worden aangesloten.

Behandeling in de Tweede Kamer

Als gevolg van het bestuurlijk overleg met de

provincie Zeeland, de behandeling in de Staten-Generaal en de moties die de Tweede Kamer heeft aangenomen, wijkt deel 4 van de PKB-plus Project Mainportontwikkeling Rotterdam op een aantal punten af van het kabinetsstandpunt, zoals dat is neergelegd in PKB-plus deel 3. Voorafgaand aan de stemming voerden kabinet en Kamer op 8 april 2002 overleg in de Tweede-Kamercommissie van Verkeer en Waterstaat. Het overleg resulteerde in een aantal moties, waarvan de Tweede Kamer de volgende aannam:

- Een verzoek aan de regering om aan de PKB-tekst toe te voegen dat de ontsluiting van de landaanwinning voor de binnenvaart nader onderzocht wordt. Onderzoek van een directe toegang voor de binnenvaart tot de landaanwinning maakt hiervan deel uit. De resultaten van dit onderzoek worden betrokken bij het ontwerp voor de landaanwinning (kamerstuk 24 691 nr. 39; tekstwijziging opgenomen onder 3.3.2.);
- Een verzoek aan de regering om aan de PKB-tekst toe te voegen dat het geplande zeerreservaat in omvang wordt bijgesteld als uit onderzoek en monitoring blijkt dat het reservaat minder groot hoeft te zijn (kamerstuk 24 691 nr. 43; tekstwijziging opgenomen onder 3.3.4.);
- Een verzoek aan de regering om aan de PKB-tekst toe te voegen dat bij de transformatie van Midden-IJsselmonde ruimte zal blijven voor agrarische bedrijvigheid en dat bestaande landschappelijke en cultuurhistorische elementen zoveel mogelijk behouden zullen blijven (kamerstuk 24 691 nr. 36; tekstwijziging opgenomen onder 3.4.2.);

- De Kamer meent dat het wenselijk is om met de visserijsector tot een schaderegeling te komen en verzoekt de regering om samen met de visserijsector tot een plan van aanpak te komen op basis waarvan de schade die de sector van het project zal ondervinden alsmede de compensatie daarvan kan worden vastgesteld (kamerstuk 24 691 nr. 44);
- Een verzoek van de Kamer aan het kabinet om te voorzien in een blijvende en geëigende rol van het Rijk binnen de toekomstige organisatievorm van de mainport Rotterdam (kamerstuk 24 691 nr. 35).

Bij het indienen van deze moties liet de toenmalige projectminister Netelenbos van Verkeer en Waterstaat, weten de benodigde wijzigingen in de tekst van deel 3 van de PKB-plus te zullen aanbrengen (eerste drie van bovenstaande punten). Deze toezegging is op 8 april 2002 in een brief aan de Tweede Kamer bevestigd.

De aangepaste PKB-teksten zijn aan de Kamer aangeboden als deel 3a van de Planologische Kernbeslissing-plus Mainportontwikkeling Rotterdam. Op basis van deze aangepaste tekst heeft de Tweede Kamer de behandeling van het kabinetsstandpunt afgerond en ermee ingestemd.

Tekstwijziging niet vanwege parlementaire behandeling

Los van het bestuurlijk overleg met Provincie Zeeland is gebleken dat in de weergave op kaart 3.5, die onderdeel uitmaakte van PKB-plus deel 3, de voorgenomen natuurcompensatie bij de Brouwersdam niet in overeenstemming met de tekst is weergegeven.

De tekst vermeldt een oppervlak van 15 hectare, op de kaart was echter abusievelijk 10 hectare ingetekend. Deze omissie is op kaart 3.5 uit bijgaand deel 4 hersteld en is conform de aangenomen tekst.

Behandeling Eerste Kamer

Op 2 juli 2002 heeft de Eerste Kamer ingestemd met deel 3a van de Planologische Kernbeslissing-plus Mainportontwikkeling Rotterdam. Als onderdeel van de behandeling beantwoordde projectminister Netelenbos van Verkeer en Waterstaat op 11 juni 2002 schriftelijk enkele vragen van de Onafhankelijke Senaatsfractie (OSF) en van Groen Links, ingediend tijdens het voorafgaande notaoverleg van de Vaste Eerste-Kamercommissie voor Verkeer en Waterstaat. De vragen van de OSF-fractie hadden betrekking op de relatie tussen ICT-ontwikkeling in havens en de vraag naar fysieke infrastructuur, op de gevolgen voor natuur en milieu van een landaanwinning, op de onderbouwing van de verbetering die het project moet brengen in de kwaliteit van de leefomgeving en op het afwegen van alternatieven voor een landaanwinning, zoals voorgeschreven in de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. Groen Links stelde, in het verlengde van de behandeling in de Tweede Kamer, vragen over toetsing van een landaanwinning aan de PKB Derde Nota Waddenzee en over de manier waarop de minister de effecten van een landaanwinning wil gaan monitoren. Ook wilde de fractie weten hoe het stond met het overleg tussen het kabinet en de gemeente Rotterdam over de positie van het Gemeentelijk Havenbedrijf Rotterdam.

Na de schriftelijke beantwoording van deze vragen, waarbij de projectminister onder meer verwees naar het milieueffectrapport en eerder gemaakte afspraken, is de Planologische Kernbeslissing-plus op 2 juli 2002 zonder verdere beraadslaging en stemming aangenomen. Daarbij liet het Eerste-Kamerlid Bierman van de OSF-fractie aantekenen dat hij geacht wil worden zich niet met de PKB-plus te hebben kunnen verenigen.

Voortgang van de toezeggingen van het kabinet

- Aan de beslissing van wezenlijk belang over de haventoeegang van de landaanwinning (onder 3.3.2.) is toegevoegd dat een directe toegang voor de binnenvaart nader onderzocht zal worden en dat de resultaten van dit onderzoek betrokken zullen worden bij het ontwerp voor de landaanwinning. Onderzoek naar binnenvaartontsluiting is momenteel in volle gang. Een concept eindrapport is reeds opgeleverd.
- De Tweede Kamer meent dat het wenselijk is om met de visserijsector tot een schaderegeling te komen en verzoekt de regering om samen met de visserijsector tot een plan van aanpak te komen op basis waarvan de schade die de sector van het project zal ondervinden alsmede de compensatie daarvan kan worden vastgesteld (kamerstuk 24 691 nr. 44). Aan de problematiek rond schade voor de visserijsector door infrastructurele werken in zee en daarmee samenhangende maatregelen, wordt ook in meer algemene zin vanuit het ministerie van Verkeer en Waterstaat aandacht besteed en contact onderhouden met het Productschap Vis. De wens van de Tweede Kamer

laat de bestaande regelingen voor deze situaties onverlet.

- Er zal een rijksstandpunt worden geformuleerd over de wijze waarop een “blijvende en geëigende rol” van het Rijk binnen de toekomstige organisatievorm van de mainport kan worden vormgegeven. Belangrijk aandachtspunt daarbij is de borging van publieke (rijks)belangen in het havengebied na de verzelfstandiging van het Gemeentelijk Havenbedrijf Rotterdam. Daarnaast wordt onderzocht of de verzelfstandiging effect heeft op de invloed die het Rijk op het strategische beleid van de NV Havenbedrijf Rotterdam kan uitoefenen in het kader van de nationale (economische) belangen (kamerstuk 24 691 nr. 35).

B 2.4 Procesverloop na vernietiging vaststelling deel 4

Chronologisch overzicht informeren van en overleg met de Tweede Kamer. Daarnaast vindt ook veelvuldig overleg en afstemming plaats over de inhoud van de PKB met maatschappelijke partijen en PMR-partners. Dit is niet opgenomen in dit overzicht.

Datum	Onderwerp
28 januari 2005	Per brief wordt de Tweede Kamer op de hoogte gebracht van de uitspraak van de Raad van State inzake de toetsing van de acht concrete beleidsbeslissingen uit de PKB deel 4.
3 februari 2005	Debat met de Tweede Kamer over de uitspraak van de Raad van State en aankondiging dat het herstel 'snel en zorgvuldig' vanaf PKB-plus deel 3 wordt uitgevoerd.
16 maart 2005	Per brief wordt de Tweede Kamer op de hoogte gebracht van de uitkomsten van het overleg met de PMR-partners over het herstel van de PKB voor PMR. Alle PMR-partners committeren zich aan herstel van de PKB-plus vanaf deel 3. Tevens wordt in de brief aangekondigd dat in een gezamenlijke taskforce wordt gewerkt aan een plan van aanpak voor de precieze route van herstel.
22 april 2005	Per brief wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de stand van zaken PMR en is het plan van aanpak voor PKB-plus herstel toegezonden. Tevens wordt aangekondigd dat in de zomer van 2005 de uitwerkingsovereenkomsten (uwo's) voor de deelprojecten aan de Kamer worden aangeboden, alsmede een integrale risicoanalyse.
18 mei 2005	Tijdens het Algemeen Overleg Zeehavens heeft de Tweede Kamer ingestemd met een 'vroege start' (september 2005) van de aanbestedingsprocedure voor de aanleg van Maasvlakte-2 door het Havenbedrijf Rotterdam.
2 september 2005	Begin september zijn de onderhandelingen over de financiering en uitvoering van de deelprojecten afgerond. Dit resultaat, vastgelegd in Bestuursakkoord en uwo's, is tot stand gekomen met de regionale partners: het Havenbedrijf Rotterdam NV, de gemeente Rotterdam, de provincie Zuid-Holland en de stads-regio Rotterdam. Per brief wordt – na besluitvorming door de Ministerraad – het 'pakket' op 2 september 2005 ter instemming aan de Tweede Kamer voorgelegd. Tevens wordt met diezelfde brief de investeringsovereenkomst tot deelneming van de Staat in het Havenbedrijf Rotterdam aangeboden.
29 september 2005	Tijdens Algemeen Overleg met de Tweede Kamer over het afsprakenpakket blijkt de Kamer zorgen te hebben over het PKB-hersteltraject. Een nieuw Algemeen Overleg wordt geagendeerd.

Datum	Onderwerp
12 oktober 2005	Instemming Gedeputeerde Staten Zuid Holland met Uitwerkingsovereenkomst 750 hectare.
24 oktober 2005	Per brief wordt gereageerd op de vragen, zoals die tijdens en naar aanleiding van het Algemeen Overleg van 29 september 2005 zijn gesteld.
10 november 2005	De Tweede Kamer gaat akkoord met de investeringsovereenkomst ten behoeve van de deelneming van het Rijk in het HbR per 1 januari 2006. De Tweede Kamer geeft aan een definitief besluit over het afsprakenpakket in samenhang met de PKB-behandeling (voorzien najaar 2006) te willen nemen. De PMR-partners krijgen 'groen licht' om door te gaan met de voorbereidingen.
8 december 2005	Instemming gemeenteraad Rotterdam met afsprakenpakket PMR.
21 december 2005	Instemming Stadsregio Rotterdam met Uitwerkingsovereenkomsten 750 hectare en Bestaand Rotterdams Gebied.
1 januari 2006	Het Rijk neemt deel in Havenbedrijf Rotterdam onder de voorwaarde dat Brussel nog instemt dat het niet gaat om ongeoorloofde Staatssteun.
16 februari 2006	Per brief worden de bij PMR betrokken bestuursorganen en de relevante maatschappelijke partijen op de hoogte gebracht van de start van de procedure voor de totstandkoming van een Strategische Milieubeoordeling (SMB). Op basis van een meegestuurde conceptnotitie kunnen zij hun oordeel geven op het voorstel voor de te hanteren reikwijdte en detailniveau van de SMB. De opmerkingen worden meegenomen bij de definitieve vaststelling van het reikwijdte en detailniveau.
5 april 2006	Bestuurlijk overleg met de betrokken departementen en de PMR-partners over de gewijzigde herstelroute van de PKB. Overeenstemming PMR-partners over voorstel voor gewijzigde PKB-procedure (PKB zonder cbb's).
4 mei 2006	Per brief wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de keuze voor een andere herstelroute van de PKB.

Datum	Onderwerp
mei 2006	Per brief worden de bij PMR betrokken bestuursorganen en de relevante maatschappelijke partijen geïnformeerd dat de notitie 'Reikwijdte en detailniveau' voor de SMB PMR definitief is vastgesteld.
15 juni 2006	Tijdens een Algemeen Overleg in de Tweede Kamer stemt de meerderheid van de Tweede Kamer in met de gewijzigde herstelroute van de PKB.
16 juni 2006	De Ministerraad stelt de herstelde PKB vast en besluit dat de Strategische Milieubeoordeling en de Passende Beoordeling Landaanwinning (inclusief de deelrapporten SBZ's Voordelta, Voornes Duin, Duinen van Goeree/Kwade Hoek en SBZ's Waddenzee en Noordzeekustzone.
27 juni 2006	Toezending van het aangepaste kabinetsstandpunt (deel 3) van de PKB PMR (2006) aan de Tweede Kamer.
4 juli – 14 augustus 2006	Inspraak over de SMB en de Passende Beoordeling Landaanwinning.
24 augustus 2006	De Commissie voor de milieueffectrapportage brengt advies uit over de SMB en de Passende Beoordeling Landaanwinning.
5 september 2006	Toezending van een pakket aan de Tweede Kamer bestaande uit: <ul style="list-style-type: none"> • De Notitie van Bevindingen (Kabinetsstandpunt over de inspraakreacties en het advies op de SMB en de Passende Beoordeling Landaanwinning); • Notitie Luchtkwaliteit PMR; • Aanpassingen op de Uitwerkingsovereenkomsten; • Basisrapportage (peildatum 1 september 2006); • Rapport departementale auditdiensten VenW en LNV.
25 september 2006	Toezending van de antwoorden van het kabinet op schriftelijke vragen vanuit de Tweede Kamer ter voorbereiding van het Nota Overleg over de PKB.

Postbus 20904
2500 EX Den Haag
Plesmanweg 1-6
2597 JG Den Haag